

ХІІІ. 3. 4.
НП 99-1

4

Ставмуывса пролетаріјјас, бтувтчөј!

ОРАДЫМ

2 №

1928

КОМІ ЖУРНАЛ.

Л.П.

Сузӧдӧй быд-тӧлығын-петан журнал

Ордым

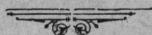
(Леӧӧ ВКП (б)-лӧн Обком).

Гижӧны сетчӧ комиӧн:

Сӧвет-власт да Ставсоюзса коммунист-партия ужалӧм-жылыг, сиктса олӧм-жылыг, крестана олӧмсӧ да овмӧссӧ бурмӧдӧм-лӧгӧдӧм-жылыг, коперативжас-жылыг, комиӧн гижӧм-жылыг да бур-мича гижӧджас (сӧткжас, вӧткжас) да уна мукӧдтор.

Быд номерын: 50—60 лӧстбок-сажас, емӧг серпасжас.

доньыс: гражданагы 30 урӧн тӧлыг.
учрежденьежаслы да организатсияжаслы
—60 урӧн тӧлыг.

**Журнал сузӧдан
адрес:**

Сыктывдин-кар, Вадорыв-
ульч, 41 № керка,—
Коми ныга лезан-ин.

НЗЖ Коми
1-1

Г. П. Б. Г. А.
ОБЯЗ. ЭК
1928.

Ставмуывса пролетарлјјас, ӧтувтӧј!

Ә Р С Ы Ж

КОМИ ЖӖЗЛӖН ЖУРНАЛ.

ЛЕЗӖ ВКП (б)-ЛӖН ОБКОМ БЫД ТӖЛЫГЫН ӖТЧЫД.

2 (17) №

Февраль

1928 во.

Мукӧд госуларствожас-костын ОЛӖМЫС.

Налӧн војна-кежлӧ лӧсӧдчӧмыс.

Важӧн-нын капіталіст-госуларствожас лӧсӧдчӧны ыль војна-кежлӧ. Војнаыд, ферт, коркӧ-да, бара лолас. Сы-жылыс јона муноны сорнјас, јона быдлаӧ гижӧны. Неважӧн вӧлі Ставсојузса коммунист-партијалӧн ӧезд. Семі шуисны: војнатӧ капіталістјас дырмысти-лы, регыд-мысти-лі бара-на панасны. Вермас сјӧ кыптыны Америка да Јевропаса госуларствожас-костын, вермас лоны Јевропаса капіталіст-госуларствожас-костын. **Медса-нын јона да регыд вермас лоны војнаыд капіталіст-госуларствожаслӧн мијанкӧд.**

Сіктјасын крестана оз-на гӧгӧрвоны, оз најӧ помкасӧ вермыны асқыны—мыјла мыјкӧ-дыра косталыштӧм-бӧрын бара војнајас кыпалӧны, мыјла јӧзыс вијалӧны мӧда-мӧднысӧ. Сегга шуласны: муыспӧ војнатӧг оз вермы овнысӧ. ферт, тащӧм сорныд абу лучкі. **Социализм-дырји—кор став јӧзыс кутасны ӧтувјӧн—ӧти обществоын овны, секи некущӧм војна оз куг лоны. Мӧдар-боксаң-кӧ виӧдлыны, ем-жӧ неуна тащӧм сорниад і збыллуныс. Капитализм-дырјиыд војнаыд пыр лӧд. Капитализмыд војнајастӧгыд оз вермы овнысӧ. Мед-егкӧ буржыка лӧд гӧгӧрвоана кытыг војнајасыс чужӧны, мыј-вӧсна јӧз воујтӧны, колӧ корелыны помкајассӧ, вужјассӧ војнаыслыс. Кутамӧ-кӧ тӧдны помкајассӧ, асқам-кӧ сылыс вужсӧ, секи асқам і војнајассӧ бырӧдан тусӧ.**

Војнајасыслӧн помкаыс.

Војнајасыслӧн помкаыс, вужјыс, кысаң најӧ чужӧны, пукалӧ капитализм сӧлӧмас. Оз-ӧд капіталіст-госуларствожасыд мӧда-мӧд-костаныс ӧти сӧлӧмӧн овны—пыр најӧ нещкыӧдны мӧда-мӧд-костас

пыр зыртчыны-песёны. Капіталіст-государствожасыс ёлём поттөч-ныс төждыёны унжык асланыс кі-улё кватитны, ыжыджык озыр-лун лёёбды. Нажёвітны уна ембур поёё, сёмын уна-кё кутан ву-завны. Уна төвар поёё вузавны сёмын уна нёбысжас-кё лобны, лоб-кё төварсё инан местаыс (рынок). Капіталіст-государствожасыд тө-варсё уна лежасны, ас государствоаныс вузавнысё местаыс оз кут-лоны, некытчё төварсё инны. Наёё төварсё вузавны местасё корёё-ны асланыс государство-сажыс. Кіжаснысё нужёёёны Китаёё, Индияё, Африкаё да олёмгыс колтчёмажык мукёд мужасё. Капіталіст-госу-дарствожас, гырыс заводжас-моз-жё, оз вермыны овнысё, төварсё-кё-налы некытчё лоб иннысё. Оёд капіталістжасыслы барышыс воё сы-мын уна, кымын жона мунё налён төварныс. **Быд капіталіст госу-дарство унжык төваржас инан места корёё, сеега мёда-мёдныскёд і-лукасёны.**

Заводжаслён ужыс жона пыкё сьржоб. Сьржотёгыд-ёд заводжас-ыд оз вермыны ужавнысё. Мукёд-дыржыс мукёд заводжасыслы сьр-жоыс ас-государство-пыщгыс оз бур. Ас-государствоас оз пыр сьр-жоыс тырмы. Лоб вајавлывлыны зев ылыс мукёд мужасыс. **Сьржотё корёёгён і бара зыртчыны-качтыёёны капіталіст-государствожас мёда-мёд-выланыс.**

Сеега-ёд нёшта капіталістжаслён некущём план абу, төварсё лежёны мыждём вермёны. Англіјалыс-кё, шуам, төвар вузалан ме-стасё кыткё мырфжасыны, сьлён төварыс оз кут ставыс инны—крі-чис лоб, ставыс сувтас. Робочейжасёс секи лоб мільонжасён пабрік-заводжасыс вётлавны: ужыс налы оз ло. А тајё-ёд капіталістжас-ыдлы абу шутка. Револутсіја вермас регыд кыпавны. Секи капіта-лістжас қікёқ воштасыны асгыныс ембурнысё. А сы-сажын-ёд і налён став олёмгыс. Сіқкё, капіталіст-государствожаслён олёмгыс—төварсё бура иналём-сажын (рынок-сажын) да сьржо-сажын. Оз-кё ло налён ры-нокыс, оз ло сьржоыс пабрік-заводжасыслы, наёё қікёқ дугёёны. Сы-вёсна сеега наёё мёда-мёд костас зыртчыны-песёны, быд-ногён ры-нок да сьржо-вёснаыс лукасёны. **Некущём капіталіст-государство оз еет бурён мёд государстволы асгыс төваржасё инан-местасё, сьржо перјан-інжасё. Некеызі оз лёёбдычыны дај оз і вермыны бурён лёёбды-чынысё. Сеега і кыпёдчалёны мёда-мёд-выланыс војнажасён, мырфжыёё-ны сьржо перјан местажасён, төвар вузалан (инан) местажасён.**

Со коджас мед-жона мёда-мёд-вылас воёны.

Со-тај кущём государствожас мед-жонасё да мыј-вёсна мёда-мёд-костаныс лукасёны, пурёёны:

Германіја 1914 вога војна-бёрад жона-нін ебёссаліс. Сіјё зі-лё бёр мырфжыны асгыс важ колоніјажасё Франтсіја кіпод-улыс. Кёсёё аслыс рыноксё паскёдны. А Франтсіја оз еет.

Англіја да Америка бара жона пурёёны нерп-вёсна. Кыкнаныс-лы уна нерп колё. Америкаса нерпыс кутіс бёрынтны англіјасё

нерптö рынок-вывыс Јевропаяс, сiқжö Кiтајыс, Индијаыс да мукöд мујасыс. Јапонiјалы јона торкалöны Кiтајын Англија да Америка. Тöргүртан ужитö нуöдны јона отсалöны морејас да океанјас. Франтсија да Германияја јона лүкасöны Среднiземнеј море-понда.

Со, крестана-јортјас, кысаң чужöны, быдмöны војнајасыд.

Капиталист-государствојас јона лöбöдчöны выл војнајас-кежлö,— сiјöс ми бура тöдам. Најö содтöны армијаснысö, öрүжје, бурмöдöны военнеј техниканысö, мöда-мöд-костаныс војна-кежлö öтүвтчöмјас лöбöдалöны.

Ужалыс јöз öнi тöдöны-нын кöнi збыль помкаыс војнајасыслөн. Најöс сöкыд војна-вылад кыскыны. Капиталист-государствојас севга ылöдлöны, быд-ногыс пöрјöдлöны. 1914 вога војна-вылö лöбöдчигөн вöли шуöны: тајö војнаыс-пö „јöзöс мездöм-вöсна“, „колö-пö асгыным мунымöс дорјыны“. Ми-öмöј огö тöдöј кызи важ сар-правителство мијанöс ылöдлiс 1914 вога војна-дырјi? Сiјö ылöдлiс—ми-пö-öд војутам православнеј Сербiјаöс мездöм-вöсна да сiқ возö. А збылысö војутiс сар-правителствоыд, медем мырфöфыны Туртсија ки-улыс дарданел-пролив, Австријалыс—Галiтсијасö.

Öнi војна-кежлад лöбöдчигөн јешшö-нын јона колö ужалыс јöзыдлыс кыкö сiнвоцö пемдöдны. Öнi капиталистјас шуöны, ылöдлöны ужалыс-јöзöс: „војнаыс-пö колö зыка оломсö бырöдöм-вöсна“.

Сорнитöны разоруженње-јылыс, аеныс став ебöссыныс лöбöдчöны војна-кежлö.

Öнi капиталист-государствојас јона болгöны војна-кежлö лöбöдчöмыс дүрдöм-јылыс—разоруженње-јылыс, му-вылын мир лöбöдöм-

Разоружитчан конперентсија-вылын. Жеңеванын.

жылыс, а асныс—кыч вермөны, став вынгыныс лөсөдчөны война-кежлө. Разоруженне-жылыс горнѳјассө паскөдөны, мед сөмын тупкыны жөз сін-возгыныс война-кежлас лөсөдчөмсө.

Неважөн-на Швейтсарѳјаын вөлі разоруженне-жылыс конферентсѳја. Сені мѳјан, СССР-са представѳтель щөктө вөлі став государствояслы зѳкөз бырөдны армѳјајассө, пушкајас, снарадјас. Тајө горнѳтө ез і пыдѳл пуктыны. Мѳјанлыс мѳрөн олан полѳтѳкатө најө талалөны.

Амерѳка да Франтсѳја нуөдѳсны горнѳ лөсөдны мѳр Јевропа-паста да Амерѳкаын. Амерѳкаыс севга шуѳс: мѳ-пө (Амерѳкаас) сѳз-нын мѳрөн олам. Сы-жылыс-пө немтор-нын і горнѳсө панны. А кватѳтчан-кө, Амерѳкаыд ачыс војутө-нын өтѳ неыжыд государствокөд Нѳкарагуакөд. Бытө ыжыд сѳр ічөт черѳс көсѳ аслас паскыд горшас нылыштны.

Мыјла-нө-інө сѳкө мѳрсө лөсөдөм-жылыс горнѳсө панөны? Сы-вөсна, мед вермѳсны мөда-мөднысө панѳныны војутан выннаныс, мед сөмын асланыс государствоас бура да өдјө война-кежлас лөсөдчан ужыс мунѳс, мед лоѳсны мед-јонөс му-вылас, мед позѳс му-көд-государствојасыс повтөг муыввса рынок-вылө петны. Ставыс лөсөдчөны война-кежлө. Армѳјаныс вѳт государствојасын: Англијаны, Амерѳкаын, Италијаны, Франтсѳјаны да Јапонѳјаны 1913 во-гертѳ өтѳ да жын-мындаөн-нын ыжыджык. Бөрја кык војаснас 2500-ган лебалан машѳнајас содѳсны 4300-өз. Оз-өмөј-нө тыдав—разоруженне горнѳ шы-улас мунө садтөмалѳг-тырјѳ война-кежлө лөсөдчөм?

СССР оз көсѳы војнасө, уекөдчасны-кө, оз-жө капѳталѳстјас-улад вод.

Ужалыс жөз-кө оз көсѳыны војнасө, оз-кө ковны налы выл војнајасыд, најөлы колө путкылтны асө капѳталѳзмсө, колө чышкыштны озыр-чукөрсө, колө лөсөдны ужалыс жөзлы власт. Секѳ војнајасыд оз лоны. Нѳнөм секѳ лоө лок-ногөныс јуклынысө. Ужалыс жөз мунөны капѳталѳзмлы вочасө, капѳталѳст-правѳтельствојаскөд воцсаөны коммунист-партѳја тудөдөм-гертѳ.

Мѳјан правѳтельство став му-пастаыс ужалыс жөзлы петкөдлө, јавѳтө капѳталѳст-государствојасылыс выл војнајас-кежлө лөсөдчөмсө. Чуксалө став ужалыс жөзсө—мед оз леэны капѳталѳстјасыслы бара панны војна, кѳтны вѳрсө жөзлыс. Таыс капѳталѳст-государствојас мѳјансө оз вермыны терпѳтнысө, сіннаныс оз адѳны. Најө зѳлөны чышкыштны мѳјансө, мед мѳ огө мешајтчө налы, мед огө торкалө најөс. Најө көсѳөны тупкыны мѳјанлыс вомнымөс. Сетчө-жө севга мѳјан—Сөвет Республика-пышкыд зев озыр—уна сырјө ем, дај уна төвар позө інны. Со мыж-вөсна капѳталѳст-государствојас, медга-нын јона Англија зѳлөны мѳјансө ас-улас бостны, мѳјансө казакјасө пөртны да перѳны мѳјанлыс став важ, сар-дырга ужжөзјассө 20 мѳллард шајт. Тамда ужжөзсө-кө мынтыны, Сөвет-Республиканыс ковмас став озырлунсө, став ембурсө, весѳг креатанѳнлыс мөссө і кукаңсө кык-

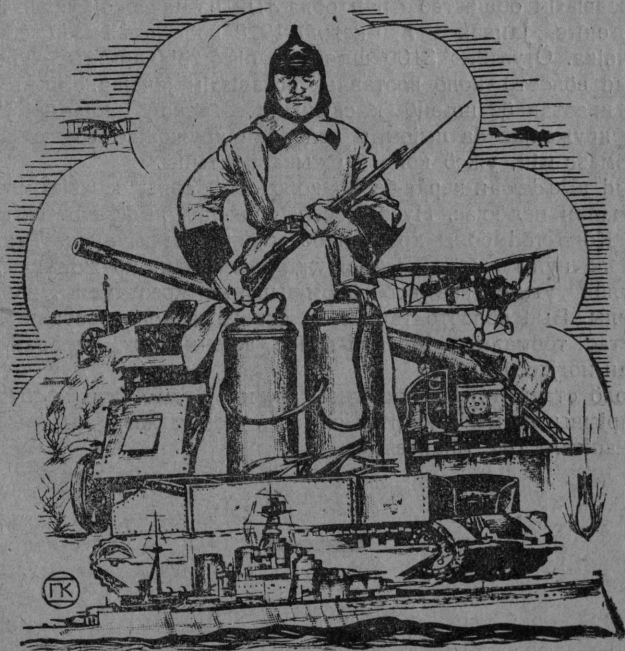
пөв вузавны. Ми-өмөј револутсиясө вөчим, мед бөр мијанөс буржуј-јас коңөрјасө пөртисны?

Вермам-ө ми виқодны, кыкнан кинымөс суркыалөмөн, кықи ка-пiталыстјас лөсөдчөны-нын мијан-вылө вөјнаөн да көсјөны ускөдчы-ны Совет-Республика-вылө? Огө. Мијанлыг-кө разоруженне-јылыг щөктөм-торјасө оз пыдди пуктыны, оз-кө көсјөны најө дугөдчы-ны вөјна-кежлө лөсөдчөмыг, колө мыжкө i мијанлы щөщ вөчны.

Шуам, вөрын-кө морт-вылө ускөдчiс ош да көсјө-кө когавлы-ны, мыј-нө секi ош-улө сурөма мортыслы лөб вөчны? Сөрт, сiјө ку-тас кыз вермас воқсасны, мынтөдчыны, кулөмыг мездьсны. Мијан-лы сiзжө колө лөсөдчыны капиталистјаскөд воқсасны. **Ми көсјам ми-рөн овны, а ускөдчасны-кө огө-жө најөс јурөдыс малыштө, парсыштам капиталист-государствојасө аонысө.** Кучкасны-кө мијанлы банбок-ным, мөд банбоксө огө лөсөддө. Капиталистјасыслы аслыныс банбо-каныс чорыда сетыштам.

Гөрд армiјалөн выныс ыжыд.

Кушөм-нө мијан Гөрд армiјаным? Сiјө ставнас гөрдармејеч-

«ааныс да медса гырыс команђирјасөзъс чорыда сулалө Советвласт-

дор, виžo Совет-Республикалыг грантсажассо. Пöшти став командир-ыс рбочеј да крестана-пыг петöма јоз. Сиқкө, најö öйтөг, ставныс öткофа јона кутасны дорјыны Совет-государствоос. Мијан Гөрд армија, со, дасөд во тырөм-нын асгыс коллөдө. Тажö каднас унатор-вылө-нын вермис велөдчыны. Важөн öрудөјас лыжыны заводитны колө вөли лөгөдны часөнжынјөн, а öни сы-вылө колө-нын сөмын ноль минут. Фистсиплына-герти сижö став капиталист-государство-јасса армијажас-дорыг мед-вылын сулалө. Мијан сөмын техникаыд омөльжык. Зылам і сижос бурмөдны. Нөважөн гижлисны гачетјасө—граждана-пөвсын чукөртöма сөм-вылө вөчисны 130 лебалан машина. **Нөми крестана лебалан машинајас вөчөм-вылө чукөртисны 5698 шажт.**

Колө велөдчыны бура лыжыны, велөдны војеннеј уж. І сені мијан ужыс мунө. Област-паста војеннеј ужö велөдчан кружокјасын велөдчöны 898 морт. Ферт, тајö ужыд омөла-на мунө. Колө возө пакөдны. Гөрд-армијаыг воыг јортјас, да командирјас јона вермасны отсавны тајö ужсө нуөдны өктјасын.

Колө велөдчыны војеннеј ужö.

Осоавіахім обшество мијан областын оз-на важөн ував. Еща-на сені шленыс. Јанвар 1 лун-кежлө 1928 воө лыффыгсө сөмын-на 129 јачејка. Öтувтöма 3100 шлен. Та-пыг 1350 шленыс—крестана.

Быд вөлөстө колө воставны осоавіахім јачејка. Зылы сетчө унжык крестанаос шленө кыскыны. Сөсга колө војеннеј ужö велөдчан кружокјас да лыжыны велөдчан кружокјас воставны. Көни восталөмаөс-нын, ужсө колө буржыка пуктыны.

Быд лыффысан-керка-бердө колө лөгөдавны осоавіахімлыг ужсө төдмалан пельөсјас. Нуөдны сені сорнјас, лыффыны нигајас, гачетјас. Колө төдмөдны крестанаос војеннеј техниканас. Тажö пельөсас і колө нуны ужсө војеннеј ужö велөдчан кружокыслы. Тажö кружоклөн ужыс зев воө сөлөм-выланыс крестаналы, нөшта-нын том јөзлы. Быд вөлөстө тацөм кружокјастө колө воставны. Кружок кутас төдмавын быдгама-пөлөс војеннеј уж, когаган-ногјас, воцсаган-ногјассө.

Колө ставнымлы велөдчыны војеннеј ужö. Секі ми бура вермам дорјыны аснымөс капиталистјасыс. Секі озжык лытны ускөдчыны капиталистјас мијан-вылө.

Март 8-öd лун.

Нывбабаслөн Ставмувывса празнік.

Тажо празніксо лөгодіс Клара Тсеткін. Немыс сіјо тѳждыгіс, пеггіс ужалыг жѳзѳс мездѳм-вѳсна. Тажо празніксо шуісны празнујтны сотсіалысткајас 2 конферентсіја-вылын 1910-ѳд воѳ Копенгаген карын (даніјаын). Міјан Россіјаын первој празнујтисны Пітірын да Мѳскуаын 1913 воѳ. Сіјо каднас ужалыг-жѳз бара кутісны лептыгыны 1905 вога револутсіјасѳ пѳдтылѳм-бѳрын. Ужалыг жѳз Россіја-

ын бара кутісны сувтны коқжыланас. 1914 вога војна-дыржі лоі шынітѳвжык. Куслі секі і тајо, нывбабаслөн Ставмувывса празнікыс. 1917-ѳд вогаң нывбабаслы тајо празнікыс, југыд шонді-моз-жѳ кутіс зірдавыны, Комі областын нывбабаслыг празніксо празнујтам 1921 вогаң. Коқјамысѳд во-ңін коқсам колыѳдны тајо празніксо.

Быд комі нывбаба ѳні тѳдо асгыс празніксо, сѳмын унаѳн-на оз кужны вігтавыны, кор, коді да мыј-вѳсна сіјѳ празніксо лѳсѳдлѳмаѳг. Міјанѳс велѳдыг, Клара Тсеткін-јорт тајо лунсѳ лѳсѳдѳма, медым ужалыг нывбабасѳс ѳтувтны капіталыстјасыг агнысѳ мездѳм-вѳсна. Мужік-јас оз-кѳ кутны налы щѳщ отсавны нывбабас капіталыстјасыг мездыгыны оз вермыны. (ФК)

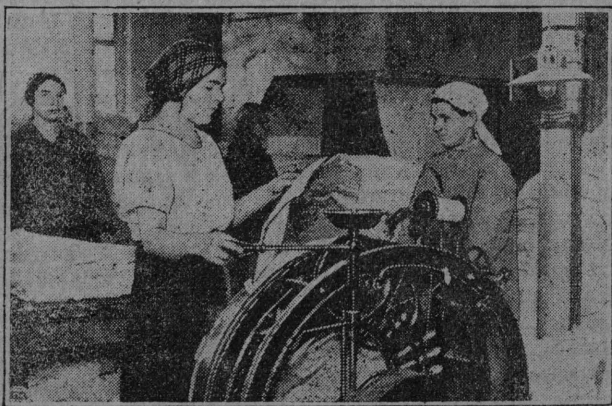
Март 8-ѳд лунѳ нывбабас торја јона тѳдмалѳны, вѳдлалѳны Сѳвет-государстволыг ужјасѳс— став бурсѳ і омѳлсѳ индалѳны. Вігталѳны асгыныс моғјасѳс. Тажо луныс ужалыг нывбабасѳс кыпѳдѳ, најѳс вынгоѳдѳ. Сы-јылыг лѳгыда міјанлы вігталѳ 1917 во. Сіјѳ во-нас фебрал тѳлыгын пітірса роботнычајас петісны корны сарлыг челафыслы наң. Вердыгјасѳс окопјасыг щѳктысны лѳзны. Кыпаліс револутсіја.

Јона-ңын унапаті міјан ѳні бурміс да ладміс. Јона мі мунімѳ воѳѳ. Ужалыг нывбаба весіг ѳті лун-кежлѳ оз веж ѳніја олѳмтѳ важ олѳмыдкѳд. Војдѳр-ѳд нывбабатѳ меѳ-омѳл жѳз-пыѳдл лыѳдыс-

ны, мед-јона увтыртлісны. Міжанлы колө јона мөвпыштлыны, кызі вожд-кежлө чукөртны выннимөс, бурмөдны, да кокнөдны олөмны-мөс. Пабрік-заводса ужалыг нывбабас відлаласны кызі бурмөдны, кыпөдны ужсө пабрік-заводјасас, кызі сетны карсајаслы да өктса-јаслы буржык да донтөмжык төвар.

Крестанкајаслы колө мөвпыштлыны асыныс олөмсө да ужсө бурмөдөм, кокнөдөм-јылыг. А овмөс бурмөдан да олөм кыпөдан ужыд оз артмы јөз-кост олөмсө төдмавтөг. Правітельство быд-ногөн отсалө мјанлы овмөснымөс кыпөдны. Сы-могыг-жө өні лезіс крестан-на овмөс кыпөдөм-вылө уждыгөм.

Колө јона кутчігны бырөдны самөкур пуөмјас. Фелегаткајаслы өтутчыны да вермасны тајө лөкторјыскөд. Правітельство өні јона чорыда кутіс мыждыны самөкур пуыөјасөс да вузальөјасөс.

Бара воө кад јасліјас-вылө сөм чукөртны. Колі өнісаг-жө заводітны төждысны буржыка пуктыны сені ужсө. Колө пемыдлун бырөдны, өлөма бабаслы колө грамотаө велөдчыны дај чельасөс щөц колө леңны велөдчыны. Март 8-өд лун-кежлө колө лөсөдчыны гырыөс велөдан школајасыг велөдчыөјасөс леңны. Организа-тсіјаслы колө віөдлыны,—кущөм отсөгјас најө вермасны сетны, меым өдјөжык бурмөдны нывбабаслыг олөмсө. Уждыган да ма-шіннеј төварішществојасө шленө зев-на еца нывбабас пырөмаөс. А сөмын-өд коператсіја-пыр крестанка вермас кыпөдны асыс ов-мөссө. Колө нывбабаслы кокнөд сетны коператсіјаө шленө пырігөн.

Міжан областын уна нывбаба кер-бердын ужалө (колян во вө-лі 6000 нывбаба-сајас). Колө најөс тудөдны да отсавны пырны візму да вөр-бердын ужалыгјас сојузө.

Міжан мог батрачкајасөс-слугајасөс партіја-бердө матыстөдны.

Колө виждлыны жона-ө советјас матыгтөны нывбабадс совет уж-бердас. Кушма ужалды сени агныс нывбабајасыс.

Міјан областын советјасын ответственней уж-нудысјас нывбабајас-пөвсыс абуөс-на. Та-јылыс колө чорыджыка мөвпыштлыны. Колө нывбаба сјездјас-вылын сорныјас-јылыс да резолютсјіјас-јывыс быдөнлы төдны; советјасын, коперативјасын, профсоюзјасын да мукөдлаын ужалысјаслы відлавы, ставсө-ө налөн вөчөмадс нывбабајас шөктөм-куша, советвласт. индөм-серти. Колө өлөмыс кутчигны вожд вогтыны нывбабалы туссө јөз-костын ужавны, најөс јүгдөдны, выль олөм лөсөдны.

Быд ужалыс нывбаба, төждысө-кө сјіө ас олөм-вөснаыс-кынзї і јөз-костса олөмсө бурмөдны—отсалө лөсөдны сотсїализм. Калїнїн-јорт нывбабајаслөн ставсоюзса-сјезд-вылын вөчїс доклад. Сїјө вїг-талїс кычїжык колө гөгөрвоны сотсїализм вөчөмсө. Сотсїализм вөчөмыд-пө абу сөмың пабрік-заводјас кыпалөмын. Быд выль көрттуј, быд електрическеј лампочка крестянын керкаын, быд машина, быд јаслы, пемыдлун бырөдан уж—ставыс сїјө кокөдө олөмсө, матыгтө карөс сїкт-бердө, матыгтө сотсїализмлаң.

Оз ков вунөдны төдмавы мукөд государствојасын олөмсө—кычї нартїтөны озыр вїрјуысјас мїјанлыс чојјаснымөс, мїјан-код-жө ужалыс јөзөс. Кычї капїталїст-государствојасын ужалыс јөзыс лечкыс-моз мездысөны озыр-чукөрыс, чукөртөны асгыныс выннысө.

Колө чукөртавлыны быд сїктын собраңнејас. Нуөдны конферентсїјас вөлөстјасын, пуктыны спектакјас, лөзны өтенө-өшөдан гачетјас. Буржыка колөдөј нывбабајаслыс Ставмувывса праңныкөс.

Н. Аңісімова.

Совет-бердса сөктсїјаслөн ужыс.

Совет-правїтельство да партїја дугдывтөг төждысөны, мед ескө крестянадс јонжыка сїбөдны общественней уж-бердас. Сытөг-өд совет ужыд оз вермы шылавыны да бурмыны.

Судјасын, коперативјасын, советјасын—быдлаын-нын өтвылыс ужалды ужалыс-војтыр. Најө отсаөны совет-уж бурмөдны, овмөс кыпөдны.

Гражданскеј војна помалөм-бөрын робочејјаслы да крестяналы жона крепыда лөі кутчигны овмөс кыпөдөмө да јүгдөдчан уж-бердө. Быд ужын колө сөглас да возвыв төлкүтөм. Мед ескө ун-

жык воjтыр отсависны, советјас-бердө лоi гектсiјаяс лөгөдны. Гектсiјаясыг ужсө өнi ковмас јона шылөдны,—јитны став советса ужыскөд. Став ужыс налөн-өд муно советјас-пыр да исполком-пыр. Обшественеј органiзатсiјаяслы колө быд-ногөн щөщ отсавны.

Гектсiјаын колöны возмөстчыојас.

Мед-војдөр лоö сорнiтыштны ужсө туйдөдөм-јылыс. Быдлунаа ужсө гектсiјаын нуөдө бјуро. Бјуросө бөрјөны гектсiја загеданье-вылын. Бјуроö колө бөрјыны суужык јөзөс—советса, лбө исполкомса шленјасөс, лбө обшественеј уж нуөдыјасөс (агрономөс, ушiтөлөс да мукөдөс). Бјуро лөгөдалө план—мыј колө вөчны гектсiјаыслы. Төлысын лбө кык төлысын өтчюд чукөртавлө гектсiјаса собранье.

Комиссiјаяс-јылыс.

Гектсiјаяс-возын уна ужјас сулалөны. Куш загеданьејаснад немтор оз артмы. Медым буржыка пуктыны ужјассө, гектсiјаяс-бердас лөгөдалөны комиссiјаяс. Богтам көч өктса овмөс кыпөдан гектсiјаөс. Сылөн ужыс зев уна. Татчө почө лөгөдны гоз-мөд комиссiја. Виаму паскөдөм да дөчөрiтөм-вөсна төждыгыс комиссiја, көдыс-вөсна, бур карта лөгөдөм да скөт дөчөрiтөм-вөсна, вiдлөгөн ужалөм (опыты), градыв-пуктас бурмөдөм да мукөд торјас-вөсна төждыгыс комиссiјаяс.

Гектсiја загеданье-вылын нуөдөны сорнiјас став уж-јывгыс, төлкуйтөны мыјјас колө вөчны, Вынсөдөны бјуролыс уж нуөдан плансө, сен-жө бөрјөны комиссiјаясөс. Комиссiјаясыд асланыс ужалөм-јылыс вөчөны доклад гектсiјаса загеданье-вылын.

Гектсiја отсалө советјаслы.

Өнi став ужыс гектсiјаясас муно возыв лөгөдөм план-сертi. Овмөс бурмөдөм, воjтырөс велөдөм, зонвiзалун-вөсна төждыгөм, төргутан-уж да мукөд ужјас өктын ладмөдө меставывса совет. Советјасыслы ужсө нуөдны отсалөны гектсiјаяс.

Богтам-көч коператив-уж-вөсна төждыгыс гектсiјаөс. Шуам, сы-бердө лөгөдөмаөс комиссiјаяс (товар-дон леэны, рөскөдјас чинтыны, вузакөм бурмөдны да шленө унжык мортөс пыртны). Сiјө комиссiјаясыс, дерт, агныс оз вермыны асааныс щөктыны ревiзионнеј комиссiјаяс-моз правленьнелы вөчны кушөма уж. Најө сөмын төдмасөны ужалөмнас да сорнiтөны, кызи ескө почө ужсө буржыка пуктыны. Гiжөны, пасјалөны актө. Кор сiјө актсө вынсөдасны совет загеданье-вылын, Исполкомыс кутас щөктыны коперативлы ужавны сiјө акт-сертыс.

Номi областын гектсiјаяс содөны.

Комi областын гектсiјаяс кутисны артмавын 1925 восаң. Тајө кадсааныс гектсiјаясыс пыр-өтарө содисны.

1925-öd воын гектсїјас вöліны сöмын вїт вöлöгтын. Сенї вö-лі 18 гектсїја. 1927 воö гектсїјасыс ужалöны 63 вöлöгтын-нын. Ставыс лої-нын 142 гектсїја.

Мукöд гектсїјасас пырöмабö 33 шленöң.

Мылдїн вöлöгтувса (Кулöмдїн ујездын) гектсїјас колöм во буракод-нын ужалıсны. Сенї вöлöма кујїм гектсїја. 87 шлен-пыг вöлöма 12 нывбаба. Чукöртчылöмабö дасöтыг.

Сöвет-бердö öтутчöмөн најö зев јона отсалöны быдсама-пöлöс уж-вылын. Став гектсїјасыс öнї ужалöны öтї план-бертї.

Велöдчам буржыка ужавны.

Öнї став СССР-пастаыс мунö конкурс—гектсїјаслыг ужсö тöдмалöны. Карса да вöлöгтувса гектсїјаслы колö асгаыс став ужсö бура артыштлыны. Конкурс-дырјыс колö петкöдлыны став ужсö гектсїјаслыг. Бура ужалыг гектсїјасöс кутасны ошкыны дај сетасны премїја. Конкурс-бөртїыс гектсїјаслы колö бостчыны буржыка ужавны, бырöдны став нельучкї торјассö уждыс.

Кымынкö вöлöгтын гектсїјаслыг ужсö тöдмаласны ујездан мортöс ыстылöмөн.

Быд вöлöгтö сöвет-бердö конкурс-кежлас колö лöбöдны сек-тсїјаслыг ужсö тöдмалан көмїгсїја. Сїјö кутас вїдлавыны ужсö гектсїјасыслыг. Сегга колö гїжны гаетјасö да ујездувса їспол-комö, кушöма ужалöны гектсїјасыс.

Став Сојуз-пастаса конкурс-вылö гектсїјас уж-јылыг кутасны гїжны: карса гектсїјас ужалöм-јылыг „Известїја“—газетö, өктса гектсїјас јылыг „Крегтанскеј газетö“. Нöшта таыг-кыңцї кутасны гїжны „Власт Советов“ журналö. Мїјан өктјасгаң колö сетчö і гїжны.

Мунö öнї конкурсыс і мїјан Комї област-пыщкын. Сїңкö, сек-тсїјас ужалöм-јылыг колö гїжны (област-пыщса конкурс-вылö) „Југыд туй“ да „Комї өкт“ газетјасö. Конкурс петкöдас вöла-вы-лö став бурсö і омöлсö гектсїја ужыг. Індас, піскöдас туйсö воңö-вылö буржыка гектсїјаслы ужсö пуктыны.

Номї Мїшö.

Том jözöc гөрд арміјао бостом.

Арнас, сентябр төлысын кутасны бостны том jözöc, 1906 воын чужыгјасöc, гөрд арміјао. Тащом бостомсö (прывисö) ми кöсјам нуöдны војна-бöрын вiтöдыг-нын.

Сöветвласт тöждыгö, мед-егкö арміјао служитны муныгјаслөн ез омöлтчы овмöсјасныс. Сы-понда сетö прывивö сурыгјаслы ыжнд кокнöдјас. Арміјао сурыг том jözлы—крестаналы колö тöдмавны, кущом кокнöд (лгота) вермасны сетны прывивајтчыгјаслы гемјаас ужалыг тырмытöм-вöснаыс, овмöc-вöснаыс-да (омöл-кö овмöсыс), выль местао овмöдчыны муныгјаслы.

Гемја-вöсна вермасны сетны кујим-пöлöc кокнöд: мед-ыжнд кокнöд сетöны—кор гемјаас ужалыгыс öтнас прывивајтчыгыс, да вердö сiјö кујимöc лiбö унжыкöc ужавны вермытöмјасöc; мöд кокнöд сетöны ужалыгыс-кö гемјаас öтнас, ачыс прывивајтчыгыс, да вердö öтиöc лiбö кыкöc ужавны вермытöмјасöc; којмöд-пöлöc кокнöд сетгö—прывивајтчыгыс-кынчi-кö гемјаас ем мöд ужалыг да кык ужалыгыс вердöны кујимöc лiбö унжыкöc ужавны вермытöмјасöc.

Ужалыгјасөн лыдгыгсöны: мужик-улов 18-гаң 55 арöсöз, нывбабajas 18-гаң 50 арöсöз. Ужавны вермытöмјасөн лыдгыгсöны: том jöz, абу-на-кö налы тырöма 18 арöc, мужик-улов 55 арöсыг пöрыгјас, нывбабajas—50 арöсыг пöрыгјас. 18-гаң 50 арöсöз нывбабajas лыдгыгсöны ужавны вермытöмөн, ем-кö налөн 8 арöсыг поснi чельад, лiбö најö-кö нöбасöны. Таыг-кынчi, ужавны вермытöмөн лыдгыгсöны инвалiдјас первојја кык группасыс.

Гемја-сертиыс-кö некущом кокнöд оз сетгы, а овмöсыс-вывтi омöл, прывивајтчыгöc вермасны-жö колны. Выль местао овны муныгјасöc вермасны колöдлыны кујим во-кежлö, мунöмаöг-кö выль местаас овмöдчынысö вiчму јуклан правiлö-серти вöрö, чiк-на гөрлытöм-инö. А мунöма-кö овмöдчынысö воғыв-нын гөрлөм му-вылö—öти во-кежлö колöдöны.

Лöгöтajas-јылыг колö сетны шыöдчöм волiсполкомö, прывивајтан комiгiјаö мöдöдöм-вылö. Сы-динö щöщ колö пуктыны ескöданпас волiсполкомсаң гемја-јывгыд. Емöг-кö ужавны вермытöмјас ужавны вермана арлыда-пыщкын, пуктыны гiжöд мыјла оз вермыны ужавнысö. Нöбасыг нывбабajas-јылыг гiжöдсö сетö акушерка, лiбö пельшар, а инвалiдјас-јылыг—докторјас.

Лöгöта-кö прывивныкыслы сетö, да сiјö оз кöсјы лöгöтасö бостны, колö сетны шыöдчöм волiсполкомö лöгöтасыс, öткажитчöм-јылыг.

Лöгöтаыс-кö гемја-сертиыс оз сетгы, а овмöсыс прывивö-сурыгслөн зев омöл, колö волiсполкомыг бостны ескöданпас овмöс-јывгыд да шыöдчöмкöд мöдöдны прывивајтан комiгiјаö, мед колö-дасын арміјао нуöмыг омöл овмöc-вöснаыс.

Коді кѳсјѳ вьл мѳстаѳ овмѳдчыѳяс-пѳыс гѳрд армѳјаѳ мунѳмыс колтчывны, сѳз-жѳ колѳ сетны шыѳдчѳм волѳсполкомѳ. Шыѳдчѳмын колѳ гѳжны: кор вьл мѳстаѳ мунѳма овны да кызѳ мунѳма (вѳзму јукан закон-сертѳ алѳ абу). Шыѳдчѳм-дѳнѳ колѳ пуктыны воѳеннеј документ прѳзывајтчыѳыслыс. Волѳсполком вѳдлалѳ да мѳдѳдѳ уѳезд-увса вѳзму управлѳньнѳ. Уѳездувса вѳзму управлѳньнѳ бара вѳдлалѳ да сетѳ вынѳдны уѳездувса ѳсполкомлы. Сы-бѳрын уѳездувса вѳзму управлѳньнѳ ыстѳ прѳзывајтан комѳссѳјаѳ ескѳданпас став шыѳдчан гѳжѳдјасыскѳд.

Семја-кост јукѳмјас-јылыс да семја чѳнѳм-сѳдѳм-јылыс.

Прѳзывѳ бѳстѳгѳн јукѳм-вылад вѳжѳдѳны со кызѳ: ѳтѳ-кѳ, јукѳмыс зѳкѳз оз лыѳфыс, јукѳмсаыс-кѳ прѳзывѳчыс абу-на тырѳма во, мѳд-кѳ—унаѳн мѳјан јукѳѳны сѳмын ас-костаныс,—волѳсполкомын оз гѳжѳдчыны. Гѳжѳдчытѳм јукѳмтѳ оз поз лыѳфыны јукѳмѳн. Којмѳд-кѳ, ѳткымыныс вѳчѳны нарѳнѳ, мед прѳзывѳ дурыс-ыслы оз ло мунны армѳјаѳ служѳтны.—најѳ колѳкѳ во-сајын-нын волѳсполкомын гѳжѳдчѳмѳн јукѳмаѳе, а збылысѳ став овмѳссѳ нѳдѳдѳны прѳзыв-дырјѳс-на пыр ѳтув. Тащѳмјас-јывсыс колѳ јѳртны прѳзывајтчан комѳссѳјаѳ. Секѳ ылѳдлыс прѳзывајтчысѳ мыждасы.

Семјаѳ-кѳ пырѳма вердыс—гѳтрасѳмѳн лѳбѳ вердыс-вылѳ пыр-тѳмѳн, прѳзыв-дырјѳ лыѳфысѳ прѳзывајтчыс семјаын, кѳч ѳ пырѳма сѳјѳ прѳзывѳчыс лун-мѳд-војдѳр. Пырѳмјас-јывсыс бара-жѳ колѳ гѳжѳдчыны ѳсполкомын.

Прѳзывајтчыс-кѳ алѳмент бѳстѳны да нывбабаыс-кѳ сѳмын алѳмент-вылас олѳ, секѳ сѳјѳ лыѳфысѳ прѳзывајтчыс уж-вылын олысѳн.

Нывбабаыс-кѳ алѳментсѳ бѳстѳ сѳмын чѳлад-вылас, да куш алѳмент-вылас чѳладыс быдмѳны, секѳ прѳзывајтчысѳн вердысјас-нас лыѳфысѳѳны сѳмын чѳладыс. Куш алѳмент-вылас олѳм-јывсыс колѳ сузѳдны ѳсполкомсаыс ескѳданпас.

Кызѳ лѳѳдны прѳзывајтчан нѳмпасјас.

Прѳзывајтчыс семјаын лыѳфысѳѳны быд содыс лѳбѳ чѳныс морт сѳнтабр тѳлысга 10-ѳд лунѳз. Семја вежѳм-јывсыс прѳзывајтчыс-јас оз вѳставлыны волѳсполкомѳ перѳвојја учѳтѳ бѳстѳм-бѳрсаыныс прѳзывајтчан нѳмпас (список) вѳдлавтѳчыс во кык. Волѳсполкомын прѳзывајтчан нѳмпасјасѳ вѳдлалѳны быд во **февраль тѳлысын**, сѳјѳ вонас арнас прѳзывајтчысјас арлыдалыс. Вѳдлалгас лѳсѳдѳны, мед-ескѳ кодкѳ семја-пыщѳс оз кол гѳжѳтѳг, мед оз лыѳфысѳны ку-лѳмјас. Вѳдлалѳмсаыс прѳзывѳчыс кѳкјамыс тѳлыснад кулысјасыс дај чужысјасыс вермасны-на лѳны. Бара колѳ ставсѳ сѳјѳс лѳгѳдны, мед-ескѳ семја-сертѳыс-жѳ-ѳ мунѳ прѳзывајтчан нѳмпасыс.

Сѳз-кѳ, колѳ быд прѳзывајтчысѳ тѳждысѳны, мед прѳзывајтчан нѳмпасас семјаыс вескыда вѳлѳ пасѳма. Перѳвојја воѳеннеј учѳтѳ бѳстѳм-бѳрын-кѳ кодкѳ кулѳ, лѳбѳ чужѳ, верѳссајѳ мунѳ, лѳбѳ гѳт-

расас, јуквас, либѵ овмѵс-вылѵ пырас,—колѵ пырыг-пыр-жѵ вѵстав-ны волѵсполкомѵ, мед прѵзываетчан нѵмпасѵ лѵбѵдасны семја-гер-тыс. Быд прѵзывает сурьслы колѵ тајѵ ужсѵ нуны прѵзываетчыны мунтѵдѵс. Сѵмын секѵ прѵзываетан комѵссѵја кутас бура тѵдны ко-дѵс поѵѵ колны, либѵ бостны семја-гертыс.

Прѵзываетчыс семјаыс-кѵ ѵтѵ воѵ сурѵны прѵзывает-вылѵ кыкѵн либѵ кујѵмѵн, да прѵзываетчысѵссѵ бостѵм-бѵрын-кѵ семјаас колѵны кујѵм либѵ унжык ужавны вермытѵмјас,—сетѵѵ мед-ыжыд лѵгѵта; прѵзываетчысѵссѵ бостѵм-бѵрын-кѵ колѵ семјаас ѵтѵ либѵ кык ужав-ны вермытѵм—сетѵѵ мѵд лѵгѵта; прѵзываетчысѵсѵс-кынѵѵ-кѵ сем-јаас ем јешѵѵ ужавны вермыс да најѵ вердѵны кујѵмѵс либѵ ун-жыкѵс—сетѵѵ којѵмѵд лѵгѵта.

Та-серты лѵгѵтаыс сетѵѵ ѵтѵ прѵзываетчысыслы. Најѵ вермасны асныс лѵбѵдѵчыны, кодныслы бостны лѵгѵтасѵ. Оз-кѵ лѵсавны, прѵ-зываетан комѵссѵја ачыс сетѵѵ ыжыдѵжыкыслы.

Прѵзывает-кежлас-кѵ прѵзываетчыс семјаыс кодкѵ пукалѵ турмаын да пукалан строкаыс помасѵ армѵјаас служѵтѵм-бѵрын вѵлѵстѵ, пука-лыѵыс лѵгѵта сетѵѵгѵн семја-пыщкас оз лыдѵыс.

Прѵзываетчыс-кѵ кушѵѵмкѵ мыжјасыс сурѵма следствѵје-улѵ, ли-бѵ судѵ да судыс абу-на вѵлѵма прѵзываетѵдѵс, колѵ прѵзывает-вылѵ му-нѵгѵн бостны судсаѵ гѵжѵд—поѵѵ-ѵ сѵјѵс суд-законјас-сертыс бост-ны армѵјаѵ.

Онѵ мѵ адѵам, кушѵѵм уна да ыжыд ужјас колѵ нуѵдны прѵзывает-кежлад да прѵзывает-дырјыс. Мѵ адѵам: став ужыс робочѵѵ да крѵста-на-понда тѵжыдѵсана ужјас. Крѵстанаыд оз-на вермыны ставѵ асныс да регыдѵн тѵдмавын. Колѵ лыдѵысан-керкајас-пыр паскыд-жыка, јонжыка да дугдывтѵг крѵстанаѵс тѵдмѵдны том јѵзѵс ар-мѵјаѵ бостѵм-ног-јылыс.

Заболотскеј.

Рајјонјас лөгөдалөм-жылыс.

(ВКП (б) ОК да ОКК пленум шүөмјас-серти).

Міјан областнымөс рајјонјас-вылө јуклөм-жылыс горныыс мунө важөн-код-нын. Сөмын вөчөмыс збылысө өнөң-на ез ло. 1927-өд воын, январын партијаса областувса комитетлөн да контролнеј комиссијалөн отува пленумыс ескө шулис-нын рајјонјасө областын лөгөдөм-жылыс. Сөмын сиж шүөмыс ез вөв лучки-нога. Сиж шүөм-сертиыс-кө областтө рајјонјас-вылад јуклин, учрежденьејас виçөмыд ез донтөммы өнија-серти, а весег донгаліс. Сы-вөсна коммунист-партијалөн областувса 8-өд конферентсија пленумысыс шүөмјасө бөр вејис дај шөктіс выл-пөв, мөд-ногөн лөгөдны тајө ужсө.

Таво январын партијаса областувса комитетлөн да контролнеј комиссијалөн пленум рајјонјас-вылө областнымөс јуклөмсө выл-пөв видлаліс дај бетіс мөд-нога индөјас.

Мыјла колө рајјонјасө лөгөдавны.

Комі областөс рајјонјас-вылө јуклөмыд колө. Рајјонјасө лөгөдавны колө сизі, мед-ескө советјасө (властсө) матыгтны крегтанабердө. Матыгмөмыс лөб секи, кор улысса советјаслөн кодас правасы. Сегга мед овмөс-серти, воыгөм-серти да ужнуөдөм-серти јукны областнымөс коланажык-ногөн рајјонјас-вылө. дај мед ужнуөдан-инјасө (аппаратсө), өнија-серти, донтөмжыкөн вөчны.

Вөјдөржык Комі областөс көсјөны вөлі сујны Асыв-Вөјыввса областө (сиж областсө көсјылісны лөгөдны өнија Кардорса, Устугса да Вөлөгдаса губернајасыс дај Комі областыс). Сетчө пырөмыс міјан областлы нинөм бурсө оз сет. Өти-кө, секи-ескө міјан овмөс кыпөдөм езжык кут кушөма колө өдјө кыптыны. Сегга міјан комі јөзөс овмөсным-боксаң Кардорө (сетчө көсјөны вогтыны Асыв-Вөјыввса областысыс тсентрсө) нөти оз кут кыскыны областө көрттуј нуждөдөм-бөрын, дај өни вөр кылөдөм-кынқи, нинөмторјөн оз кыскы. Сегга-өд-і міјан-областын олөны ас-өкаса горнија јөз, комі јөз. Сы-вөсна, обкомсаң да обісполкомсаң корөм-серти, ставрогсијаса тсентралнеј исполнителинеј комитетлөн президиумыс 1926 воын мајын шуіс Комі областөс не сујны некушөм областө, а колны торјөн. Өни госплан аслас лөгөдөм ужын Комі областөс бара төждысө сујны Асыв-Вөјыввса областө. Пленум шуіс некушөм-ногөн не пырны сиж областө, а колтчыны торјөн.

Міјан област лөгөдигөн Печераөс јукісны кык-пелө. Өти пайс пыріс міјанө, мөд пайс (улыс Печера) Кардор губерна-улө. Вескыд-ногөнсө овмөс-сертиыс Печера зоннас өти рајјон ескө-і ем. Сы-вөсна пленум шуіс корны тсентрөс став Печерасө өтлаалөм-жылыс дај сујны сижсө Комі област-улө

Кымын рајјон мијан лоё.

Област-пыщкын рајјонјас лөгөдән ужсө пленум шуис нуьдны со кызи: област—рајјон—сиктса сөвет (сельсөвет).

Печераын овмөсыс, областувса өнија мукөд кујим уездјас-герти, аслыс-пөлөс самажык. Сегга-и областгаң (Сыктывдин каргаң) ылын дај сетчө тујјасыс омөлөв. Сы-вөсна пленум шуис Печераө лөгөдны округ. Сегга некөни округыс оз ло. Öнија кујим уездувса инјасө лөгөдөм рајјонувса исполкомјас ужнас кутас чујдөдны вегкыда обисполком.

Став област-пагта пленум шуис лөгөдны дасөти рајјон: Ежва-јуса пажө сизим рајјон да Печераө ноль рајјон. Печераын ноль рајјон-пигыс өти лоө жаранјаслөн рајјон. Улыс Печераөс-кө мијан областкөд өтлааласны, сетчө лоө лөгөдөма өти рајјон.

Сиктса сөветјаслыг лыдсө да кытчө најсө вогтыны пленум щөктис лөгөдны обкомлы. Сетис индөд—сиктса сөветјассө сизі вогтавыны, мед матыгтны влагтсө крестана-бердө дај мед чинтыны рөс-кодјассө, өнија-герти, ужнуөданінјас виөдм-вылас.

Рајјонјас лөгөдалөм-жылыс шубмјассө пленум щөктис пагыда јөзөдны дај сорнитавны сы-жылыс крестаналы.

Комі крестаналы колө төдмагны бура тајө ужнас, мөвпыштны дај шуны ассыс кыв рајјонјас лөгөдалөм-јывгыс пленумлыг индөдјасыс-вылө.

Н. П.

Візму овмөс воыс-воо јонмө.

(Областувса візму управленьелөн 1927-өд воа отчот-серті).

Быд крестанінлы вогөгөра уж помалөм-бөрын колө төдны бурміс алі омөлтчис сълөн овмөсыс. Кызі кутас мунны сълөн олөмыс воан онас. Колө-жө төдны, өдјө-ө јонмө сиктса овмөсыс став област-паста. Сы-јылыг мі і тани кутам вігтавны.

Көза-увса мујас содөны.

Тажө онас (шоньд тулыс-понда, міча гожөм-вөсна-да) крестана вермісны бостны бур урожай. Һаңјас, турунјас, мукөд көза-пуктасјас быдмісны бура. Бур урожай-вөсна крестаналөн овмөсыс муніс воә, нөшта-на јонміс.

Област-паста 1926 воын вөлі көзөма муыс 36803 гектар, а 1927 воын—38326 гектар. Өті воын соді көзөм муыс 1523 гектар (4 прөчент). Војнаөз вөлі сөмын 31736 гектар. Содөны выл-сікас көза-пуктасјас. 1912 воө быд 100 гектар му-вылө вөлі көзөма һаңјасөн 87 гектар, 1926 воө—81 гектар-кымын, а 1927 воө—сөмын 80 гектар. Сізкө, турунјасөн да мукөд торјөн мујассө вөдөтөмыс һаң сертіыс јона содөма. Градвыв пуктасјас-улын местаыс 1912 во-серті 1927 воө вөлі кујим-пөв унжык, 1926 во-серті содіс сівім прөчент да жын-мында. Војдөр мујас-вылө тани көзлісны сөмын һаң. Та-вөсна мујасыс јона вөлі вынтөммөны, ізөрмөны. Өні му ужалөм кутіс мунны буржыка. Турунјас көзөмөн, картофел пуктөмөн, аңкыщ да мукөд торјас вөдөтөмөн кутіс содны мујасыг докөдыс. Јөзлы сојанторјасыс дај скөтлы көрымыс кутіс унжык лоны. Сөгга һаңыс буржыка кајө,

Міжан областын ноль уезд-пыег мед ödjө мујас содöны (һан-улö дај скöt-вердас көға-пуктас-улö) Јемдін уездын, сегга Сык-тыв уездын. Сы-бöрын Кулөмдін уездын. Мед-омöла 'codö муыс Ізма-Печера уездын.

Віјас, 1926-öd во-серті, содіны віт да жын сурс гектар-вылö. (2,1 прöчент). Выл віјастö уна вöчисны, сегга когтан ужас нудісны. Колан гожөмө віјас-вылын урожајыс вöлі буржык дај туруныс вöлі бур воғға-во-серті.

Скöt вiдöм бурмө.

1927 воö содіс воғға во-сертіыс кујим сурс вөв (һоль арöсыг ғырысжык). 1917 во-серті віт сурс вөлөн-һин вöлі унжык. Нöшта таыг-кынзi ем (һоль арöсыг томжыкөг) 13 сурс чаң. 1927 воö содіс 874 мөс, 1917 во-серті öні 25 сурс да жын мөскөн-һин унжык. Посні скöt, 1926 во-серті, 1927 воö лоі ещажык, тајö вонас көрымыд вöлі ещда-да. Колö шуны: посні скötтö öні јона быдтöны. Колан во һанјасыд да турунјасыд бұра воісны-да, јона поғö скötтö содтыны.

Сегга öні крестана порејасöс јона кутчiсiсны візны.

Бурмөма колан воö i скöt вiдöмыс. Вөвјас пыр-öтарö бурмө-

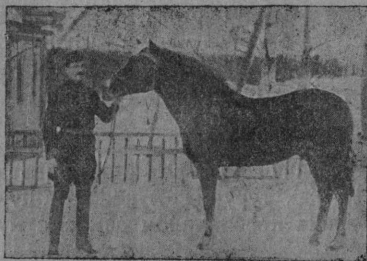
ны: 1927 воö племенней коңуш-һаö 29 уж-дiнö да крестана-ордса бур ужјас-дiнö вöлі вајлөмаöг тырөдны 439 көбыла-вөлöс.

Буржык вөвјасö тöдмалөм-понда 1927 воö вöліны выставка-јас, вiдлалісны вөвјаслыг бурлунсö. Выставкајас петкөдлісны: случней пунктјас прамеја-һин разöдөмаöг бур вөв рөдсö: 275 вөв-пыег выставка-вылас вöлі 80 чаң племенней фiнскеј ужјасыг.

1927-öd воö вiдлалісны крестана вөвлыг бурлунсö—180 вөв-пыег сетөмаöг преміја 66 вөвлы.

Крестана асдöны бурлунсö бур племенней вөвјаслыг. Мыјыккө-öd племенней чаңјас-вылö сетöны донсö кык-кујим-мында татчөс рөда чаңјас-сертіыс. Воғö вылö візму ужалөм-вөсна төждыгыг организатсiјаслы колö нöшта-на јонжыка зiлны вөвјас бурмөдан ужсö пуктыны.

1926 воö мiжан областын быд сурс овмөс-пыег вөлыс абу, вөлөма 192 овмөсын. 1927 воö сурс овмөс-вылö вöлі-һин сөмын 168 вөвтөм овмөс. Колан вога омөль көрым-вөсна мөстөм овмөсјас содіны. Быд сурс овмөс-вылö 1926 воö вöлі 44 мөстөм овмөс, 1927 воö—51 мөстөм овмөс.

Паскалбны візму-ужалан машинајас.

Содбны візму-ужалан машинајас. 1926 воѡ быд 100 овмѡс-пѡыг плугјас вѡліны 35 овмѡсын. 1927 воѡ быд 100 овмѡс-вылѡ воѡ-нын 42 плуг.

Кѡрт пѡна (агас) быд 100 овмѡс-пѡыг 1927 воѡ вѡлі 62 овмѡсын. Ѳтѡ вартан-машѡна воѡ 120 овмѡс-вылѡ, 80 овмѡс-вылѡ воѡ ѡтѡ кѡјдыс тѡлѡдан лѡбѡ весалан машѡна. Мукѡд раѡјонјасас машѡна-јасыд еща-на. Сы-пыдѡтѡ мѡблаын вель-уна-нын лѡбѡѡмаѡѡ. Шѡјна-тыса раѡјонын воѡѡа онас вѡлі 11 вартан машѡна, 1927 воѡ вѡлі-нын 31 вартан машѡна. Уна-жѡ сенѡ і плугыд да мукѡд машѡнајас. Таѡ раѡјонѡ-жѡ јона корѡны картупель бугрѡтан гѡрјас, іѡас шыран машѡнајас, шабѡі ѡарјалан машѡнајас, выј вѡчан, кѡјдыс весалан да мукѡд-ѡікас машѡнајас. Іѡва-Печера уездын ѡѡбалѡны ыцкан да куртан машѡнајас.

Комѡ крестѡна унаѡн-нын гѡгѡрвоѡмаѡѡ ыжыд пѡльзасѡ машѡна-јасѡн ужалѡмыг. Бур візму ужалан кѡлујјас, машѡнајас лѡѡѡѡм-могыг крестѡна коператсѡјајасѡ кутѡсны ѡтувтчавны.

Весалбны кѡјдысјас.

Крестѡна воыг-воѡ пыр-ѡтарѡ јонжыка кутѡсны весавны кѡјдыснысѡ.

1927 воѡ весалѡсны 13237 тсеѡтер (80 $\frac{1}{2}$ гурс пуд). Сыыг-кынѡі Вјатскеј губерѡныг вѡјѡм кѡјдысѡ јона весалѡсны.

Сыктыв уездын 1927 воѡ асланыс кѡјдысѡн став мујјасѡ кѡ-ѡалѡсны. Кѡјдысѡ сенѡ весалѡмаѡѡ кык-мында унжык воѡѡа-во-сер-тыыс. Колѡн во крестѡналѡн ас кѡјдысыс ез тырмы. Ковміс сесга ѡѡбны Сыктыв уездыг 344 тоннаѡѡ (21 гурс пуд) да ѡѡшта вѡјѡсны Вјатскеј губерѡныг 164 тоннаѡѡ (10 гурс пуд).

Мед-егкѡ крестѡна воѡѡ-кежлѡ ез матѡвоны кѡјдыссыс, колѡ лѡѡѡдавны кѡјдыс запасјас (фондјас).

1927-28 воѡ колѡ-нын быдлаѡ лѡѡѡѡны кѡјдыс запасјастѡ.

Бурмѡѡѡны і поснѡ скѡтѡс. Бур пѡрѡѡаа (јоркшѡрскеј) порг-јаслыг да рѡмановскеј ыжјаслыг рѡѡсѡ паскѡѡѡны улысса Човыг да Казлукуг. Случнеј пунктјасын сельско-кѡѡѡѡственнеј коператсѡ-јаын ѡнѡ ем 25 ај (коѡтѡм) порг. Таыг-кынѡі ѡѡшта ем 11 порг-рассаѡнѡік. Сесга Іѡва-Печераын Уѡемуправленье лѡѡѡѡма-порг-рассаѡнѡік. Колѡн во област-пагта сельско-кѡѡѡѡственнеј коператсѡ-сѡјаын да крестѡна овмѡсјасын лѡѡѡѡсны 8 скѡт тырѡѡдан (случнеј) пункт да 14 рассаѡнѡік. Романовскеј межѡн тырѡѡѡѡмѡн татѡѡс рѡдыс бурмѡ. Татѡѡс рѡѡа ыжјаслѡн-дорыг вуруныс буржык дај унжык воѡ. Гырыежыкѡѡ лѡѡны-і. Та-понда крестѡна јона ра-ѡѡтѡны татѡѡс рѡѡсѡ бурмѡѡны. Казлукын іѡѡтѡѡ-на рассаѡнѡік-јасыс да оз-на тырмыны крестѡналы бур пѡрѡѡѡаа ыжјасыс. Ар-кежлѡ племкозас кѡсѡны бур пѡрѡѡа межјасѡ да ыжјасѡ содты-ны. Секи пѡѡас-нын бур рѡѡсѡ јонжыка (межјасѡ да ыжјасѡ) паскѡѡны

Мујас колö уна-переменаөн ужавны. Бур көза-пуктасјас колö вöдöтны.

Мујас вынгалöны, пöлзасö ыжыджыкöс сетöны, уна-переменаөн-ужалöгөн. Уна-переменаөн му ужалöм Коми областын пыр-öтәрö паскалö: 1926-27 воö уна-переменаөн ужалöмаöг 106 гектар му-вылын. Серт, тајö еща-на. Мијан муыд еща, сөгга јона торјöдлöмаöг-да, уна переменанад ужавны заводöтны сöкыд. Ковмас возö-кежлö заводöтны паскыджыка нуöдны визму лöсöдлан уж да был местаö овмöдчыны мунöмјас.

Мöс-соркнi, картофель да аңкыщ көзöм пыр-öтәрö сөдö. Колян-во, воzza во-сертöыс, мујас местаыс турунјас-улын сөди 61 прöцент-вылö. Бур пуктасјас-улö сөди 114 прöцент. Унжык-жö көзлiсны коккöм-вылö зөр-сора вiка: 1926 воö вiкаөн көзлöмаöг 50 гектар, 1927 воö—220 гектар.

Серегов вöлöстын көзöны зөр-сора вiкасö којмöд-пай коккöм-вылас. Видлöга участокјас петкöдлöны: бобöнаң да тiмөпејевкаөн урожајыс мијан воö 2,5—3,2 тоннаыг унжык (150-200 пуд-сајас), зөр-сора вiкалөн—5,2 тонна (320 пуд).

Турунлөн урожај вермас чiнны омöл көјдыс-понда.

Сiзкö, колö көјдыссö вöдöтны аслад овмöсын. Уна овмöсјас-нiн крестана агныс көјдыссö вöдöтöны. Весiг вузавны щöщ лöсöдöны. Асланым област-пыщкыг таво Сельпромкредiтсоюз көсjö заптыны 70-80 килограмм бобöнаң-көјдыс да 9-10 тоннаöз (550-500 пуд) вiка көјдыс. Мијан бур турунјастö ещаөн-на көзöны.

Колян во заводöтiсны вынгöдны мујаснысö iзја (минеральнеј) му-вынгöданторјасөн. Нöблiсны тащöм му вынгöданторјассö сöмын-на 1 $\frac{1}{2}$ —2 сурс килограмм-мында. Воыг-воö кутисны сiјөн вынгöдны мујастö јонжыка. Тащöм вынгöдантö мијанлы возö-кежлö пощö сүзöдны матыг да донтöг, Солюкамск-гöгöрыг.

Коператсија јонмö.

Быдмö мијан i коператсија, сөдö öтувjөн ужалöм. Тајö зев јона отсалö крестаналы овмöснысö кыпöдны. 1926-27 во помасiг-кежлö областын вöли 39 öтувjөн ужалан чукр (обједињеније). Сетчö вöли пырöмаöг 615 морт. Таыг кынji вöли 76 машиннеј тöварiшщество, 36 нур когтан да му вöчан тöварiшщество, 70 сельско-кöзajственнеј тöварiшщество. (Сег 11 тöварiшществоыс уждысан уж щöщ нуöдiсны), 44 уждысан тöварiшщество да нöшта 27 мукöд-пöлöс тöварiшществојас. Ставыс 293 öтувтчöм (обједињение). Сетчö öтувтчöмаöг 2170 шлен. Ужыс тајö öтувтчöмјасас бурмö.

Агрономјаслөн ужыс.

Агрономјас сөдöны. Најö ыжыд уж-нын 1927 вонас нуiсны, öтувтчöмјассö лöсöдны јона отсалiсны. Öтувтчöмјасас ужсö пуктыны јона зiлiсны. 1926 воö местајас-вылын ужалис 19 агроном. 1624

воин-вөлі-нын 28 агроном да налөн 5 отсасы. Агрономјас жона нуөдісны крестана-пөвсын жүрдөдчан-уж—велөдісны кызі өвмөсны-сө кыпөдны. Тажө онас облагтын вөлі нуөдөма візму-уж велөдан курс дасөкмыслаын. Сені велөдчисны 433 морт. Нуөдлісны сөгга 1794 баседа овмөс бурмөдөм-жылыг. Волөмаөг сїжөс кызыны 360 морт. Вөчлөмаөг өіктса овмөс петкөдлан 21 выставка. Выставка-јас-вылас сетөмаөг премїа 1032 овмөслы. Ужаліс 59 візму уж велөдан кружок, сетөні вөлі 1179 шлен. Вөчлөмаөг крестанакөд 32 экскурсіја. Экскурсіјаөн ветлөма 834 морт. Лөсөдөмаөг крестана му-јас-вылө 600 показательней участок. Ферт, агрономјасыд крестаналыг овмөссө бурмөдны жона отсалісны.

Візму јуклөм-лөсөдлөм.

Өні мед-јона мунө өікт-пыщса му јуклөм-лөсөдлөм (внутригельненей земљеустройство). 1927 воө муніс көзвыв да Летка вөлөст-јасын (Сыктив у.).

Көзвыв вөлөстын өтї візму обшество-пыщсї лоіс 33 обшество. Лөсөдөма карса межа (черта). Сетөма местасө карса учрежденье-јаслы да предпрїатҕејаслы. Візмусө јуклытөз-лөсөдтөз візјасыс вөліны жона разіпелын. Мукөдыслөн даслаын вөліны візјасыс да горт-саыс өзім лїбө нөшта-на ылынжыкөс. Өні сөмын өтїлаыг лїбө кыклаыг сетісны візјассө. Візјасыс сөгга жона матыстөісны. Візму-сө јуклөм-лөсөдлөм помагөм-бөрын сені позө-нын уна-переменаөн мујассө ужавны заводїтны.

Јемдін уездын лөсөдлөмаөг візјаслы межајас 6 вөлөст-костын. (Јемдін-гөгөрса вөлөстјасыс). Сетөні віз межајасыс жона-нын вөлі торкөалөмаөг.

Нуөдісны візму-јуклөм (перешел) 9 вөлөстын (Сыктив у.). Ыб-ын јуклысөмыс муніс візму-управленье туддөдөм-сертї. Јуклыстөзыс мукөд крестанїныслөн мујасыс вөліны 15-лаын. Јуклысөм-бөрын быд 100 овмөс-пыг 86 овмөсылөн мујасыс лоісны мед-унасө віт-лаын. Мукөд өіктјасас лоі зескьд. Мутө вөчны сөгга ылө-нын лоө мунны.

1927 воын відлалісны Ыб, Межадор, Чукулөм, Летка вөлөст-јас-гөгөр да Вісланскеј лесничествояс местајас—крестаналы овмөд-чыны мунан-інјас корөісны. 230 сурс гектар паста-места-пыг-нө позө овмөдчыны мујас вөчны 36 сурс гектар-места-вылө. Відлаліс-ны местајассө і Печера-ју-дортї Наркомзем шөктөм-куза.

Уна нурјас-понда да өіктјасын муөн зескалөм-вөсна крестана кутчїсалөны васөд местајас коставны—нур-когтан да му-вөчан тө-варїшществојас лөсөдалөны.

Агроном Б. Н. Попов.

Кызі ыжыдыжык докод бостны шабді вөдітөмыс.

Воҕа нумерјасын ме гижли-нин шабді вөдітөм-јылыс. Тани шабді быдмө бура. Шабді шоч воө-нын оз удајтчыв. Мыјла-нө-инө мјан комі јөз оз вөдітны сјјөс вузалөм-вылө? Вѣлаҕса крестана-тај-нө куш шабді вөдітөм-помгыс і олөны. **Мі огө-на кужө шабдіыскөд вөдітчынысө.** Гельпромкредітосојузө ескө вајлывлөны вузалөм-вылө уналаыс шабдісө. Сөмын унжыкысө лоө өткажітчыны шабдісө бостөмыс вьвті омөль-пондаыс. Унжык вузавны вајөм шабдіыс жеңыд, містөм, уна рөма (тсвета), сесга чорыд. Ташөм омөлік төварнад, ферт, шабдіөн вузасан рынок-вылө петкөдчыны он і лыт. А медсө-өд мјан шабдіным мунө мукөд государствојасө.

Медга уна да важысаң-нын шабдітө мјан, РСФСР-ын вөдітөны Псков губернаын, сесга Јарославын. Сы-бөрын Вөлөгда, Смоленск да Северо-двинскеј губернајасын. Тајө губернајас-пыщгыс шабдіыс мед-бур лыҕгысө Вѣлаҕ-ывьвса шабді, сы-бөрын Вөлөгда губернаувса. Сені шабді быдмө куҕа да јогтөм. Сесга і кернысө: тыдны һарјавны, һыравны (трепјатны) буржыка-нын велалөмаөс. Сы-вөсна шабдіыс сені зев мича-рөма, һебыд да куҕ. Вѣлаҕса да Вөлөгда губернаувса шабдіыд-өд сесга мед-дона і сулалө. Псков губернаын пуд шабділөн доныс вөлі 4—4¹/₂ шјтөҕ. Сөкі-жө вѣлаҕса шабді вөлі сулалө 7 шјт.

Ферт, мукөд государствојасса шабді вөлі нөшта-на дөна. Сені пуд шабді-вылө вөлі сетөны шјт 14—18. Кајлывліс весіг 24 шјт-өҕ пудјыс. Оні вѣдөдламө, мыјла мјан, роч крестанінлөн, шабдіыс сешөм дөнтөм мукөд государствојасын-ферті.

Мукөд государствојасын важөн-нын мујассө ужалөнны уна переменаөн. Шабдісө сені көҕөны мед-вына да мед бура мујас-вылас. Медга јона сјјөс көҕөны турун бөстөм-бөрын. Сөкі муыс мед вына. да јогтөм. Мед буржык урожајыс воас, сені шабді-улас леҕөм мусө нөшта-на вынөдөны нөбөм, ізја вынөданөн (мінеральнеј удобреннеөн).

Мед шабдіыс ез ло јөгө да мед јог туруныс ез мешјт шабділы быдмынысө, заграңчаса крестанін шабді му-ывьвгыс јөгсө велалө. Ферт, таҕитө фөҕөрітөмнад і урожајыд буржык лөктө.

Вѣлаҕса да Вөлөгда губернаса шабді буржык мукөд губернаса шабді-дорыс јогтөм-вөснаыс-жө. Сені тыла-вылын вөдітігөн зев-куҕа да јогтөма быдмө.

Мукөд губернајасын шабді медсөсө вөдітөны кујим-переменаөн ужалан мујас-вылын, руҕөг-бөрын. Таҕі ужалігөн, шабді вьвті реҕыд (быд кык во-мысҕи)—важ местаас воө. А ташөм реҕыдөн өті

местаӊ кӧдӧмӧн шабдӧн зев жона мусӧ вынтӧммӧдӧ дај јог турунӧн зев жона тырӧ. Сӧјӧн і роч шабдӧ жеӊыда быдмӧ дај јогӧс. Јогӧз да жеӊыд шабдӧн омӧл, донтӧм-і.

Сегга нӧшта со мыј-вӧсна мӧјан омӧл шабдӧн: му-вылыс шабдӧсӧ бостӧм-бӧрын мӧјан крестанӧн оз-і мӧвпыштлы шабдӧсӧ торјӧдны јог туруныс, сегга оз бӧрјы жеӊыд шабдӧсӧ куз-дингыс. Онкӧ торјӧд, тыӧдӧгас шабдӧн оз ставыс ӧтпырјӧ тыс. Омӧлжыкыс-нын сӧсмӧма, а буржыкыс век-на абу тысӧма. Бурсӧ омӧлыс торјӧдтӧг, тыӧдӧгас ӧткоӧ да мӧча шабдӧ оз вермы лоны, дај уна куӧел весшӧрӧ вошӧ, шыбытчӧ керӧгас.

Загранӧчаса крестанӧн му-вывыс бостӧгас-на куз шабдӧсӧ торјӧдӧ жеӊӧдыс (сортутӧ). Сегга быд сорткӧд торјӧн і вӧдӧитчӧ Мед јогтӧмжык лоӧ шабдӧн, шабдӧ кӧјдысӧ, кӧзтӧзыс зев бура весалӧ. Ог-жӧ-пӧ-ӧд ас-кӧјӧн кут му-вылӧ кӧзны јог-турун кӧјдыс. А мӧјан крестанӧн унжыкысӧ та-јылыс оз і мӧвпыштлы. Серт, мыј кӧзан, сӧјӧ і быдмас; јог турун-сора кӧјдысӧн кӧзан—јог турун-сора і уро-жајыс локтас.

Му-вылыс бостӧм-бӧрын бостӧм шабдӧсӧ кык-ногын тыӧдӧны. Тыӧдӧны ваын, лӧбӧ волсалӧмӧн. Мӧјан (уна шабдӧ вӧдӧитан губернајасын) быдлаын тајӧ ужсӧ вӧчӧны арын, шабдӧ воӧм-бӧрын, му-вывыс бостӧм-бӧрас. А арнад-ӧд шоныд поводӧданад, шабдӧ бура-на вевјалӧ тысаны. Сӧмын оз ков прӧзеватны лептыны тысӧм-бӧрас. Тысӧм-бӧрас-кӧ он кадын лепты, вермас шабдӧн шыкны: куӧельыс еща воас. Медгасӧ мӧјан шабдӧным лок лоӧ кӧзыд-ар-вӧсна.

Кӧзыд арнад сӧјӧ тысӧ зев нӧжјӧ. Унаыс-на лым-улӧ улывлӧ. Серт, тајӧ тыӧдӧм шабдӧн зев уна нога—уна сорта лоӧ. Кодлӧн удајтчасжык тыӧдӧмыс, бур шабдӧ лоас, кодлӧн оз удајтчы—паклаӧ ставыс і пӧрӧ.

Вӧлаґса шабдӧ вӧдӧитыґас шабдӧсӧ тыӧдӧны волсалӧмӧн да мувывыс бостӧм-бӧрын мӧд гожӧмнас вӧлӧкӧ. Му-вывыс бостӧм-бӧрын шабдӧсӧ му-вылас ӧшӧдлӧмӧн бура кӧзтӧны, тӧв-кежлӧ сӧјӧс **течасјасӧ** течӧны. Тӧвнас, прӧст-кадӧ сегга шабдӧ кӧјдысӧ нӧшалӧмӧн перјӧны.

Шабдӧ волсавны најӧ заводӧтӧны вӧјјасӧ пунктӧм-бӧрын, јул тӧлыгын. Серт, шоныд поводӧданад да жона лысваа-војјаснад ӧдјӧ да бура шабдӧн тысгас.

Загранӧчаса крестана шабдӧ медгасӧ тыӧдӧны ваын. Волсалӧмӧн сенӧ еща тыӧдӧны. Мед бур да мед дӧна шабдӧ лоӧ ваын тыӧдӧмӧн Бельјаын важыган-нын сӧзӧ тыӧдӧны. Сенӧ ем Лыс-нӧма жеӊыд ју. Тајӧ ју-кузалаыс став крестанаыс куш шабдӧ тыӧдӧм-вылын і олӧны. Нала шабдӧсӧ тыӧдӧны вӧјӧны весӧг і Франтсјаыс. Лыс-ју-кузӧ олыс крестана-моз бура шабдӧ тыӧдӧны мукӧдлаын оз-на кужны.

Колё шабді-керан заводјас вёчны.

Өні заграничаын унжык шабдісө кутісны керны заводјасын. Крестанаыс сені му-вывыс бостөм-бөрын да когмыштөм-бөрын шабдісө колтајаснас весіг көјдыссө босттөг кутісны заводё вузавны. Тащөм заводјассө өні кутісны-нын і мјан, роч-муын вөчавны. Заграничаса сугедјас, естоңјаса крестана өні јона вөчалөны өту-ва (коператівней) заводјас. Тајө заводас керөм, шабдісө најө мүкөд государствојасө вузалөны матө кык-донөн важ-сертіыс.

Өні естоңјаса крестанын заводё колтајасөн вузалігөн кертөм шабдігыс донсө бостө унжык, важөн керөм шабдісө вузалігөн-дорыс. Гортын керігөн гектар-ыжда му-вылыз зев-нын уна-пырыс воө 560 кілограмм (35 пуд) шабді. Өні сіјө-жө урожајыс заводын керігөн сетө 800-1000 кілограмм (50-60 пуд). Заводад керігөн, бура сортірујтөмнад, кудельд нөті оз шыбытчы: ставыс пөльза-вылө мунө.

Естоңјаын колтаөн вузалігөн 16 кілограмм (пуд) шабді-вылө заводыс мынтө 80 ур. Гектар-вылыс (фесатінаыс неуна ічөтжык) бура вөдітөмөн урожај воө 5-6¹/₄ тоннадз (300-400 пудјөз). Сік-кө, өті гектар-местаыс шабді вермө сетны докод 250-350 шайтөз. Зев-өд тајө бур дон. Некущөм мүкөд-көза тащөм ыжыд докод оз вермы сетны.

Мі вөлі мөвпалам: һаһ вөдітөм крестанынлы мед выгодней-уж. Сы-вөсна став мујаснымбс вөлі лежөм һаһа быдтасјас-улө. Віжөд-лам-кө, мүкөд государствојасыс крестаналыс ужалөмсө,—сені кујім-переменаён ужалөмыс да му-вылө куш һаһ көзөмыс важөн-нын еновтчөмаөс. Најө кутчөсөмаөс му-выланыс быдтыны буржык, донажык быдтасјас вузалөм-вылө лібө скөт верданторјас. Сіјөн-өд і сені крестанаыс буржыка, озыржыка кутісны овны.

Мјан, Комі областын, шабді вөдітан ужтө зев-жө бура пожө пуктыны. Шабдітө көзны местаыд мјан зев уна ем, урожај лөктө бура, шабді артмытөм војас оз овлыны. Лунвыв губернајасын (шоньджык-інјасын) шабді вөдітөм оз быд во удајтчы. Омөльжыка-кө гожөмын зерлас, шабді быдмө зев жеһыда. А лунвыв губернајасын-өд жар, гожөмјасыд косөс. Та-вөсна шабді вөдітөм мјан, Комі муын, лунвыв губернајасын-дорыс буржыка вермас мунны.

Сөмын колө мјанлы заводітны ужавны заграничаса крестанамоз-жө: көзны весалөм көјдысөн. Нещкөм-бөрас посһыд шабдісө торјөдны гырыс-дінгыс да мічаө весавны турун-јоггыс. Му-вывыс бостөм-бөрын шабдісө колө сетны заводјаслы керны. Шабді керан заводјассө колө вөчны мед-воз, көні өні уна-нын шабдісө вөдітөны (Луз-вылө). Сы-бөрын мүкөдлаө щөщ, көні вермас шабді вөдітөм бура мунны. Шабді керан заводјас колө вөчны Естоңјаын-моз-жө. Сені заводас шабдісө керны вәјөны комын кілометр-сајыс. Мјан ва-куза јујасті пожө дөнтөг кылөдны: 60-100 кілометр-сајөз.

Шабді керан заводто поѳо-нын вѳчны, кѳзны-кѳ кутасны маті-гѳгѳрын 600-700 гектар-кымын местаѳ. Естоніјаын ташѳм заводыс ґетѳ чістѳй барыш кыѳ ґурс шайтѳз ѳтѳ онас. А заводыс сулалѳ ѳо ґурс шайт. Бура-кѳ кутас уѳжавны заводыд кујѳм воѳн і вештас асѳѳ. Шабді керан заводѳ пес оз ков вајны бокуы. Шабді суввыс тырмас заводсѳ ломтыны, дај нѳшта-на колыс. Поѳѳ електрїческеј стантсіја пуктыны, шабді сувнас ломтыны.

Кыѳі Естоніјаын ужалѳны шабді керан заводјасыс, гіжам мѳ-дыжык.

В. Ісаков.

Кутчісѳй бырѳдны бјурократїзм.

Сїктјасын ужалыы жортјас (комсомољечјас. избачјас да мукѳд) шульвлѳны: бјурократїзмыд-пѳ сѳмын карын, а сїктјасад сїјѳ абу. Карад, ѳерт, ташѳм омѳлторјасыд зев-на уна. Сѳмын уна нѳлуч-кїјас-на-жѳ емѳг-і вѳлѳстувса уѳад. Богтам-кѳт бјурократїзмтѳ.

Бјурократїзм мїжанлы вужїс сар-дырга кадгаѳ. ѳнѳз-на мї егѳ вермѳј сїјѳс бырѳдны, ѳерт, сы-вѳсна омѳла-на кужам вылног лѳ-гѳдны уѳсѳ учреѳдеѳњејасас-да. Лѳнын-жорт та-јылыс уна сорнїт-ліс да гіжліс, јона щѳктїс ставнымлы богтгыны учреѳдеѳњејасыы нѳлучкїјассѳ бырѳдны.

Кушѳм нѳлучкїјас емѳе вѳлѳстјасын.

Служашщејјас омѳла-на волысѳны крестанакѳд. Најѳ омѳла-на крестана-пѳвсын ужалѳны. Оззілыны лучкїпрїмітны ас-дїнас ѳаѳѳѳс да тѳткаѳс. Оз сорнїтны бур кывјѳн, оз сетны крестаналы бур індѳдјас. Тѳткаыд мукѳд-дырјї пырас служашщеј-дїнад да полѳ, тїр-ѳѳ, оз лыт весїг шыаснысѳ.

Ісполкомад да коператївней лавкаад-кѳ јонжыка јѳзыд матыгт-гѳны, сїјѳ зев шаѳ. А мукѳд служашщејыс пырзілѳ вѳтлыны. Прї-кадщїкыд тѳвартѳ вузалїгѳн мыјкѳ-вылѳ пыр скѳрмылѳ. А ташѳм торјыд нѳкытѳѳ оз туж.

Весшѳрѳ нокеѳмјас-јылыы.

Тайѳ онас робочей да крестаналѳн інспектсіја вјдлалїс уна учреѳдеѳњејас. Вѳлѳм-кѳ, мї вывтї уна гіжам лышнеј ковтѳм гі-жѳдјас (волокита). Сїјѳ јона торкалѳ бура уѳсѳ нуѳдны, воштѳ весшѳрѳ уна бур кад. Богтам кѳт вѳлѳстувса ісполкомтѳ. Сетѳн^і лун і вој мырѳѳны, пыр мыјкѳ гіжѳны. Јуралыыыд быдсѳн пѳвалѳ-ма—вїѳѳдлан-да, јуѳрјас гіжалѳ. Сылы-ескѳ колѳ вѳлѳстас овмѳс-

ылыг уж нуодны, а сїѳ кабала „марајтѳ“. Буржык, јуралыгыс-кѳ кабалајастѳ гїжѳм-дорыг вїжѳдлас кыј обществоыслыг овмѳссѳ бур-мѳдны.

Ферт, лїшнеј, ковтѳм гїжѳмыг мукѳд-дырјыс мыжаѳѳ вылысса учреждѳеннејас. Адзан-кѳ, гїжѳдјасыс нїнѳм бурсѳ оз вајны, а вылысса учреждѳеннејас шѳктѳны вѳчны, колѳ норасны инспексїјаѳ лїбѳ гїжны газетѳ. Партїја шѳктѳ јона чїнтавны лїшнеј, ковтѳм гїжѳм. Шѳктѳ бурѳдны ковтѳм отчотјас, сїз вожѳ.

Зев дїр кысѳѳны, ветлѳны учреждѳеннејастї крестаналѳн шыѳчѳмјасыс (шуам, судын да мукѳдлаын). Кѳнкѳ да кѳнкѳ пыр-нїн дыржык гїжѳдтѳ, шыѳчѳмтѳ-лї вїзасны. Мукѳд-дырјыс нѳшта неладнѳ (кытчѳ оз ков) ыстасны. Мукѳд служашщејыс-ѳд омѳла і крестана делѳјас-пондаыд тѳждысѳ, ужалыг јѳз-пондаыд омѳла сѳлѳмыс вїсѳ; мед сѳмын гїжѳдјасыс сїјѳ кыг мунасны-а, сенї кѳѳ сегга мыј ло.

Лїшнеј сѳм зев уна мунѳ. Уна кад вошѳ весшѳрѳ.

Кужтѳгыд ужалїгѳн мїжан зев уна лїшнеј кад, лїшнеј общественеј сѳм јїк весшѳрѳ мунѳ. Уна уж весшѳрѳ вошѳ.

Гїктјасад уна-жѳ сѳмыд, кадыд да ужыд јїк прѳста вошѳ. Кадын коператївад тѳвартѳ он вај, стрѳїтчїгад ужалыгјастѳ оз медавны-лї, пестѳ учреждѳеннејасѳ донтѳм-пѳранас он запты, кытї колѳ кадын он лѳгѳдышт, зѳнталышт—ставыс тајѳ зев ыжыд убытка вајѳ. Мыјла мїжан пѳжарнеј машїнајасыд да бѳчкајасыд, кѳјдыс весалан машїнајас да мукѳд кѳлујјас регыд кїсѳѳны, мыјла комїтет-јаслѳн вїзјасыс регыд омѳлтчѳны, мыјла мујас травїтчѳны, кѳјдыс запасыд весавтѳм, шырјас сїјѳс сѳјѳны? **Огѳ лүчки общественеј овмѳснымѳс дѳѳѳрїтѳ да.** Вѳртѳ ужалїгѳн лїбѳ мыјда уж вошѳ везшѳрѳ, огѳ-кѳ вожыв быдлатї лѳгѳдѳ, огѳ-кѳ вьлног кертѳ да шпалтѳ вѳчны кутчїсѳ.

Крестана мукѳд-дырјыс ужалѳмгыс медсѳ бостїгѳн кадсѳ унжык воштѳны ужалѳм-доргыс (Вїзїнын електрїческеј стантсїја-бердын ужалыгјас). Мыјдѳм вошѳ јѳзлѳн кадыс собраннејас-вылѳ мукѳдлыг воѳмсѳ вїдчїгїгѳн. Собранне чукѳртасны,—жын јѳзыс воасны, а мѳд жынсѳ мыј дыра лѳѳ вїдчїгны.

Пажга вѳлѳстын (Сыктыв у.) кујїм потребобщество, кујїмнан обществоас торја правленне. Мыјла-нѳ ескѳ не-вѳчны сѳмын ѳтї правленне? Лѳзымас да Гарјаас-ѳд ѳдѳеленнејас појїс лѳгѳдны.

Уна-на нелүчкијас учреждѳеннејасад емѳс. Уна кад служашщејјас воштѳны весшѳрѳ. Уна сѳмкыз-сурѳ вїжѳны. Тащѳм-торјасыскѳд колѳ јона вермагны.

Рѳдњаасѳм да тѳдсаасѳм.

Мїжан служашщејјас унаѳн-на важ-модаѳѳѳ. Оз-на ставныс партїја шѳктѳм-сертї честнеја, сѳлѳмыг ужавны. Важ модаыд: „прїмїтѳны паскѳм-сертї“—мїжан уналаын-на ем.

Щокыда мунлывлө тӧдсаагӧм да рӧдһаагӧм. Бостам кӧт, шуам, мукӧд вӧр-бердын ужалыг прикадщикјасӧс. Сижӧ локтас вӧлӧгтас, оымӧдчас озыр мужик-ордӧ. Сесга виӧддан-да, асгыс кӧӧаинсӧ пунктма обкоднейӧ, кладовщикӧ-лы, кӧӧажаксӧ стӧрӧж-пыдди пунктас а писӧ контораас бостас. Вегиг јамшиктӧ бостӧ тӧдса-куӧа—озыр дадӧӧс. Таӧ-жӧ вӧчлывлӧны і лавкаса прикадщикјас да мукӧд-пӧлӧс служащешјас.

Кызі тащӧм һельучкијасӧ бирӧдны. Колӧ бостгывны ставнымлы.

Капиталист-государствојасын законјасӧ вӧчӧны да нубдӧны чиновникјас. А ми тані агным законјастӧ лӧсӧдам, агным-жӧ нубдам. Ми зилам велӧдны быд ужалыг мортӧс управлајтны. Крестаналы колӧ пыр зилны кытӧ поӧӧ буржыка лӧсӧдны. Јонжыка колӧ ветлыны быдсама собраһнејас-вылӧ, сӧветскеј да коперативнеј уж-бердӧ колӧ јонжыка кутчигны.

Обществоса овмӧстӧ колӧ дӧӧӧритны аслад овмӧс-кода-жӧ. Нельучки вӧчыӧјасӧ, кыз-гурӧ ужалыгјасӧ колӧ дӧвӧитны. Колӧ лыдфыны һига-газетјас да буржыка пуктыны олӧмтӧ.

Гелькорјас да комсомолечјас мед-воӧын.

Гелькорјаслы колӧ јонжыка корены һельучкијасӧ да гижны сыылыг газетӧ да мукӧдлаӧ. Колӧ гижны газетӧ і бурторјасӧ щӧщ, мед і мукӧдлаын сижӧ примерыг велӧдчасны.

Стенӧ-ӧшӧдан газетад ковмас торја пельӧс лӧсӧдны да сы-пыр дӧвӧитны, зеравны һельучки вӧчыӧјасӧ. Колӧ зилны, меӧ стенӧ-ӧшӧдан газетын гижӧдјас-герти учрежденеһејас бостгисны бирӧдавны, вермасны һельучкиторјасыскӧд, кыз-гурӧ ужалыгјасыскӧд. Милитсионер, прокурор либӧ судда меӧ судӧ һепрамӧј ужалыгјасӧ кыскасны.

Комсомолечјаслы колӧ тӧдмавын, кызі да кытӧ поӧӧ буржыка лӧсӧдны, кызі поӧӧ һельучкијасӧ бирӧдны. Мукӧд-дырји дадӧдыд мыжкӧ-вылӧ скӧрмас да сӧвет-властӧс видӧ, а комсомолеч кылӧ да ӧз і шыаслы, оз сет дадӧды бур индӧд, оз вӧстав бур-ногӧн. Собраһнејас-вылад ковмас јонжыка тајӧ уж-јывгыс сорнитлыны. Сӧмын таӧ, ӧтувјӧн том војтырыд валаласны бјурократизмкӧд вермасны.

Служащешј комсомолечјаслы бјурократизмкӧд вермасан ужас колӧ мед-воӧын мунны. Најӧлы колӧ воӧмӧстчынысӧ. Сесга-ӧд і најӧлӧн асланыс-на щӧщ ічӧтика овлӧ бјурократизмыд. Колӧ виӧдлыны ас-выларыс, колӧ агнысӧ сещӧмјасыслы справитыштны. Јонжыка колӧ лыдфыны да велӧдчыны, кызі буржыка колӧ ужавны учрежденеһејасын.

Профсојузлы щӧщ колӧ јона кутчигны.

Оз-кӧ чорыда бостгывны профсојузјас, најӧтӧг һинӧм-на он вӧч. Најӧтӧг зев сӧкыд вермасны бјурократизмкӧд. Мијан учрежденеһе-

јасад овывлѣ-на лѣстѣчѣм ыжыджык служашщѣјас-возын. Служашщѣјас адзѣ нѣлучкѣтѣ да нѣкытѣ оз і вѣстав. Коди вермаѣѣ нѣлучкѣјасыскѣд, сѣјѣс мукѣд-дырјыс вѣтласны учреждѣннѣсѣд. Тащѣм дырјасас і колѣ профсојузыслы бѣстѣвны.

Сѣсѣа щѣкыджыка колѣ сорнѣтлыны бјурократѣзм бырѣдѣм-јылыг профсојузса собраннѣјас-вылын. Производственнѣ совѣщаннѣјас-пыр профсојузлы колѣ тѣжысны выль-ногѣн, буржыка, ужсѣ пуктѣм-јылыг.

Служашщѣјаслы колѣ велѣдчыны ужавны.

Унжык служашщѣјас нѣлучкѣјасѣѣ вѣчѣ бѣра ужавнысѣѣ куж-тѣмысла. Быд служашщѣјлы колѣ пыр мѣвпавны, кызі ескѣ ассыс ужсѣ буржыка пуктыны, да учреждѣннѣсѣс лѣѣбдны буржык пѣрадѣк. Мед ескѣ крѣстѣаналы лѣѣ шањ дај мед ужыс лѣссыда мунѣс. Ісполкомса ѣкрѣтарјас гѣжлѣсны-нын „Југыд тѣј“ газѣтѣѣ, кызі лышнѣј гѣжан уж чѣнтыны ісполкомјасыс. Тајѣѣ уж-јылыг ѣні јѣна-нын быдѣсама газѣтјасын да журналјасын гѣжѣны. Колѣ сетыс јѣнжыка лыдѣфны.

А. Н.

Кызі вердны да быдтыны кагаѣс.

Чѣлаф-лѣн кулѣм.

Мѣјан нывбабајас кагатѣѣ щѣкыда вѣјѣны. Став кагаыс-кѣ ескѣ лѣвјѣн колѣѣ, зѣв бур. Сѣмын-тај унжыкѣныс кулѣны.

Сѣѣвет-Сојузын, мукѣд госудѣрствѣѣјасын-сѣртѣ чѣлаф јѣнжыка кулѣны. Быд 1000 кага-пѣыс (1921-22 воын) арѣс тѣртѣѣѣыс кулѣмаѣѣ:

Норвѣгѣјаын . . .	56 кага	Германѣјаын . . .	132 кага
Англѣјаын . . .	80 "	Італѣјаын	167 "
Швѣтсѣјаын . . .	60 "	СССР-ын	260 "
Франтсѣјаын . . .	102 "	Комѣ областын (1925 воѣ)	325 "

СССР-паста быд во кулѣ кык мѣлльѣн-кымын нѣѣнпѣн кага.

Сы-мында кагаыд танѣ кулѣ нывбабајас пѣмыдлун-пѣнда да велѣдчытѣм-вѣсна. Сѣктјасын нывбабајас оз кужны бѣра вердны да дѣѣѣрѣтны ассыныс чѣлафнысѣѣ. Сѣсѣа јѣна ужалѣм-вѣснаыс нывбабајасыд оз-жѣ бара ештывны бурасѣ дѣѣѣрѣтны-дај. Бѣзтам-кѣѣт страда-дыр. Сѣкѣ нѣѣнпѣм кагајасѣѣ мамјасыс ѣктјасын ѣновтѣны,

агныс лунтыр-кежлө мунёны виҗас-рылө да муҗас-вылө. Кагајас колёны пöрыҗас-динё да чельадјас кiё. Мам-јöв-пыҗды кагајаслы сетёны рудöгһаныыг вöчөм һоң да мукöдтор. Мамён вердтöг да дöҗöриттöг кагајас зев шöкыда висмывлёны мыт висöмөн да мукöд висöмјасөн. Сегга унаён кулёны. Велöдчöма мамјаслөн кагајасыс озжык кувны: дасёнас-кө го мам-пiыг велöдчöмаөг, налөн быд 100 кага-пiыг кулө 37 кага. Го мам-пiыг-кө комыноныс велöдчöмаөг, налөн-һын 100 кагаыд кулө сöмын 28 кага.

Мiјан Комi областын һывбабајасыд унжыкыс омöла велöдчöма либö һөтi велöдчытöмөг. Олас-ногным омöл. Сы-вöсна танi кагајас-ыд јона кулалёны.

Кызи вердны һоңпом кагабс.

Сöвет-власт-дырјi кага кулёмыд кутiс чiнны. Нывбабајас—мам-јас лоисны велöдчöмаөгжык. Семја-пыщса олöм, став олöм-гамыс вежыштіс. Сöвет-зекон-гертi, мед-вылө ужалыг һывбабајаслы һө-басiг-кежлө сетчö отпуск. Сöвет-власт лөбөдiс: чельадлы да һывбабајаслы консультатсiја, кага быдтан пријутјас, кага чужтан пријутјас, җетскеј садјас да с. в.

Быд мамы, көсјө-кө быдтыны зөһвиҗа чельадöс, колö тöдны со мыјјас:

Колö вердны кагасö мам јөлөн. Быд 100 кага-пiыг, вердöны-кө мамјасыс ас-јöвнас, арöс тыртöз кулёны сiҗим-кымын кага. Оз-кө вердны мамјасыс ас-јöвнас, арöс тыртöз быд 100 кага-пiыг ку-лө 40-50 кага.

Кагатö вердны колö суткiнас витыс-квајтыг, кујим да жын либö һоль час-бөртi. Војын кагатö оз ков вердны. Он-кө куткагатö вер-дны кадын, кагаыд кутас бөрдны, мыҗитны кутас-i. Бөрдiс-кө ка-гаыд вердан кад вотöҗыс, колö сылы сетны кымынкө паң јумов пуҗöдөм ва. Нөкымын лун-кө вердан кадын, кагаыд велалö вер-дан кад-кежлад, оз кут бөрдны, лө зөһвиҗа. Мамјас кага-дiныс мынлыныжык кугасын.

Кагатö һоңөдiгөн оз ков сетны кыкнан һоңтö. Быд вердiгөн колö вежны һоңтö. Шуам, 6 час асывоҗын-кө һоңөдан вескыд һоңнас, 10 часын колö һоңөдны шуҗга һоңнас, кык час лунын бара вескыд һоңнас да с. в.

Оз ков һоңјасыг јөвсö пычкыны һоңөдтöз, һоңөдөм-бöрын дај вердөм-костјасас.

Кiјастö, кага һоңөдiг-кежлө колö мыскыны, һоңјас колö мы-кавны пуҗöдөм вадн.

Һоңөдчiгөн мамыс вермө быдтор сојны сöмын оз поҗ јуны өпрта јуанторјас (сур-вина да с. в.).

Нывбаба-кө һоңөдчө-на, а бара-һын сөктiс, кагабс һоңөдöмөг сы-понда оз ков дугдыны. Поҗö һоңөдны кык-кујим төлыс. Кага-ыдлы тајö омөлсö оз вöч. Јöлыс сөктөм-пондаыс оз щык.

Квайт төлыг-бёрын кагалы поёо сетыштавлыны јајашыд, тисел (вотасјасыг) либё паң кык-кымынём јаблөк ли морков сөкөн вердыштны. Көкјамыс төлыгсаң колё вердны јөла рокөн, өкмыс төлыгсаң—пуктас-рокјасөн (морковыг, картупельыг, соркныыг, тыквыыг, капустаён да с. в.).

10-12 төлыгјас-гөгөр колё кагаёс һоһагёмыг дугёдны. дугёдан кадыс-кё воис гожёмын колё-һин һоһёдны арёзыс. Гожёмнад оз ков дугёдны һоһёдёмыг

Кагаыд-кё висмас, өдјөжык колё петкөдлыны докторлы либё пельшарлы.

Кызі кагаёс вердны мёс-јөлөн.

Гөл бат-мамлөн кагајас јонжыка кулёны. Быд сурс чельадыг кулё озыр бат-мамлөн—һоль кага. шөркөфдема олыгјаслөн—кыч кага, гөлјаслөн кулё—350 кага. Јона гёла олыг бат-мамлөн кулё-һин 590 кагаёз.

Комі-областын унжык мамјасыслы лөб мунны гожёмын гашкё 100 километр-сајёз турун пуктыны, төлын унаён муналёны бөкө ужавны. Кагајасёс сөгга колёны пёрыгјас-динё да чельајас кё, воца-воц чөвтёны кагаёс мам һоһ-помыг. Сізкё, колё мөвпыштлыны, кыч-егкё буржыка вердны кагајасёс мёс-јөлөн.

Кагаёс мёс-јөлөн колё вердны витыг-квајтыг суткінас (мам-јөлөн вердан-кадјасё-жө). Мёс јолөн оз ков јона вердны (мёс-јөлыд дыржык рушку-пыцкад вјрас оз пөр). Јона вердёмыг кага вермё висмыны: мытён, англијскеј висёмөн (ыжыд-рушкау лөб, чукла кока сөрөн пиһыс петё да с. в.). Оз поё сөгга вердны шоммём јөлөн.

Кагаёс чужёмсаңыд воца кык төлыгнас колё ваён сөрөн мёс јөлөн вердны, кык төлыг-бёрын поёо сораптны рок-ваён (идыг либё зёрјыг). Јөвтё сорлавны колё со кыч: воца кык төлыгнас мёс јөлөн-кё вердны јөв-мындаыс-жө васё колё јөв-пыцкас пуктыны. Којмөд төлыгсаң (кагаыслөн-кё сувјасыс крепыдөб) васё колё којмөд пайсё сёмын-һин пуктыны. Ва-пыфдыс, поё-жө пуктыны роква (өтвар). Көкјамыс төлыг-бёрын, кагаыдлы поё-һин сетны мёс јөвтё сортөг. Ва сора мёс-јөлад быд стөкан-јөв-вылө колё пуктыны чайнеј паңтыр сакарпыч. Көкјамыс төлыгсаң, кор-һин кутан вердны сораптём мёс-јөлөн, колё быд стөкан јөв-вылө пуктыны чайнеј-паңжын сакар-пыч.

Мёс-јөлөн вердгөн, воца кујим-һоль лунсё кагаыдлы колё сора јөвтё сетны быд вердгөн кык-кујим сојан паң-мында, мөд вежон-помас—6 сојан-паң-мында, којмөд төлыгёз содтыны—10 сојан-паң-мындаёз, којмөд төлыгсаң колё-һин сетны 12 паң-мында (стөканыг унжык өтпырјө оз поё сетны арёс тыртёз.

Колё вердны шоһыд јөлөн. Нөтчыд оз ков јөвтё видлыны во-мөн. Сізтё верман кагаёс висмөдны. Кага вердан суртё да соскатё

колө сөстөмә виңны. Быд вердигөн најөясөс колө мыскавны. дурк, најг сурғыд да соскағыд кагајас щөкыда вгөмывлөны мытөн. Бөгт-лывлөны вом-пыщса вгөм (молочница) да мукөд вгөмјас. Соска-јасад роғсө колө піскөдны ічөта да donödөm жөмөн.

Кызі виңны һөһпом кагаёс.

Мед кагаыд лоө зөһвиңа, бура, кужөмөн вердөмыг-кыңғи, колө нөшта і бура быдтыны, виңны.

Кага-гөгөрыд мед быдлаті сөстөм. Кагатө кіад бөгттөз колө мысғыны мајтөгөн. Ічөт кагаыдлөн-өд кучікыс зев-на вөсһығік. Пејтор-кө јасад шедас, вермасны дојјас лоны.

Колө мыскавлыны кагатө быд лун шоныд ваөн (гожға-ва-ко-дөн). Мыскавны колө минут вгт-квајт-дыра сөмын. Кыкыс вежонын колө мыскавлыны мајтөгөн. Песласан ворјасад оз поғ мыскавнытө. Мыскалөм-бөрын кагатө оз ков чышкавны, колө тубыртны сөстөм рузум-піө.

Орбөвасны-кө сінјасыс, колө мыскавлыны. Кыкыс лунын ваын көтөдөм ватаөн (стөкан ваө колө пуктыны чайнеј паһ-мында бор-неј кіслота).

Һөтчыд оз ков кагаыдлы вомас сујны чунјастө.

Оз поғ чышкавны куш төөн вомдорсө.

Оз ков велөдны кагаёс куш соска һөһавны (пустушка). Сыыг вермас сурны вом пыщкөсса вгөм, мытөтөм-і.

Һөтчыд оз ков төбны кагатө. Кагаыд мед вермө төјассө-і кок-јассө вөрөдны. Сек сіјө быдмас бура. Төбөмысла вірыс оз вермы бура ветлыны.

Оз ков вывті купајтны кагатө. Јөна купајтөмнад лоө слаб, кың-мыг лоө-і

Кататө көлө виңны југыд-ынын, сөстөм сынөда-ынын.

Һөтчыд оз ков кагатө гычөдны (лајкөдны), потанын һи кі-вы-лын.

Гожөмын лөбө тулысын-кө чужіс кагаыд, первој вежон-бөрын колө петкөдлывны ывла-вылө, чужіс-кө төлын, ывла-вылө колө пет-көдлыны кујім-һөһ вежон-мыгті. Кор велалө кагаыд ывлавыв сынөдад, поғ-һын петкөдлывны һөһжыд көчыд-дырји лымјалігөн-і. Первој лунјассө ывла-вылө поғө петкөдлывлыны минут 15-кежлө. Мөд көјмөд лунјасас—часжын-кежлө.

Оз ков велөдны пукавны кагаёс колан кадсаыс воғжык. Сы-вөсна кагаыд нем-чөжыс лоас чукля-мышка, лөбө пөлөс (лыјасыс ічөтнас һөбыдөс-да, пөлөсөн вермас быдмыны). Зөһвиңа кагаыд ку-тас пукавны квајт-сіғім төлысағ.

Оз-жө ков воғ кагатө велөдны кок-јылө сувтны ветлөдлыны. Сіјө сувтас кок-јылө арөс-бөрті лөбө өтө-кык төлысөн сөрөнжык.

Вожын-бөрын кагалөн кутасны пөһјасыс петны. Сіјө каднас-кө кагаыд вгөмас біја-вгөмөн лөбө мукөд-өікас вгөмјасөн, һывбајас

шуоны — тајо-пө вiсö пiныс петö-да. Колö тöдны, — пiн петöмыс не-кущöм вiсöм оз овлы. Кагаыд-кө вiсмас сiјö кадас, колö сiјöс пет-кöблыны докторлы либö пельшарлы.

Гожға мыт-вiсöмыс мед-јона кагајасыд кулöны.

Кагајасыд уна вiсöмјасыс, медға јонасö мыт-вiсöмыс кулöны. Кущöм вiсöмјасыс мыјда кулöны быд 1000 кагаыс.

1) Вужан вiсöмјасыс (латыс, скарлатiнаыс да с. в.)	11 кага
2) Ты вiсöмјасыс	21 "
3) Жебөн чужöмысла	32 "
4) Мукöд-пöлöс вiсöмјасыс	76 "
5) Мыт вiсöмыс	84 "

Медға јонасö челаф кулö мыт-вiсöмјасыс. Ставыстајö гöл-лунным, пемыд-лунным да омöлик олöм-гам-вöсна. Мi огö-на кывзö бур горныјас, — кыз колö быдтысны да вiзны челафöс. Гöгöр вiзам һајта, буса. Огö-жö бура челафтö рафејтö, дöзöрiтö.

Гожға мыт-вiсöмыд мед уна челафöс вöтлö гуад. Ем кöласана-дај кöластöм мыт-вiсöм. Кöласан-мыт-вiсöмыд—вiра мыт, асмогыс һылöг. Кöластöм мыт вiсöм овлö кыз-сурö, кужтöг вердöмыс (от неправильного искусственного кормления). Ноһпом кагајасыдлөн вiр-јайс абу-на крепыд, најöс мед бур вердны мам-јöвнас. Уна-кө јöv-тö сетан, либö мам-јövсаһыс-кө вужан мöс-јöлö, воз-кө кутан вердны рокөн-да сетны сакара-рузöг-һаһ һамыл, сурјастö-да соскатö кутан дурка вiзны, сек регыд-вермас бостны мыт вiсöмыд, кагатö кутас восöдны. Гожöмнад вiсöмјастö, мыт вiсöмтö-и новлöдлöны гут-јас. Гутјасыд быдлаö пукöбны; кужöд-вылад, һаһ-вылö, јöv-вылö да с. в.. Кужöд-вывгыд да јöv-вылад лебалiгөн-и разöдöны вiсöмјассö.

Һызi вермасны мыт вiсöмкöд.

Вiсöм кагајастö оз-на ставыс зiлны бурдöдны. Шуоны, — гаш-кö-пö ачыс бурдас. Сещöм „гашкötö“ колö-һiн вунöдны. Овлывлö—доктор дiнö мунöны тöдызјас „бурдöдöм“-бöрын. Сексö-һiн гор-мöны. Вiсöм кагатö һöтчыд оз ков бостчыны бурдöдны ас-ногөн, јöз щöктöм-сертi. Мыјөн вiсмас кагаыд, колö пыр-жö мунны доктор либö пельшар-дiнö. Најö вiсталасны кызi бурдöдны, сетасны зель-лајас.

Мытөн кага вiсмöм-бöрын колö пыр-жö дугöдны вердöмыс лун либö лунжын-кежлö. Колö секi сетны сöмын кöзыд пузöдöм-ва. Кык-кујiм паһ-мында быд час-жын-бöрын.

Мöд лунас, ваыс-кынзi, позö сетны мам-јövсö öтi-кык чајнеј паһ-мында, быд кык час-бöрын. Мамыслы јövтö колö пычкыны сö-стöм сулаö да кöзöдыштöм-бöрын колö сетны. Мамыс-кө абу гор-

тас, сек колö сетны пуџöдöм мөс-јөв ва сорөн, сетчö колö пуктыштны сакар (1 чайнеј паң-мында стöкан-вылö). Тази шыгјöдöм-бöрад, кагатö колö водтöдны крöватö. Ки-кокыс-кö көзыд, колö пуктыны бöкјасас да кок-дiнас суљајас пöс-ва тырөн. Суљајассö колö тубравны рузумөн, мед јайсö оз сот. Рушкусö колö көртавны шонтöм бажкөвеј шалөн. Кокнид мыт-вигöмыд таэтö вöчөмөн бырö. Сöмын таз бурдöдöм-бöрад оз ков еновтчыны. Первојја лыбö мөд луннас колö корлыны докторöс лыбö пельшарöс.

Гырысјаслы мыт вигöмыг поџö гојны чöдја кигель.

Гожга мыт-вигöмјасыг јона виџöны өиктјасын пријутјас-јаслыјас. Јона виглывлöны өиктса челад ракитөн *).

Нызи лöсöдны зöнвиџалун-кутан уж нывбабајаслыг да челафлыг ђеревџајасын.

Нывбабајаслыг да челафјаслыг зöнвиџалунсö кутны колö зыны асланыс нывбабајасыслы.

Волісполком-берзö колö лöсöдны комісöија. Сетчö колö öтувтны öти мортөн ђелегатка-чукöрсан, волісполкомсан, мöда-мöдлы отсасан комітетсан, женотђелсан да докторöс, пельшарöс лыбö бабкаöс. Сіјö комісöијаыс мед сөгга-і зылас лöсöдны нывбабајаслыг-да челафлыг зöнвиџалун-кутан ужсö. Комісöијаыслы колö вöчавлыны нывбабајас-пöвсын собраңнејас. Вiставлыны, кыџи колö овны налы нöбасигөн, кага вајигөн, кага вајөм-бöрас-і. Комісöија лöсöдалас гожөм-кежлö јаслыјас, кага вајан пријутјас да нывбабајаслы, челафјаслы консултатсија да с. в.

Ташöм торјассö лöсöдны гöмсö колö сетны профсојузјаслы, коператiвлы, исполкомлы, мöда-мöдлы отсасан комітетлы да с. в. Колö вöчавлыны добровольнеј сборјас, дон-вылö спектакјас, гажарытјас.

Коді көсјö та-јылыг јонжыкатöдмавны, колö лыффыны со-кущöм комі ныгајас:

Врач I. С. Кокањин „Виџöй челафöс гожга мыт вигöмыг“.

„ „Ордымын“ 5-öд № (26-сань 29-öд лытбокöр)

„ „Виџöй өиктјасын мамјаслыг да кагајаслыг зöнвиџалунсö“.

„ **Росөіјскеј**—„Гут разöдö вигöмјас“.

„ **Калашњиковлөн**—„Ракит“ „Ордымын“ 2-öд №, 1927 воö (31-33 лытбокјасын).

Врач I. С. Кокањин.

*) Ракитөн вигöм-јылыг „Ордымö“ гижлимö 2 номерын 1927 воö.

Міжан коператсіја.

Візму овмөс кыпөдөмлы уждысөм.

(1926-27-өд воын ужалөмыс).

Ноль во-нын міжан облагтын уждысан төварішществојас да віз-му овмөслы уждысан банк сеталөны ужјөзөн сөм крестаналы ов-мөснысө кыпөдөм-вылө.

1926-1927 воын міжан облагтын вөлі 44 уждысан төварішщест-во. Унжыкыс на-піын вөліны жебыныкөс. Сы-понда візму овмөслы уждысан банк төждысөс вөјдөр важ востөма төварішществојассө јонмөдны; сы-бөрын вөлігөті, воан војасас, ковмас-кө, воставны выль төварішществојассө.

Шлен-лыдыс уждысан төварішществојасын во-чөжнас прамеја соді. 1926 воө октәбр төлыс-кежлө став уждысан төварішществоас вөлі 12.809 шлен, а 1927 вога октәбр-кежлө 16.000-сајас-нын. Та-ыг-кынзі нөшта 110-120-кымын артел, посні машиннеј төварішщест-војас да мукөд-сікас өтүтчөмјас пырөмабө шленө уждысан тө-варішществојасас.

Өні пөштө бөд вөлөстын-нын емөс уждысан төварішществојас-ад шленө пырөм крестанаыд. Абуөс сөмын Івајывса, Савајарса да Щугөрдинса вөлөстјасыг,—сенјасын матынсө төварішществојас-ыс абуөг-да.

Мыјда вөлі сөмыс уждысөм-вылө.

Комі областувса візму овмөслы уждысан банкө 1926-27-өд воө воліс ужјөзөн сеталөм-вылө сөмыс 479.774 шајт. Та-пыыг дыр-кеж-лө ужјөзөн сеталөм-вылө—184.968 шајт (38,6%), жеңыджык кад-кежлө уждөм-вылө—294,806 шајт (61,4 прөцент). дыр-кежлө уж-дан сөмыс 63 сурс шајтсө шуөма вөлі сетавны сөмын гөль кре-станалы. Сіјө сөмсө сеталөны вөлі дыржык (кујим во)-кежлө дај прөцентыс сыыг ічөтжык бөгтөд.

Візму овмөслы уждысан банк 1926-1927 воө сеталіс ужјөзөн 1.082.868 шајт. Сы-пыыг дыр-кежлө уждалөма—273.368 шајт, ре-гыд-кежлө—809.500 шајт. Сетыг којмөд-пајсө-кымын сетөма сель-

промкредітсојузлы да мукöд организатсїјаслы машинајасöн, көјдыс да эверку нöбалöм-вылö, мукöд торјас-вылö. Став мукöд гөмсö гөтöма уждыган төварішществојас-пыр уждавны.

Мыјда да мыј-вылö уждöмагө гөмсö төварішществојас крестаналы.

Мі вермам вігтавны ужсö 33 төварішществолыс. 1926-1927 во заводігчїг-кежлö тајö 33 төварішществоыслöн крестана-сајын ужјöзыс коллöма 350.000 шајт. Во-чöжнас гөталöмагө (уждöмагө) 538.000 шајт. Чукöртöмагө важ уждöма гөмсö 365.000 шајт. Во-помагїг-кежлас коллöма крестана-сајын ужјöзыс 523.000 шајт. Сїгкö, **ужјöзнас гөталöм гөмыс öтї төварішщество-вылö воö 12 200 шајт. Öтї шлен-вылö воö 23 шајт да 64 ур.**

Төварішществојас уждалöмагө гөмсö крестаналы со мыјјас-вылö:

вöвјас нöбöм-вылö	31	прöчент
мöсјас нöбöм-вылö	9	"
му ужалан машинајас-вылö	20	"
стрöјба-вылö	10	"
көјдыс-вылö	7	"
скöтлы көрым лöгöдöм-вылö	4	"
прöмыс-вылö	11	"
мукöд тор-вылö	8	"

Татыс тыдалö: унжык гөмыс гөтöма **вöвјас бөгтöм-вылö да машинајас лöгöдöм-вылö**. Вöлыд да му ужалан машинаыд-öд мед-јона колöны овмöсaд. Сы-вöсна і унжык гөмсö крестана бөгтöмагө тајö-јасöс лöгöдны.

Коператївјас да артельјас зев еща уждыслöмагө. Унжык (89 прöчент) гөмсö төварішществојас гөталöмагө öтка овмöса крестаналы.

Зев омöлтöр вöчöмагө, дыр-кежлö уждыны індöма гөмсö мукöд төварішществојасыс гөталöмагө регыд-кежлö-да. Төварішществојас банкыс бөгтöмагө гөмсö дыр-кежлö уждöм-вылö—38 прöчент, регыд-кежлö уждöм-вылö—62 прöчент. Асныс уждалöмагө крестанаыслы куэ строк-кежлас сöмын 27 прöчент, а 73 прöчентсö гөталöмагө жеңыд строк-кежлö.

Ужјöзсö строк-кежлö мынтöм-јылыс.

Уждыган ужыд јона омöлтчö, оз-кө строк-кежлö ужјöзтö бөр гөтавны. Мукöд мортыс бөгтас төварішществоыс гөмсö, да строк-кежлас бöрсö оз мынты: кујїм-ноль төлыс-бöртї вöлігтї, лїбö пöшта-на дыржык-мыгтї строк-бöрас мынтас. Строк-кежлö мынтыгтöм јöзыслыс сөгга лöб судöн перјыны ужјöзсö. Öткымын төварішществојасын зев унаöн абу вештöмагө строк-кежлас ужјöзнысö.

Област-пагта абу мынтöмагө ужјöзјассö төварішществојасыслы строк-кежлö: 1926 воö октябрь төлыс-кежлö—12 прöчент-став ужјöз-пїгыс, 1927 воö апрель төлыс-кежлö—19 прöчент, 1927 воö ок-

табр төлыс-кежлө—14 прөчент. Став Совет-Союз-пагта абу мынтөмаөб строк-кежлө став уждөм өмгыс өкмыс прөчентсө.

Кодлы төварішцествојас еталөмаөб өмнысө.

Овмөс-гертіныс со кушөм крестаналы колөм воын еталөмаөб ужјөзнас өмсө: ужјөзөн бостыг быд со крестанын-пыг 79 мортыслөн вөлөма муыс өтї десагїнаөз, өтї вөлөн да кык мөскөз, 21 мортыс вөлөмаөб буржыка олыгјас (унжык скөтаөб да муаөб). Сузчытөмжык крестанаыслы (быд 100-пыг 79 мортыслы) етөма став өмгыс 77 прөчентсө. **Сїз-кө, унжык өмсө еталөмаөб сузчытөмжык крестаналы.**

Куш гөл крестаналы уждөм-вылө індөм өмгыс унжык капїталсө (50 сурс шайт-кымын) разөдісны крестаналы вөвјасөн. Вөвјассө јуклөм-вылө вөлөтјасын лөгөдлісны комїсгїјас. Комїсгїјасыс індалісны—кодлы гөл (вөвтөм) крестана-пыг мед-јона колө вөлыс, кодјаслы мед-војдөр колө вөвјассө етаваны.

Уждыган банк еталіс өмөн төварішцествојаслы куш гөл крестаналы уждөм-вылө фондг 30 сурс шайт-гөгөр. Мукөд төварішцествојасыс лүчкі уждалөмаөб тајө өмсө, а мукөд төварішцествојасыс кутыштөмаөб кїаныс, сөгга еталөмаөб ічөт строк-кежлө. Өткымынлаын сїјө өмсө еталөмаөб щөц і шөркоддема олыгјаслы.

Воҙө ужалөм-јылыс.

Өні-кежлө быд со овмөс-пыг төварішцествојасө пырөмаөб шленө 39 морт. Уна гөл крестана-на абу пырөмаөб уждыган төварішцествојасад. Колө став сузчытөмжык крестаналыпырны шленө төварішцествојасас. Колө кокнөдны налы пыран взноссө мынтыны. Колө-жө кыскыны шленө унжык шөркоддема олыг крестанаөб.

Воҙа-во сертіыс 1926-27 воө төварішцествојас унжык-нын өмсө етлөмаөб. Сөмын крестаналыг став овмөснысө кыпөдөм-вылө тајө отсөгыд оз-на тырмы. Төварішцествојаслы колө бостгыны јонжыка чукөртны өмсө чөжөм-вылө крестаналыс.

Буржыка сөгга колө чукөртны пайјассө. Секї төварішцествоид јонжыка вермас—ужавнысө да јонжыка кутас отсавны крестаналы. Зев-на-өд поснїдөбө төварішцествојаслөн асланыс капїталјасыс. Өтї шлен-вылө пажевеј взносыс сөмын-на 3 шайт да 20 урөз кајөма. Колө шленјаслы пайјассө тыртны—віт шайтөз ставныслы пуктыны.

Строк-кежлө ужјөзјассө мынтытөмыс пыр-өтарө содө. Сылы колө чорыда воча сувтны, мед воҙө-кежлө шленјасыс кутісны строк-кежлө мынтыгавны, а важ ужјөзјассө (кодјаслы строкуыс тырөма) колө өдјөжык чукөртны.

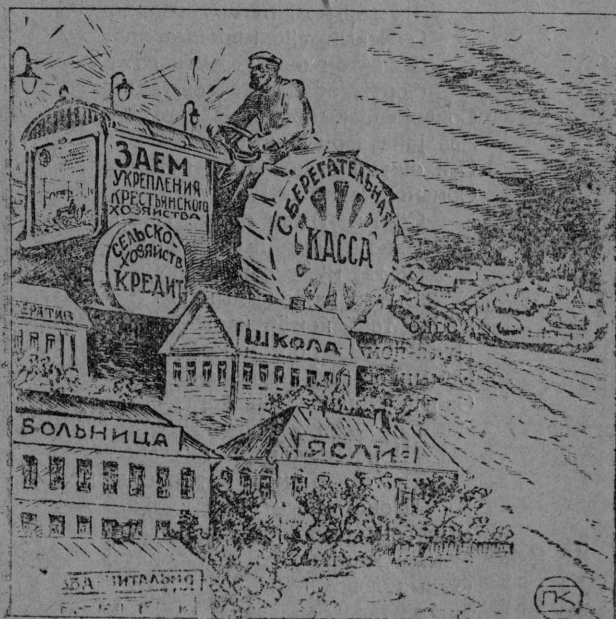
Таво ӱткымын тӱварышществожасын гӱмсӱ уждалӱмаӱбӱ дыр-кежлӱ-пыддӱ регыд бӱр вештӱм-вылӱ. Колӱ бырӱдны строк чӱнтӱмсӱ. Гетасны-кӱ, шуам, гӱл мортлы вӱв бӱстны гӱм сӱмын кымынкӱ тӱлыг-кежлӱ, сыыг зев ещӱ пӱльза мортлыслы воас. ӱчӱт каднад некыҕи сӱжӱ оз вермы бергӱдчыны—ужжӱзсӱ вештыны, нажӱвӱтнысӱ оз-на удӱт-да. Шлӱнжаслы колӱ прамежжыка вӱчӱдлыны, мед тӱварышществожасын ужалыгжасыс оз чӱнтавны строкжассӱ: **гетӱма-кӱ банкыг гӱмсӱ дыр-кежлӱ уждӱм-вылӱ, дыр-кежлӱ и колӱ уждыны.**

Куш гӱл крестаналы уждӱм-вылӱ гетӱм-гӱмсӱ колӱ воҕд-кежлӱ сӱмын гӱл крестананыслы и уждавны.

Некущӱм-ногӱн оз поҕ тӱварышществожаслы уждавны гӱмнысӱ кулакжаслы, ӱтӱ грӱш весӱг мед налы оз веккав.

Мукӱд-дырҕи уждысан гӱмнас тӱварышществожасыс нуӱдӱны вугасан-нӱбасан уж, вӱчлӱны мастерскежжас-вылӱ да ӱчӱтӱк заводжас-вылӱ. Сӱҕи ужавны тӱварышществожаслы оз-поҕ. Ужжӱзӱн геталӱм-вылӱ лезӱм гӱмсӱ ставсӱ ужжӱзӱн и колӱ гетавны. Мукӱд ужжас нуӱдӱм-вылӱ тӱварышществожас вермасны корны торҕӱн нарӱгнӱ гӱмсӱ вӱҕму овмӱслы уждысан банкыг лӱбӱ мукӱдлаыг.

С. Ф.

Кое-дырји.

Зев пемыдөг вөліны војјас,
Зев гора кылө снарад шы.
Со, вылын-вылын јеропланјас
Лебзөны бытө талаң пыр.
 Ҷик зер-моз, пула гөгөр локтө,
 Оз жалит сјјө мортлыг лов.
 Со естөн өиктыс гажа сотчө,—
 Ферт, кодкө өзтис, оз-тај пов.
Со војсаң кымөр бара локтис,
Зев јона зерны кутис сек.
Сек өиктыс біыс лөңны кутис...
Сөмын снарад шы оз чөв.
 Сөмын јурдан дорыс гөгөр
 Лаңтис зикөз лыјсөм шы.
 Со-тај муыс ставыс лоі,
 Бытө вajas-вылын гы.
Кодкө тонө коңөр каргө,
Пула-помыг дојмөм морт.
Сөмын ог төд кытыг ачыс...
Оз-нын көнкө адзыв горт.
 Со, зик пујас-пөвстөі мытчис
 Шонди чужөмсө—зик гөрд.
 Со, сен дојмөм мортлөн вірыс,
 Шонди-воңын бі-код гөрд.
дыр сен коңөр јона лөвтис,
Сөмын жалитыг ез вөв.
Сылыг ловсө пула бөгтис,
Бытө ловја ез-і вөв.

Черікыҗыҗас.

Тувсов шонді летчө сорөн.
 Сыр оз унмовс Коми му.
 Катө пыжа лыа-дорын.
 Шуңгө кыркөщ-дорті жу.
 Мөдла-пöлын кельид лыа.
 Жу сунöма вїж кыа.
 Нöрыс-жылын сїктҗас, жöр...
 Щöк-лантöма парма вөр.
 Кыркөщ-дорын көстөр бі.
 Код-нө сени?.. Сени ми!
 Öлө, Öнө... уна мукөд—
 Зонөн чері кыҗыҗ чукөр!
 Біпур-дорын—мождөм, вен...
 Уна чері кыҗам сен!
 Чөвтам быдөн вугыр жуö,
 Шатін пыдө суцкам муö.
 (Кыркөщ-дорын жужыд жір—
 Вермас шедны ыҗыд сір).
 Агным пуксам біпур-дорө,
 Вуграсам сен сорөз-сорөз.
 Мождөм, сөрөм, серам шы
 Біпур-дорын журҗас дыр.
 Петас асҗа шонді жүгөр.
 Век-на оз уҗ чельас чукөр.
 Ивандөн паскавлө вом,
 „Вода! Мождлөн оз во пом!“

Зоргө шонді парма-вылын.
 Садмө, четчө коми му.
 Грездсан мөс жыңнан шы кылө.
 Шуңгө кыркөщ-дорті жу.
 Лөнöма-нын сорҗи, мождөм—
 Суркмунöма-с посҗи воҗтыр.
 Біпур-гөгөр руцҗираш.
 Коді кымын, коді гащ,
 Коді нужөдчөма куҗа,
 Коді чіткыртчөмөн уҗö!
 Öтпөлөса. Көмтөм кок.
 Көзыд-понда абу шог!
 Уҗö черікыҗыҗ чукөр.
 Мождө-ғылө шонді жүгөр:
 „Öввө уҗ-жө, муса пі!
 Кынман... Ваҗміс көстөр бі...“

Мелі шонді кајіс вылö.
 Олö ставнас комі му.
 Göd вөр ворсö, eöd вөр былö.
 Шуңгö кыркöщ-дорти жу,
 Саdмис Öльö, саdмис Івö.
 „Луншöр бөр-нын, аттö дивö!..“
 — „Чöв, зон!.. Мунсетыг, ен сөр,
 Абу-жö-öd луншöр бөр!“
 Кыјыг вoјтыр эвiркjөн четчас,
 Ödjö вадор-дорö летчас.
 Чужöм гожжалöма гöрд,
 Бытбöкнöс ыргөн пöрт.
 „Видлам! Кушöмкö jöj жокыш
 Ез-ö вугыр самöс кокышт?“
 „Шедöма вiт пуджа jöрш!
 Чужјагö зев, пессö—скöр...“
 Збыл-öd, гажыс кодыр петас,
 Кодлыкö i jöршпи шедас.

Терыба зев пыжö сöлам,
 Сöвтам сетчö черi, кöлуј.
 (Мукöд-дырјi jöршыд—ноль!
 Сетчö сiјöс ферт он коль!).
 Живгö пыжа лөн ва нылыд.
 Варов сорни бара кылö,
 Тильскö челаd берам шы.
 Ворсыштö посниdик гы...
 Герам лаңтис—сылöм öзјас.
 Јог шытöла ¹⁾ кыјыг jöзлөн.
 Јургö гөгөр мiча гор—
 Кодыр гажа, кодыр нор...
 Шылыд лöз жу мышку вывти
 Щап эоэог-моз пыжа кывтö,
 Ічöт пыжа чöж ²⁾-код суг,
 Сiјö шывгö бытбö јус...

Јенеж-шöргань шондi сотö.
 Оңалö пöг Коми му.
 Кывтö гортас посни котыр.
 Шывгö мојдиг-тырјi жу.

Илля-Ваг.

Финн му.
 1928 во.

¹⁾ Шытöв—гöлöс.

²⁾ Чöж—утка.

Чапајев *).

(Сывсö „Јермак“-ногөн).

Зев гажа, југыд вöлі лун,
Гöрд шондi јона пöжiс кушын;
дыр тащöм луныс, дерт, оз вун,—
Чапајев зев дыр пессiс кышын.

Казакјас, кыз-тај чорыд зер,
Лебџисны вöрган гöрдјас-вылö:
Пöс вiрөн тырис мiртуј-шöр,—
Лысöмыс ылöз вöлі кылö...

Гöрд војтыр ез жалитны вын,—
Чапајев сöлöм налы сетö;
Век гымгö, саргö, гөгөр щын:
Быд пишщаль-помыг пула петö.

Чапајев пессö, ставыс вiр:
Пельпомыс, ранiтчöма кыс.
Пишщаль томанлөн заткö зiр...
Зев уна казакöс-нын вiјiс.

Ез повчы нöтi „Чапај“-јорт,
Ез пышјы јöз-моз ыли вöрö,
Щöщ сукöд вöлі кыз-вiт морт...
Пыр нöжјөн мунiс валаң—бөрö.

Кыр-дорын венсiсны зев дыр,
Казакјас бостiсны-нын кыщö;
„Чапајлөн“ кытчöз вын ез быр,
Пессiсны бöрас зiк-нын кыкөн.

Сен врагыс топöдiс-нын кыщ,
Чапајев-гөгөр ојдiс вiрөн...
Мед казак довјөннас ез щыщ,
Четчыштiс Урал-јуса јiрö.

Таң кули мiјан „Чапај“-вок,
Гöль-понда сöлöм сылөн пуiс.
Бöр јортным мi-дiнö оз лок,—
Ураллөн ваыс сiјöс нуiс.

Сiе-Паш.

*)) Чапајев-јорт вöли гражданскеј война-дырјi 25-д стр. дiвiзiјаын командi-рын. Лысöбöј сы-јылыг Фурманов-јортлыг ныга— „Чапајев“.

Збыль кывбертјас.

(Школьн. частушки)

(„Унаыг-ме сывлывлі“—ногбн)

Важөн вөлі школаыд
велөдчыгтө „школитө“
Льок көјдыссө разөдө—
нырвомјастө „речөдө“,
пельдинјастө „шонтө“...

Школаыс-кө земскөј—
ыжыдыс сен „эмејскөј“.
Мукөдлаас прикодскөј,—
төдөмыг-нын поповскөј—
јенлы сөмын клонгі...

Мыж-кө суас школьникөс:
„вставај на-колені“—пө..
Сылөн сапөг гөльөнд
вооса пічөс-гөгылыс—
зімбырагө-зуртө...

Кыз-нын бурөн казтыштан,
өтмөдөс-кө нымтывлан:
школьникөс—„бездельникөн“,
уцітельтө—„уші-пель“,—
оз учіт—мучітө...

Мажбыр өні—абу важ,
гөгөр мјан рөд да вуж:
Обоноыд—обінө. ¹⁾
Уоноыс—унінө, ²⁾
наставніча—ічін.

Крестанаөс сізі-жө—
сөмын стражнік „стрөжитө“...
Өні налөн—агроном,
быттө мелі Öгрө-моң,—
сортні-јылыг сорні.

— „Шондіанөј, ајөј!—
Менам оз луд јазөј“.
Ен мем вөзјы: „піјө-нөр!“.

1) Об, обін—тетка по отцу.

2) Унін—тетка по матери.

Медым кӧт-і пионер:—
сіңі олӧм мунӧ“.
Кывзӧй, пӧрыг бат-мамӧй,
ен ті видӧй ныв-питӧ:
Комсомолетс—молодеч,
ныв-кӧ—комсомолка,
абу богомолка!

Гомајбырӧй, олӧмӧй!—
Се Се Се Р-ын ывлӧмӧй!
Гӧрд Октябрлӧн ныв-піӧй,—
Міча-міча вӧр-пуӧй—
гажа Сӧвет садјын!

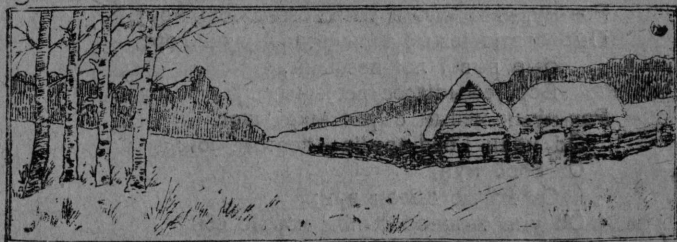
Ч. В. Ӧ.

Јона кевміс...

Марја-пӧч јен-нога вбли,
Кевмӧ-зілӧ војыг-вој.
Чельад сылӧн гоз-мӧд вбли,—
Ӧті сылӧн ыввті збој.
Марја-пӧчид јеймӧс ошкӧ.
Комунистлӧн паж-пӧ лов.
Ачыс пінтӧм. Пӧрыг. Пошкӧ.
Јӧзкӧд зыггӧ. Оз-ӧд пов.
Мед-пӧ мјан рӧдвуж-пышкӧ
Комунистлӧн дук оз лок.
Јона ӧвтӧд, быггӧд ышкӧ...
Таңи кевміс бура дыр.

Кевмӧм пӧчлӧн прӧста лоіс,
Воштіс прӧста уна лун:
Комунистлӧн дукыс воіс
Марја-ордӧ луныг-лун.
Комунисткӧд нылыс гижӧіс—
Ез ков веҗеч, ез ков пов.
Марја-пӧчлӧн олӧм веҗеіс...
Кӧт-пӧ севга ӧшӧд ноп.
Пӧыс комсомолӧ пыріс,—
Пӧчлӧн веҗеіс оланног.
Гӧгӧр комунистлӧн тыріс.
Ој-ој, пӧчлы кушӧм шог.

Тікӧн-Ӧлӧксан.

Görd-арміја.

(Гывөө „Марш Буденного“ -ногөн).

Љок мігтөм, пөттөм, зев горш кырныш-чукөр-моз,
Роч-муын быд пелөсө жежыд вөчліс поз:

Кыз везјасөн дыр гарталис,
Век Роч-му бостны арталіс,

Пыр көсјіс вөчны Советвластлы пом.

Öd miјan Görd-арміја—повтөм, јон:

Оз бөрө мун,

Оз могыс сълөн вун;

Öd уна тышнад сълөн чорзис сөн,
Kod локөн локтас,—петкөдлас звөн.

Бі-кыш-пыщкын Görd-арміјаыд пессіс дыр,

Сек жежыд-чукөр Роч-му-пагта вөлі тыр,

Kod сурө—лока вјјоны,

Быд болшевикөс лыјоны,

Ез лыффысны көт пөрыс, көт-і том.

Öd miјan Görd-арміја—повтөм, јон:

Оз бөрө мун.

Оз могыс сълөн вун;

Öd уна тышнад сълөн чорзис сөн,
Kod локөн локтас,—петкөдлас звөн.

Пан-Польша да фенікін, сесса Врангель-бар,

Љок Махно да Јуфеніч, сесса Колчак—„сар“

Кыш-піө Роч-му бостісны,

Важ властјас гөгөр востісны;

Ферт, секі вөлі сөкыд олан-ног.

Öd miјan Görd-арміја—повтөм, јон:

Оз бөрө мун,

Оз могыс сълөн вун;

Öd уна тышнад сълөн чорзис сөн,
Kod локөн локтас,—петкөдлас звөн.

Роч-муыввса гөл војтыр, бытө өтї морт,

Пыр сувтіс жежыдјаслы воча,—вуні горт;

дыр вывтї лої пессыны,—

Бөр жежыдјасөс весыны,

Роч-муын медым бырас зікөз шог.

Öd miјan Görd-арміја—повтөм, јон:

Оз бөрө мун,

Оз могыс сълөн вун;

Öd уна тышнад сълөн чорзис сөн,
Kod локөн локтас,—петкөдлас звөн.

Гөрд-армијаыд тышкасис, ез төдлы муз,
 ҫерт, жежыдјаслөн бөрвылас ез выныс суз...

Med öni вылыг воласны,—

Mi чајтам-да, ҫерт, поласны

Роч-муö сујны ловја-вывгыс јур.

Öd miјan Гөрд-армија—повтөм, јон:

Оз бөрө мун,

Оз могыс сылөн вун,

Öd уна тышнад сылөн чорзис сөн,

Kod локөн локтас,—петкөдлас звөн.

Giз-Паш.

Кык час-мыҫғи.

(Bigt).

Швачкө војвывған төв. Трчка-трачка-кылө гөгөр-бок. Көзид војтөв бытө сөтө, весіг паччөр-вывгыд летчынытө он лыгт. Лымјыс шын-бус-моз пыр лебө. Војбыд лок горшөн војтөв сылө асгыс шуштөм сыланкывјассө. Пачвоз-дорө-кө пуксан пырыг-пыр сөлөмыд јонтыштас, бытө көнкө, қөккө нора, нора бөрдө. Бытө кытчөкө, кодкө вошөма-да корсө петан-тујсө. Бытө-кө чуксагө мездыны.

Лызуклы кias некущөм уж оз пыр. Сөлөмыс дојмө. Возыв бытө висталө сылы локтан шогсө. Вежөрыс быдөн вошласө. Печкансө бөстлас, өтi куза муртса вермас лезнысө. Богтлас ескө-і мүкөд ужјас-да, пырыстөм-пыр-жө лоө бөр шыбытны. Асывбыд шөјтө Чујмөма, зик нектор оз адзы. Сарајө петалас, пырас да мыј-могыс петалис вунөдөма-нин. Мөд лун-нин Лызук ку-пыщкас оз төр.

Асывнас воз верөсыс уж-вылө мунис. Гортын Лызук весіг жель оз пұтмы бергөдны. Пыр шуштөмыг-шуштөм да лок мөвпјас мөвпалө.

Стенас өшалө часі. Лызуклы кажитчө, бытө сөмын отарө-і кучкалө, бытө күлөм-морт кольлөдө.

Лызук петіс ывлаө. Сувтіс карта-өбөс-дорө да чуксалө:

— Тајтө, тајтө, матушка! Вала, вала вала!... Вөтлө гөрдпелсө јуктавны. Јукмөссө тыртөма жужыд лымјөн. Трубаөдыс кыптө ру.

Зев матын көнкө лыјисны, өтчыд дај мөдыг. Лызук повзис. Ебөсыс быдөн бырі. Ачыс тірзыны кутіс.

— Мыјнө тајө, көні? Көн мыј?

Виқөдө гөгөр. Мөскыс ез уфит јунысө, сотыштіс—пышјис. Векыда картаас зурсөдіс.

II.

Гыртөма ус і тош. Көзид војтөв сөдынік мортыг вөчөма жежыдөс. Ачыс терыба дод-бөрга тувтчалө. Вороныс песламыс кајіг-кості лома серко-код. Весіг паныд-сурыг јөзыс шензөны:

— Мыј бара Лызукыслөн верёсыс керсё-а? Тащём кёзыд по-водфаё ветлёма песла. да-öd, трагичаыд, матё сывжын сөвтёма! Буракё, мёдыс оз-нын кёсыс кайлыны, зон чипас вайё. Воас-на-öd төвбёйнад мичажык луныс.

Муртса километр-жын ез уфит Яков воны гортёзыс. Виждё-да, кодкё лебё сылы паныд верёмён. Вегиг пассё абу кичалёма. Тёлыс-ла паг-пёлаыс вылын лебач борд-моз-жё шенасё. Вёлыслөн бурыс-ыс шавмунёма, нырнас сынёдсё поткёдё, вомгыс бытё трубаыс руыс петё. Матыгтчис Яков-динё. Зелодис домповодсё, сувтёдис вёвсё.

— Кывзы, Яков! Партиянеј комитетсаң теныд ваја ме јуёр. На, со, бост! да регыджык. Сени тенё видчёоны.

Бостис Яков кias јуёрсё. Ачыс јона повчис. Лыфё:

„Мыјөн тајё јуёрыс тејад кiоэ воас, пырыс-пыр-жё лок гёль-јёз-комитетё. Он-кё лок, огё кутё тенё лыфёны коммунистён.

Партјачејкаса секретар (тенад вок) Опонагеј“. Яков лептис јурсё. Виждёдлс гёгёрбок. Нора, повчём гёлёсён сегга шуис:

— Ладнё. Пескёс дофёгыс ректа-да воа.

Вёла бытё төвчис бёр сиктлаң.

Кучкис Яков вёвсё плетнас. Рёдтиг-тырји мёдёдчис воё. Аслыс зев лои шог. Сёлёмыс сiқи бытё-и јёктё. Матыгтчис сикт-дорё. Лун-шёр, а сиктас бытё ставыс уёоны. Мыјөн ёшиң-улас кејис, чукёс-тис Лызуксё:

— Терыба вёвсё леэ да соёд.

Ачыс зев ёдјё кражјасё дофёгыс сувтёдлс звёз-дорё. Котёрон сорён шур-шар пырис керкаё. Кын тунисё кокјасгыс шыблалис пач-чёр-пельсё. Гујис кокас шоныд гын-кём. Кос, кокнид паскём паста-лис, мёдёдчис комитетё.

Медым Лызук оз повчы, нёжјёныкён шуис:

— Те шондышт пажынтё, а ме сы-кості котёрон ветла комитетё.
III.

Гёль-јёз-комитетёэ вёли ноль километр.

Ез-і төдлы кықи воис. Пырис комитетё. Сени пукалёны-нын дас-вит-кымын морт. Опонагеј (Яковлён вокыс) пукалё пызан-сајын. Сiнјасыс бытё југјалёны.

Яков збыл-вылё повчис. Некод оз шыаг.

Недыр-мыгтё Опонагеј кутис вiставны:

— Јортјас! Ветымын километр-сајын сулалёны жеждјас. Талун асыв воис нарошнеј. Мiјан вын сени iчёт. Жеждјаслөн армiјаныс јона тајё лунјасё содёма. Тёрыт мiјанлыс јёзёс, гёрдјасёс зырёма-ёг 10 километр. Мiјанлы колё сетны гёрдјаслы отсёг. Колё сувтны воча жеждјаслы. Карсаң јуёртисны „Чукёртё-пё вын местаыг. Мi регыд отсёг мёдёдам. Мiјан-пыщкыс ёни-жё колё мёдёдны сiзим мортёс. Кодјас гiжгасны ас-окотаыг мунны? Гортад ветлыны гета кык час срок. Кык час-мыгтё гета ёружје...

Өтi вомсö паскөдöмa, мөд журсö öшöмa.

— Мыј лантинны? Ме, со, мед-воз гижга. Коди ме-бöрын? Јаковлөн сөлөм-пырыс бытто јог һөв мунис.

— Менö щöщ гиж!—шуис Јаков.—Мiјанлы колö коргны бур олөм...

Гижсисны даскыкөн.

Шапкајаснысö жураныс пунктисны. Мөдa-мөд-выланыс виçдлiсны. Öтпырjö сөгга ставыс горөдiсны:

— Кык час-мыстi?

Терыба гортаныс разөдчiсны лөбөдчыны. Мыјөн воис Јаков гортас, пырыс пыр пунктис сојны. Јурас сылөн сөмын öтi дум: кыçi ескö вiставны Лызуклы. Мед сiјö оз повзы?

— Лыза, кывзы. Меным усис жеребеј мунны ког-вылө. Жежд-јаскөд когаыны. Најö ветымын километр-сајынөг. Те ен шоггы, ме регыд бөр воa. Мi регыд чышкыштам Коми му-вылыс жеждјастö! Пукты меным һаңтор. Öнi-жö колö мунны.

Лыза чүјис. Оз төд мыј сылы воча шуны. Сөмын öтарö шуалö:

— Јаков, Јаков! дугды, поçö-кө.

— Ог вермы Лызукöј! Ен төждыг-те һинөм абугыс. Ме регыд, зев регыд бөр локта. Öнi-жö воa бөр. Кутам бара бура гажaa овны.

Зев öдjö Јаков пагтагис. Окыштiс Лызукöс:

— Прөщцајтлы öнi-кежлө, да дугды прөста кiтны гiнватö!— Бергөдчiс Лызук-дiныс. Мөдөдчiс аслас туж-куға. Гортас бөрдан-i колiс асгыс гөтырсö.

даскыкнаныс мөдөдчiсны мунны. Кымын воçö мунöны пыр-öтарö збојмöны. Виçдöны: çоң рота салдатјас мунöны.

— Тајö гөрд-армiја карсаң локтö, отсөг мiјанлы воö. Мышканыс быдөнлөн виңтовка. Боканыс патронташјас. На-бөрга öружеа-өн-жö зев јара мунöны Опонасеј да Јаков јортјасыскөд. Çоң суткi мунисны. Медым кокһиджык лөi муннысö, кытi-сурö былыштасны.

IV.

Јагын пожөмјас козјаскөд зев јона бытто скөрмөмаөг. Пыркөдöны журнысö. Тöлыс копрөдлө најöс. Лымјыс гартчөмөн летчө.

Зев-һиң матын кылö лыжөм-шы. Кылö гөрд-командiрлөн гөлөс:

— В цепь!.. Ложись!

Зев öдjö һоль мортөс ыстiс разведкаө, төдмавын асгыным јөзөс.

Лыжөм-шы пыр-öтарö паскалө, матыгөмө.

Көçыд-лым-вылын кујлыны ез дыр сур. Зев регыдөн развед-чiкјас бөр локтисны. Вiгталöны:

Мiјан јөз-пö пөтiгчöны. Километр һоль-кымын лөi бөрö мунны. Сенi вöлины Каля-грездчiлөн виçјасыс. Чукөрмiс морт кыксо-кымын гөрдармејечјас. Лөбөдiсны пулеметјас. Муртса пујас-сајын тыдалöны вомјасыс. Лөбөдчöны ког-кежлө.

Кутiс пемдыны.

Вөјбыд öтi лыжөм-шы ез кывлы.

Командирлөн сетөма приказ: комі јөзлы топодны векыд бок-
саһыс.

Воис лун. Муртса шонді мытчыглас. Кымөрјас пырыг-пыржө
бөр сіјөс тупкасны.

Лөсөдчисны вөчны ког.

Коркө дырөн кылө өтчыд дај мөдыг пулеметөн саркнйтисны.
Километр вйт-сајын-һын вөлөмаөг жеждјаслөн салдатјасыс. дас кі-
лометр-сајын Тіма-сіктын пукалөма налөн штабыс.

Кыліс гөлөс гөрд-командирлөн:

— Огонь!

Зыммуни, бытөо муыс ставыс вөрзыліс. Пулеметјас дугдывтөг
кутисны саргыны.

Яков шуө:

— Вокјас, міжанлы колө кыщовтны да сетчыны Тіма-сікт-вөг-
тө. Мөдлапөвсаһыс заводитны лылыны. дыр мөвпавны он ешты.

Сікі-і вөчисны. Зонь суткіөн-жынјөн дугдывтөг пујас-кості шу-
лаліс пула.

Уна морт ранітчис, угіс. Котөртөны, горзөны, бөрдөны. Лыјөм
тајө ставсө вевтыртө—аслас ыжыд шынас.

Мөдлапөв гідјасын тырыс јөз. Мыјнө тајө, гашкө белејјас-да?

— Ено полөј! Сени Тіма-сіктыг мужікјас челафнаныс зөбө-
маөг лыјөмыс.

Котөрөн сетчө муисны. Тіма сіктсајас висталісны:

— Белејјаслөн выныс тани абу зев ыжыд—морт со-кымын
сөмын.

Висталісны, кытөнжык најө сулалөны. Кызіжык позө најөс кы-
щө ботны.

Гід-өшіңјасөд Яковлөн јортјас чургөдісны піщчалјаснысө. Мө-
дөдчисны лылыны.

Мөд суткі-вылө лыјөм-бөрын жеждјас суркһалісны бөжнысө.
Тани вөлі мед-бөрја ког.

Жеждјас пышјисны, унаөн сурісны Гөрд-арміјалы пленө. Му-
көдыс агныс вужісны Гөрд-арміја-дінө.

Яков збој сөлөмнас ез вермы терпітны да ускөдчис мед-воғас
вөтчыны жеждјас-бөрса. Вөтчигас бытөөкө пемдыштліс сылөн гін-
мыс. Савмуіны гінсыс зарһи-коф козувјас. Нінөм ез кағавлы ачыс.
Вөлөмкө, пула вужөма рушку-пырыс. Реғыд слабітис кокыс, сап-
кысөс Яков кынөм-вылас лым-пыщкө. дојысла парјассө лым-сорөн
куртчөма. Реғыд улыс лоі кумач-коф гөрд.

Ускөдчис Опоң. Горөдіс:

— Яков! Мыјнө лоін?!

Яковлөн вочасө шуны кывјыс оз вөр.

Копыртис Опонасеј јурсө Яковлаң.

— Јортјас, сувтыштлөј! Богтөј, вај, нөжјөнік тајөс, Тіма сіктас
мед-воға керкаас пыртөј. Кі-кокыс сыв-на.

Пішщальяс-вылын нуісны Яковёс.

Опоңлөн мольасё-кісёё гінваыс.

— Öd татчө-кольны мі огё сіјёс лыгтө. Кожмөд лун-нын тані, со, пачсө абу ломтылөмаёб.

Керка-понас весіг суністор абу колөмаёб.

— Вайө-жө, вокјасөј, јонжыка пасјасөн гартламө да гортас мөдөдамө, гөтырыс јонжыка дөчөрјтас.

Уна морт сетчө угі, унаөн раңитчісны.

Вайісны вөв. Яковлы дофлас вольсыштісны, пунктісны, пасјасөн шебралісны. Мөдөдісны сесга гортас.

Ез дыр тырмы вужны кык вөлөк. Суткі мунөм-бөрын, јамшщік өіктын јуагө:

— Көні Гпіра-Јаковлөн керкаыс?

— Со, сені мунаң-да вескыд-вылас мөд-керкаыс-і ем.

Матыстчісны өшің-улас.

Ускөдчіс сені Лызук паныд. Оз вермы нінөм шуны. Соңдөн кігтө гінвасө. Шымыртіс гола-гөгөрыс Јаковёс, оз пуғмы весіг пыртнысө. Јамшщік соөдіс вөвсө. Бостіс Јаковёс пыртны. Лызуклөн бырөма-нын сафыс. Недыр-мыгөті, пыртөм-бөрын Јаковлөн вомөдыс кутіс вір петны.

Керка-тырыс чукөртчісны сугедкајас.

Кык час-мыгөті леңіс вомөдыс мед-бөрја вірсө, гінсө востыштлис, бытөө прөшщажтчіс ставыскөд. Рөмдыштлис быфөднлөн гінвоқыс. Јаковлөн олөмыс му-вылын ештіс. Лызук сені чегјасө-бөрдө. Гөлөсыс бөрдөмысла вежөма, јурөгыс лөчөма.

дөваөн колі. Унаыг-на өні шогсывлө Лызук, катывлө верөссө. Пескыдла каяс-ө, турунла мунас-ө, пыр сылөн дум-вылын зіл Јаковлөн мырөмыс, олөмыс.

Гіт-Паш-Вань.

Ката.

(Жеҗыдјаскѳд вермаѳбм-дыроа вѳст).

I.

Гортаса вѳр тудѳд нѳжјѳнѳк рѳттѳ кареј вѳла... Јамшщѳкѳс пастасѳма ыжкупасѳн, ыжыд кушенъчаа. Вом-горулас мыкѳ ылѳ да шочыніка вѳв-вылас гѳрдѳлѳ.

Кѳзыд... Гырые коз-пујас пастасѳмаѳе жеҗыд лым паскѳмѳн да лантѳмаѳе—лѳна узѳны... Соѳѳын пукалѳ тѳмынѳк нывбаба. Шебрасѳма пас шебрасѳн. Јурѳѳјасыс сылѳн петыштѳмаѳе чышјан-костѳдыс, гыѳрыс жеҗыд бѳгерѳн ворсѳ на-вылын. Јурсѳ доѳ-боклянѳс пѳлынтыштѳма да зев сува вѳѳѳѳдѳ воѳѳ.

Тыѳовтчѳс вѳчколѳн јурѳс, сесеа матыѳтчѳсны нѳјѳ гујас-дорѳ. Тѳвоа шондѳ муртса-на ѳјгѳѳѳѳѳма, сылѳн кѳѳын југѳрјасѳс малалѳны куҗык козјассѳ. Нывбабаыд ѳнмѳдыштѳс кѳнас јамшщѳкыдлы да щѳктѳс вѳвсѳ сувтѳдны.

— Со-ѳ матыѳтчѳм... Те, Иван, танѳ сулавлы, ме ветла да регыд бѳр локта, сесеа-ѳ кыкнаным мунам. Мед нѳнѳм нѳкод оз думышт,—те вѳвтѳ леѳав да заветканад кут нокгыны. Кодкѳ-кѳ јуалас, те ен ылав,—вѳстав: „Мамѳ, шу, вѳѳѳ-да сѳјѳс дарјѳдны попла муна“... Ме пыр локта,—сесеа нывбабаыд четчыштѳс доѳѳыд да ѳѳјѳ воѳлалѳмѳн мѳѳѳѳѳѳс ѳѳктлан.

II.

Нѳмыс сылѳн вѳлѳ Ката. Ката зев гѳла быдмѳс. Батѳаыс колѳ кык арѳсѳн. Нѳеуна быдмыштѳс-да, мунѳс јѳѳѳ ужавны. Сесеањ револутсѳјаѳѳ пыролѳс јѳзын. ѳнѳ сылы кыҗ арѳс-сајас. Школаын ез прамеја велѳѳчыв: муртса гѳжны да лыѳѳыны куҗѳ. Окѳабрса револутсѳја-бѳрын локтѳс карѳ да сетѳѳ ѳвмѳѳѳѳс: сѳјѳс бѳстѳсны ѳѳѳк учреѳѳенъѳѳ курјѳрѳ. Пѳрыс мамыслы пыр мыѳн вермѳс ѳтсалѳс. Карад сѳјѳ ѳѳмаѳѳс тѳм-јѳзкѳѳ да клубѳ кутѳс ветлыны. Сенѳ собранъѳе-јас, выл сорњјас—Ката нѳнѳм первојтѳ оз вѳлѳ гѳгѳрво, зев-жѳ-еѳкѳ вѳлѳ кывзѳ-да.

— Ката, вај, гѳҗѳы том-јѳѳ ѳтувтѳѳмѳ,—кутѳсны ѳтчыв щѳктыны сѳјѳс том нывјас.

Ката нѳдыр-мыѳѳѳ гѳҗѳѳс. Кутѳс быд собранъѳе-вылѳ ветлыны. Бѳрынжык унатор-нѳн кутѳс тѳдны. ѳтчыв собранъѳе-вылын кутѳсны лыѳѳыны партѳја-комѳтетѳањ вѳѳм гѳжѳѳ: „Том-јѳзлы колѳ ѳтсавны сѳвет-властлы да коммуниѳст-партѳјалы жеҗыдјасѳс вермыны: кодѳ вермѳ пѳшчал новлѳѳлыны да лыѳѳыны, кодѳ кѳсѳѳ кутны выл влаѳт—сѳјѳ меѳ гѳҗѳѳс гѳрд-партѳзанјас ѳтраѳѳ да мунас жеҗыдјасѳс нѳјтны“. Партѳјалѳн тащѳм кывјасыс ез вошны вешѳѳѳѳѳ, том-јѳѳ унаѳн кутѳсны гѳҗѳѳны.

— Мыјнѳ ме татѳнѳ бурсѳ сѳвет-властыслы вѳѳа?—кутѳс мѳвпавны Ката.—Мѳ-ѳѳд вермам-жѳ пѳшчалсѳ новлѳѳлыныс,—сесеа четчѳс, локтѳс пызан-дорѳ да ка-бала-вылѳ мукѳдыс-ѳнѳѳ гѳҗѳѳ: „Катерѳна Кыѳова“... Сесеањ Каталѳн ѳлѳмыс выл да мѳѳ-кодѳ лоѳ.

III.

Јеҗыдјаслѳн патрульјасѳс каѳалѳсны Катаыдлыс локтѳмсѳ-да кутѳсны матыѳтчѳны сылан. Ката ез-ѳ думышт пышјыны-нѳ воѳсаѳны накѳѳ. (Морѳс-пыш-кас сылѳн вѳлѳс сујѳма „браунињг“-револьвер).

— Кодѳ локтѳѳ? Сулав!..—горѳѳѳѳѳ ѳѳѳк патрульѳыс да матыѳтчѳс Каталан.

— Кытчѳ мунањ?—јуалѳс мѳдыс, зев куҗ салдат.

— Ме П.-ѳѳктѳањ локта чој-ѳрдѳѳ,—вѳѳа вѳѳѳ Ката.

— Но-о!.. Мыј сені пессан?—гордіс вѡлыс-вылѡ Иван. Патрульјасыд, друг візѡдлісны сылаң да адцісны вѡлатѡ. Өтик патрульыс котѡртис Иван-дінѡ да шѡктіс вѡвѡс доффааны...

Недыр-мыѡтї кыкнаннысѡ вайісны управаѡ. Катаѡс куѡ салдатыд пыртис ічѡтік кык ѡшіна вежѡсѡ. Сені пукалѡны кык апітсер да мыјкѡ зев јона ғорнїтѡны. Најѡ пырѡм-бѡрын друг лаңтїсны.

— Ваше благородїе, тајѡс мї кутїм П.-ѡіктса туј-вылыс. Сегоѡ такѡб шѡщ вайїм вѡла том-мортѡс, сїјѡс шумѡвејѡ колїм,—вігталїс салдатыд апітсерјаслы.

— Ладнѡ, мед сїјѡ овлас сені, мї талыс јуаыштам, мыј П.-ѡіктас гордјас-ыс керѡны. Верман мунны,—шѡктіс салдатыдлы ѡтик апітсерыс да мыјкѡ кутис вашкѡдны пель-воѡс мѡд апітсерыслы. Сїјѡ сегоѡ петїс сетыс. Апітсерыд Катакѡд колїны кыкѡн.

— Кытыс те лоан да мыјла те локтїн А.-ѡіктас?—јуалис апітсерыд да југнїтїс Ката-вылѡ аслас југыд ғїнјасѡн.

— Ме П.-ѡіктсаң чој-дїнѡ ғѡѡтїны вѡлі локта,—воча віціс Ката.

— А-а-а!.. Те ғѡѡтїны локтїн?.. Мї танї пессам лѡк большевікскѡд, а тї ғѡѡтїтад-ветлад!..—гордіс апітсер сегоѡ друг лаңтїс. Шпың-мунїс да четчіс.

Катадѡн ѡблѡмыс зев ѡдїѡ четчавны кутис.

— Колѡ ачымѡс буржыка кутны, мед оз каѡавны,—мѡвпыштіс Ката да шпың-мунїс шѡщ апітсерлы.

Сїјѡ матыѡтчіс Катадан да ғїнсѡ сувтѡдѡмѡн кутис візѡдны сы-вылѡ, сегоѡ веккыд кісѡ пунктїс Каталы пельпом-вылас.

— Те зев мїча.. Ме-ѡд теныд ог кѡсї лѡк вѡчны... Ен пов. Пукѡї да пукышт ме-дїнын,—апітсер шујга кїнас топѡдіс Катаѡс ас-бердас, веккыднас кутис калїчавны ѡѡсѡсѡ.

Катадѡн вірыс чужѡмас четчыштіс, јурвежѡдрыс кутис вошны, сегоѡ тракнїтчыс зев-јона да тојыштіс апітсертѡ ғтен-бердѡзыс.

— Мыјнѡ те мекѡд кѡсјан вѡчны?—Зев мїѡтѡм ғѡлѡсѡн гордіс Ката.

Апітсер первој чујміс, сегоѡ гордіс:

— Еј, салдат!

Пыріс сїјѡ-жѡ куѡ салдатыд да сувтїс ѡѡс дорѡ. Апітсер пукѡїс пызан-сајѡ да мыјкѡ кутис ғїжны.

Ката вірѡз-нїн парсѡ куртчалїс скѡрмѡмысла, мырдѡн скѡдрлунсѡ ас-пыщкас тупкіс.

— Геѡв, шобны колѡ тајѡс. Тајѡ колѡкѡ ғордјассаң мѡдѡдѡма-да, мыј тајѡ-јаслыс тѡдан,—шпың мундѡмѡн шѡктіс салдатлы апітсер.

„Куѡыд“—еѡкѡ кѡсїс Каталы піщѡгас кісѡ сујны да Катаыд мыј-вынјааыс јѡткыштіс сїјѡс, сегоѡ ускѡдчіс ѡѡсслаң.. Кльещїѡн-моз мышсааыс кабыртїсны Катаѡс да лїчкісны жѡжѡ. Некущѡм пессѡм ез отсав—кїјассѡ кѡрталїсны тасмаѡн.

Апітсерыд ачыс морѡсѡсѡ гурҗыны кутис, сегоѡ друг кісѡ чашнїтїс—кїас сылѡн југнїтїс ічѡтік револьверы.

— А-а-а!.. Со, те вѡлѡмыд кущѡм ғѡѡта!—апітсерыд, пон-моз, ускѡдчіс Ката вылѡ, кутис талавны да чужјавны. Воѡмыс лѡкысла сѡмын быг кутис петны. Ката пїнсѡ куртчіс да ѡтчыд веѡїг ез ѡјѡстлы.

Апітсерыд муѡтѡзіс грїмѡдіс Катаѡс, сегоѡ леҗїс, пукѡїс пызан-сајѡ, кыскїс сїгара да пондїс курітны. Друг Ката четчыштіс жоҗыс. Ғїнјасыс бытѡтѡ бї кутис којны, матыѡтчіс пызанлаң да ѡблыштіс апітсерлы чужѡмас.

— На теныд, морт-јај-җоҗыҗы!—гордіс сылы зев чорыда. Кѡсїс-на-еѡкѡ мыјјаскѡ шуавны да, кујїм салдат пырісны,—чорыда кутисны Катаѡс.

— Шыбытлѡј тајѡс чуланѡ, аскї вігтала мыј вѡчны. Мѡдсѡ шѡщ та-дїнѡ.

Катаѡс грї-луки кыскїсны да тојыштісны пемыд кѡчыд чуланѡ...

IV.

Катабс да Иванбс, вбвнас-1 быдбн, аскинад катбдбсны К.-бкбтб, фронтбн камандујтб-днб жуаыны. К.-бкбтб воисны асывнас жуыдбн-ннн. Пыртбсны главней штабас кыкнаннбс да кутбсны вбдчбны камандујтбсбс.

Иван зев жона шогбб, полб лыјлбмыс.

— Те, Иван, ен пов. Теныб-бд ннбм оз вбчны, ббр лезасны,—бблбм сетб Ката. Аслас горшыс гбрдчаелб Иванбс жалбтбм-понда: „Ме-бд сјбс А.-бкбтас вај, ме-понда-бд мортыс бурс бк ннбмабуыс“,—мбвпалб Ката.

Час-мытб-кымын воис „ачыс“ да зев чорыда тувтчалбмбн, шпорбн зольскб-тырјб, пырбс пыдб вежбсб. Фронтбн камандујтбыс вблб Мелов, важ, сар-дырбб апбтсер. Вывлаң чаткылтчбм уска, сувтса бнјјаса, зев ыжыд кудрбја јурбја, бк лев-звер-код. Сыкбб шбщ вежбсб пырбсны кык апбтсер да ббк штатскеј паскб-ма морт.

Катабс вајыс салдатјас-пыщбны пыралбс ббк морт Мелов-днб да Катабс корбсны пырны вежбсб. Иванбс бара ез пыртны.

— Бк, бк тајб!..—вашнбтбс Меловлы штатскејнд пель-вочас.—Ме адчыл тајбс П.-бкбтыс, гбрд-банббтјаскбб вблб олб.

Ката дрбг-мунб.

— Со мыјла вблбм тбнб П.-бкбтас тајб ветлбблб,—мбвпыштбс сјбб.

— Ме тенб татчб корб жуаыштны,—шуис Мелов—Кытыс те лоан?

— П.-бкбтыс. Локтб ме А.-бкбтб чбј-днб, севбб менб кутбсны да со татчб вајбсны,—повтбг воча шуис Ката.

— Пбрјаслан!—друп горбббс Мелов.—Мб тбдам кодб те. Те—гбрд-банббтка Кынова. Мб тбдам мыјла те А.-бкбтас волбн.

— Тббб, кбб енб-а, ме сетчб чбј-днб волб. Ме некушбм Кыновабс ог тбб нб бг кывлы,—сбб-жб повтбг воча вббс Ката.

— Тајб, тајб!.. Тајб-пб гбрдјасыдлбн мед-бур разведчбкыс,—бара шыббчбс гува гблбббн штатскејнд.

— Он тбб?!..—мы-вынјаыс горбббс Мелов да кучкбс кулакнас Каталы чужбмас. Ката муртса кок-јывбны ез уг, бнмыс бкбб пемблыс.

— На теныб!—равбстбс Мелов.—Мб тбдам, те локтбн тббмавын мбјанлыс выннбмс. Бнб те мбјанлы вбсталан ставбс,—Мелов локтбс Ката-днб да кутбс чужбмсб бблбчана-моз вбчавны.

Ката ез вермы терпбтнысб. Вбрыс сылбн бблбмас пубс. Кулакјасыс асныс кабыртчалбсны. Снјјасыс ыжбсны, ббжыны кутбсны жуыд ббн.

— Мыј тбјанлы колб медаң, мыј тб пон-моз вбббтат?—тралбмбн горбббс Ката. Мелов шпын-мунб.

— Ен скбрма, бур-ныв. Мб тенб ннбм ог вббб, сбмын мбјанлы вбстав ббтор-мббтор,—шуис сјбб да кыскбс кабала да карандаш.—Те-бд гбрдјас-пыщкын ужалан-да, ставбс тбдан... Вај, вбстав: уна-б налбн јбзыс, бружбйс, нааныс, ббјан-јуаныс? Локтб-оз кармаң отббгыс налы? Тајбјасбс-кб те вбсталан мб пыр-жб тенб лезам. А он-кб—ловбдн он мун!.. Севбб Мелов лббббчбс тбжны.

Каталбн морбсыс вылб кыпјавны кутбс. Вбрыс сбнјјасас сувталбмбн ветлб. Сблбмыс вбсталб: „ен лыет кыв шуны, сјббн те вузалан асынд вокјастб, вузалан сбвет-властб да чомсомолтб“. Ката чужбм-вывбныс вежбсб.

— Ме ннбм ог тбб,—шуис Ката, севбб друп горбббс,—кбтб тбда—ннбм тбјанлы ог вбстав!.. да, ме Кынова, сбмын ме абубанбббтка, а веккыд, гбл-дор сулалыс морт... Бтб кыв ме тбјанпы...

Ез удбт Ката кывсб помавыныс,—уокббчбсны сы-вылб ставбн да лычбсны жојас, ббмас рузбм гујсныс да кб-кокбс кбрталбсны. Каталбн јурвежбрыс вбшб. А.-бкбтын-моз-жб, сјбс бтнасбб шыбтысбны кббдн жытбкб.

Иванбс Ката ез б вермы вбчавны. Јбб вбсталбны вблб: сјбс-пб нубмабб да ловја-вывбныс јукмбсб сужбмабб, а вбвсб аслыныс колбббмабб. Серт, вермыс лоны сетбмыд!..

V.

Час көкжамысын-кымын аскі асывнас ғалыскөптiс жытнык-томан. Оғдсбд шбш апітсерјаскөд да салдатјаскөд, ывлааң пыріс југыд. Ката најд пырөм-вылө езі вірөдлі.

— Мед-нын көт өдјөнжык ташөма мучітөм-дорыс віісны,—сецөм думјас сөмын сылы јурас волбны.

Салдатјасөс Мелов шөктіс рағны Катаөс да кыскыны вомөіс рузумсө.

— Но, бандітка, бура-ө уын?—сералөмөн јуаліс Мелов,—мыј, кывтө раған-алі он талун?

Ката нінөм ез шу. Пінсө сөмын чорыджыка куртчіс.

— Вајө, петкөдлөј ывлаас тајөс,—недыр-мығы шөктіс Мелов, сөгга кыскіс револьверсө да ывлаас петөм-бөрын лөбөдіс Каталы јурас.

— Мед-бөрјаыс јуала: вісталан-алі он, төрыт мыј јуалі?—зев чорыд гөлөсөн горөдіс сіјө.

— Нінөм-ме тіјанлы, морт-віыс-чукөрлы, ог вістав!..—лечыда шуіс Ката.—Ме абу „јуда“, ог көсјы вузавны вокјасөс. Көт лы-пыщкыс вемөс перјанныд, менам вомыс өті кыв оз пет!.. Відј, вај, өдјөнжык мөні!..—Каталөн сафыс быріс да зев јона горөдөмөн уөі лым-вылө.

Мелов локтіс сы-дінө да лөбөдіс револьвер віскіас. Гөгөр лаңтісны... Ҷенбөтіс лыјөм... Каталөн брығнытіс јурөыс вірыс жежыд лым-вылө.

Ташөм вөлі Каталөн тујыс.

Сіғ Паш.

Төвса рытын өтнас.

Төвса рытын өтнас,

Олө Васук пыр.

Нора гылө вомнас,

Кылө јона зев.

Шуштөм кадө чужі,

Менам муса лов.

Быдтор вөчны кужі,

Воші өні став.

Сіғім вога тышјас,

Уна пычкіс вын.

Кіггіс уна вірјас,

Бөстіс коклыс жын.

Вына міча зонмыд,

Нывкөд мунө сен.

Адған көңөр сіннад,

Борсө, јөктө сен.

Важөн овлі тағ-жө,

Сывлі ворсі дыр.

Вунө вөлі сіғ-жө,

Музлун менам пыр.

Петә вөлі рытнад,

Машук менам пөв.

Шонді петтөғ сывкөд,

Сылам гыланкыв.

Петә өні гортыс,

Боқын көстыл ем.

Бығтө кутан нывтө

Отсөг-пығдәі нем.

Уна кітөм-коктөм

Өні сіқтың ем.

Важға мамлөн быдтөм

Шөгөн кольлө нем.

Көт-өд вісө гөлөм,

Шөгөн јурөј тыр,

Ог-на повчы,—олөм

Менам лоас дыр.

Сіғ-Паш-Ван.

Нывбаба-чукөрлы.

Нывјас і бабајас—ставный,
 Пемыдын уџинный дыр,
 Вајон ті төдлінный сөмын
 Қага да пачвоҕыг зыр.

Пач-воҕыг воҕо ен мунө,
 дорөма вөлі сен кок.
 Уна нем уџинный сені,
 Ен лыгтө пагкөдны вом.

Мартын ті сетінный јуөр—
 Саҕмөдны асгыный ун.
 Петіс сек нывбаба-чукөр
 Матыгтны Октябрлыг лун.

Октябр-лун тіжанлы сетіс
 Нем-кежлө ыҕыд зев мез.
 дорөмтө кі-кокыг песіс,
 Орөдіс шыркунөм гез.

Март көкјамысөд лунө
 Öтүвтөј асгыный вын.
 Öтүвјөн коккөдҕык мунны,
 Југдөдны пемдөма сін.

Октябрлыг козувсө нуөј,
 Леһинлыг велөдөм, ті!
 Сіјөн ті, сөлөмјас, пуөј,
 Öзјө мед сөлөм, кыз бі.

Мартын ті сетінный јуөр—
 Вөтлыны озыр-люк јөзөс.
 Март лунсө озтө гөрд југөр
 Сыыг мед өзјас став муыс!

Јарасов Бөріс.

Воҗө пыр муно.

(Гөрд-армиялы дас во тырөм-куза).

Оломтө лун-воҗыс воҗө пыр зырө,
Гөрд-армия оло—со, дас-во-нын тырө.
Вома jubилеҗ—ас-чужан-лун,
Некодыр гөл jөзлөн сijө оз вун.

Kodі став озырыг роч-мутө весалис,
Крукавлыг лөп-jогсө бокілаң вешталіс.
Врангельлыг, Колчаклыг, перјалис гін
Латкінлыг ускөдіс „зев-ыҗыд чін“.

„Ваш-благородфелы“ петкөдліс пужјас,
Кырнышлыг шөщөдіс крукыла гыҗјас.
Ыҗыд-тај вөлөма өтувја вын.
Кутчиглы, матыгчыв—бурөн он мын!

Сувтөма чорыда, лептөма морөс,
Виҗө пыр роч-муөс, СССР-өс
Виңтовка кутөма, сувтөма саш¹⁾!
Матыгчыв вөрәөдны уган-өд гащ!

Саш-виҗө сулалө, дас во-нын тырө,
Октябрлөн канава воыг-во кырө.
Кыралө, пагкалө, гумбылтө пыр,
Ылө-нын кольөма берөглөн кыр.

Озырјас кравчөны, шердын-коф вомнас
Октябрлыг канава көсјөны помны.
Кокјасныс лөбчөны, тіралө кі,

„Гөрд-роч-му—коммуна атө-жө ті!“

Некод-на, төдөмыг, ез вунөд сijөс,
Кызі мі шыбытім ас-вылыг сijөс.
Нөшта те ен вунөд зев-ыҗыд мог:
Гөрд-армиялы отсавны колө быдног.

Гім-Вач.

1) Саш—оз вөрчы, чорыда өөлөмыс сулалө.

Чојјас да вокјас!

Чојјас, вокјас, мунөј воґө,

Гөрд-му-пагта паскөдчөј.

Енө кежөј, гуга мунөј

Кутчигөмөн воглалөј.

Асја-кыа быдлун савкјө,

Гөрд рөмасөн кыпалө.

Быдлун, том јөз, воґө тувтчөј,

Став му-пагта паскалөј.

Озырјаслы сөкыд овны,

Регыд налы воас пом.

Тужјас-вылын дугдас зөрны,

Оз-нын вогты некор вом.

Јөнө-Јенім-Миш.

Пемыд гураныс—југыдлан.

Пемыд ывлаын шувгө ыжыд вој-төв, вылыт нөбалө зев посны шыдөс-коф лымсө, тыртө тужјас. Пошөсјас-бердө, керкајас-бокө течө жужыд толајас. Золанік важ керкаын тыдалө бі. Öшін-дорас, пінсө-мурч-куртчөмөн, пукалө Марпа. Пасталөма сјјө руд сарапан да өд-нагрунікасөма. Көсајасыс рачөмаөс, журөыс өшөдчөма пельпом-вылас, ачыс чышјантөм. Сінјасыс гөрд-кофөс, буракө, бөрдөма. Бөрдөма сіннас віөдө зумыштчөмөн пельсө, кроват-вылө, кытөні сывдісны Јогорөс, Марпалыс мужіксө. Јогор вөлөма зев јуыс да код јурнас і кымөма ывлаө, туж-бокө. Адөма сјјөс лым-пыщкыс аслас понмыс. Аскінас Марпа зөбіс мужіксө, колі өтнас ужавны овмөс гөгөрыс. Ем ескө Марпалөн пі—Мишка, да ічөт-на, сөмын-на арөса. Лунтырја бөрдөмыс өні Мишка зев чөскыда уґө гөбөч-вылын.

Петукјас војшөр-нын чуксаөісны, а Марпа пыр-на пукалө, мөв-палө. Öні сылы өін-воґас воіс став аслас шудтөм олөмыс. Со, кор-кө сјјө вөлі котралө кісөм паскөма, пызан судта-на. Ветлө кер-каыс керкаө, корө мілөстїна быд керкаыс. Бат-мамыс овлөмас зев гөла, семјаыс ыжыд вөлөма. Кор Марпа неуна быдмыштіс, сјјөс өетісны јөз-ордө кага-віңны. Војбыдөґ сені вөлі Марпалы оз сурлы уґны, весіг өінсө куңлыны оз леґлы бөрдыс кагаыс. Лаңтас-кө, вөлі тасмаөн нөјтөмөн чуксалөны, мукөд-дырјі журөіөдыс кыскөны. Унаыс Марпаөс нөјтлісны ніга-дорын пукалөм-вөсна кагасө-өновтөмыс. Лыффысны Марпаөс велөдліс сугөдлөн нылыс—Катө, школаас вет-лынысө некор вөлі-да, Марпа пыр вөлі лыффө гусөнікөн, Катөлыс вәјөм нігајассө. Рочнас вөлі гөгөрвоө, көґаин-ордас уна рочјас во-дөны-да,

даскварт арӱс тырӱм-бӱрын Марпаӱс батысјас мырдӱн ґетисны верӱссајӱ, јуыс Јогор-сајӱ.

Гӱкыд вӱли овны Марпалы Јогор-динын. Став ӱкыд ужсӱ вӱли лӱӱ керны аслыс, а сојны ӱи новлыны пыр ӱинӱм абу. Сесса нӱшта Јогор пыр вӱли нӱјтӱ, код јурнас. Нӱјтӱм-понда-жӱ Марпалӱн кык кага шојмис, ӱти и, со, дӱнвизаӱн мыни.

Таји пукалис Марпа асылӱӱыс ґинкунӱлытӱг, пыр мӱвпалис аслас олӱм-јылыс. Олӱммыс сижӱ оз адұы ӱти долыджык лун. Шудыс, буракӱ, абу вӱлӱма сылӱн. Мужик-понда Марпалӱн ӱти ґинва војт ез пет. Кор-ӱин кутис југдыны, четұис лабичыс да гораа шуис аслыс:

— Сесса ог-ӱин кут шогыны ӱекор. Кӱт менам том-бур кадыс и колі-ӱин, таыс омӱласӱ-ӱд кӱнкӱ ог жӱ кут овны. Кодкӱ гашкӱ и отсыштас тајӱ пемыд гурангыс петны...

Тајӱ кадӱзыс сарӱс шыбытӱмұан колі нӱл во. Выл олан-ногјас был законјасӱ Марпа зев-на еща тӱдӱ, мужикыс оз вӱли леұ ӱекытұӱ ветлынысӱ-да. Везиг газет лыдӱдӱмыс вӱли локыс видӱ, везиг унаыс нӱјтлис.

ӱни Марпаӱс кутыс ӱекод ез ло, ачыс гортас ыжыдыс колі. Ветлӱ лыдӱдысан-керкаӱ лыдӱдысны, тӱдмавны был олас-ног, ветлӱ скод-вылӱ скодујтны. Овмӱссӱ кыпӱдӱм-вылӱ Марпалы ґетисны ужӱн ұӱм мӱда-мӱдлы отсаган комитетыс; сесса комсомолечјас отсалисны керкасӱ лӱбӱдны пессӱ кыскалисны-и.

Тулыснас, гӱрӱм-кӱдӱм-бӱрын Марпа-јылыс кутисны сорұитны ґикт-пагтала:

Мужик-дырјыс кӱт-пӱ ӱекытұӱ ез ветлы-а ӱни быллаын сижӱ-и воұмӱстчыс, был скод-вылын мед-јона сорұитӱ. Картупельсӱ-пӱ градтӱг пунктис, гӱрӱм-костӱ. Сесса кушӱмкӱ клевер-ӱима турун кӱзис да мӱс-горкӱни пунктис му-вылас. Idсӱ-пӱ-ӱд весалӱмӱн кӱзис, агроном шӱктӱм-серұи. ӱни вежон мӱд-ӱин мыјкӱ нывбабајаскӱд пыр-ӱтарӱ тӱршасӱ. Ачыс-пӱ шӱщ делегаткаын-и.

Прокопег лунӱ Марпа партијнеј јачејкакӱд ӱтвылыс чукӱртисны нывбаба-собраӱне. Нывбабајаслыс скодујтӱм кывзыны уна мужик-јас шӱщ локтисны. Скод-вылын кыв ґетисны Марпалы. Сижӱ шуӱ:

— Мијан ґиктын емӱг зев уна посұи челаұа бабајас. Ставныслы налы ковмас медавны кагавизыгӱс. Гырыыд ӱекод оз медаг, а позұи визыгнад вермас был омӱл-торјас лоны. ӱти визыгӱс-кӱ медалам ставыслы, донтӱгжык сувтас, кагатӱ буржыка визас-и. Вижӱ, јортјас, вогтамӱ јасли!...—

Мужикјас јона кутисны броткыны ташӱм сорұи-вылӱ. А бабајас ставыс шуисны Марпа-ногӱн. Вевұысны броткӱм шысӱ мужикјаслыс. Бура дыр кылис венұӱм-шы скод-вылын. Вежон-мысұи бабајас нуисны ӱин кагајасӱ јаслиӱ.

Тајӱ вӱли мед-воұза јӱз-костса уж Марпалӱн. Јона кутисны раұейтны сижӱс нывбабајас.

Арнас кӱза-пуктас Марпалӱн воис бура, јӱзыслы былӱдн завид.

Сезга Марпа щöкыджыка кутіс ветлыны лыддыган-керкаө, кутіс төдмавны кыңи колө кыпөдны, выль-ногөн лөбөдны овмөссө. Уна нывбабаөс сійө ышмөдіс щöщ ветлыны лыддыган-керкаө. Ферт, ез вөв кокныд ташөм ужыд Марпалы. Уна-өд-і кад сійө пуктіс.

Кык во-мыгті Марпаөс пуктісны коператівө журалыгө. Сіктса јөз јона ошкөны сійөс: зев-пө шаң баба, бура ужалө, өтi лок кыв некодлы оз шу-ны.

Ез вунөд Марпа і мукөд ужјас. Быдлаө вөлі ештөдчө. Мед јонасө, ферт, нывбабајас-пыщкын ужалө.

Ілівапыс.

Ежва јі-улө.

(Віет).

П.-вөлөт вічкоын сөмын ковгөны—ватагаөн звөнітөны. Јөзыс туж-вылас ном-моз гычө, өтарө-мөдарө ветлөны. Пөңјас щöщ ышмөмаде да сөмын когалөны увтөны. Ісполком керка-вылын (Ісполкомсаыс пыщөмаде-нын) өшалө жежыд плаг. Озыр крестана пасталөмаде вічкоө мунан паскөмјас, јуреінысө шылөдөмаде да сулікөч мавтөмаде выјөн. Најө „важнеја“ вөлөт-куча ветлөны. Ныр горуланыс шпыңјалөны, вашкөдчөны да јона өвтчөны кјјаснас.

— Лөктөны, лөктөны!..—горөдісны јөзыд. Ставыс шыңисны. Кодјас керкајасө уокөдчисны-пырисны, мукөдјас (ферт, озыржыкјас) налы паныд мөдөдчисны.

Чөјөд вөлөстлаң кутісны летчыны вөлајас. дофјасас пукалөны жежыд салдатјас, бур англискеј пазаде. Ставныслөн доф-бокөдыс чурвічө піщчал да автомат.

Воисны Ісполком-дінө. Јогор-Опөң да код-да, муртса кок-выланыс оз јурбөтны жежыдјаслы. Сіктса озыр мөрт, Мірон-Мішка, пыртіс апөтсерјасө ісполкомө мед-бур вежөсас.

— Мілөгті прогөм, ваше высокорөдіје, мілөгті прогөм. долго-жданнеј гөбетјасөс. Сыр-нын мі відчыөім,—зев рада кутіс шуавны Мішка.

— Коди те лоан ачыд?—скөр-кофа јуаліс өтi апөтсер.

— Ме, ваше высокорөдіје, пеж большевікјас лөктөчыд управаын јуратығын вөвлі, а најө сезга чөвтисны менө,—норөдөмөн воча вічiс Мішка.

— Січ-кө ладнө. Сіјө-жө апөтсерыд бара шуіс.—Мун да сезга лөбөд став салдатыслы патера. Мі асным поп-ордө мунан. Сезга вај мјанлы коммуністјаслыө список, көфјас ез пышыны татыс. Гөгөрвоін?

— Гөгөрвоі, ваше высокорөдіје. Січас ставсө вөча,—Мішка турөб-моз петіс да котөртiс патерајас корөны. Час-мыгті став салдатјасыс-нын вөлісны патераынө.

Бывлаын ставыс лантісны, сөмын патрулјас быд вожын ветлөдлөны.

— Список-тө вајін?—аскi-асывнас јуаліс Мірон-Мішкалыө апөтсер.

— Вајi, вајi, ваше высокорөдіје,—воча вічiс Мішка да кыскіс зөпыс ка-бала.—Со, танөс: Макар-Фока, Меле-Степө да Кірө-Міш. Кірө-Мішыс-өскө абу коммуніст-да пыр щöщ накөд нөкiс. Сезга мукөдыс пыщјисны щöщ гөрдјасыс-көд.—Мішка өетiс гiжөдгө апөтсерлы.

— Брөнев,—шуіс апөтсерыд томынык мөд апөтсерлы,—боот кымынкө салдатөс да ветлы најөла. Те мун щöщ да індав керкајасөс,—шуіс сiјө Мірон-Мішкалы.

Регыд-мыгъи-и ваисны куймнанысö. Налыс апитсерясыд кутисны жуаны.

Макар-Фокаыд да Меле-Степаныд-еокö өз повзыны да; сöмын Кірö-Мишыд ез вермы терпитныс да бöрдзис.

— Ме, ме... нинöм ог төд... Менам керка-тыр чельад... Господин апитсер, жен-могысöн лез менö, — сивасö чышкиг-тырји вгталö Кірö-Миш.

— Ааа... Öнi он төд?! — горöдис апитсерыд да кучкис чужöмас.

— Оj-ja да оj-ja, мыжыг-нö менö? — севга нöшта жона бöрдзис Миш. Кірö Мишöс жона кулисны шомполöн, сöз-вир кутис мышгыс летчыны, севга луншöр-гö-гöр-кымын лезисны.

Макар-Фокаыд да Меле-Степöкöд вöчисны мöд-ногöн. Нажöс улыс дöрöм-гач-кежыс пöртчöдисны да лым-кузаыс кöмтöг шöктисны мунны Ежва жулаң. Бöрсаңыс вöтчöны апитсеркöд пишцалыа салдатяс дас-кымын морт. Летчöдисны нажöс јукмöс-дорöз.

— Вај четчыштö татчö!.. — горöдис апитсер да вартыштис кыкнаныслы нагаж-канас мышку-кузаыс. Нажö ез-и места-вывыс вöрзывны, пинсö куртчöмöн сула-лöны. Севга друг Степöды четчыштис апитсерлаңыд да ускöдис сижöс јi-вылö. Салдатяс ез-на уфитны вокковтны — Степаныд аскöдыс кыкис апитсертö јукмöсö.

Фока-вылö ускöдисны став салдатыс да кутисны суцкавны сижöс штыкяс-нас, севга тожыштисны щöц јукмöсö. Ежва жу-вывса јукмöс-дор гöрдöдис алеј вiрöн.

Гиз-Паш.

Мам.

Олöмыс јумласö,
Чöскыда гумласö.
Нылалöм сiсмö,
Мамавны кiсмö, —
Маммöдчö ныв.

Бурöia мамјаслы,
Мамалыг нывјаслы.
Нывјассаң. јывчö,
Мамјаслы сывгö
Сылöдчан-кыв.

Нораа сывгö,
Гораа кывгö:
„Idтуг јia-сöлöмöј
Менам потласö,
Бикиң iчöt-вөжөрöј
Јурын вошласö“.
Синваöј вiјалö,
Зарниöн бијалö.

I.

Вадорын нöшагö,
Подолыс кöтасö,

Гöлöмыс вiдчö,
Kодöскö вiтчö ¹⁾
Мичанык ныв.

Чужöмыс чардалö,
Југыда зiрдалö,
Вiрыс-тај ворсö, —
Мусукöс корсö.
Мусаңик ныв.

Нораа сывö,
Гораа кылö:

„Idтуг јia-сöлöмöј
Менам потласö,
Бикиң iчöt-вөжөрöј
Јурын вошласö“.

Синваыс вiјалö,
Зарниöн бијалö.

II.

Морöснас сiбыда,
Кiјаснас топыда,
Мусаңик зонкöд
Кутчiсöм повтöг
Мусаңик ныв.

¹⁾ Вiдчiсöб.

Мусукӧс кутыштӧ,
Чӧскыда окыштӧ.
Морӧсыс кыптӧ,
Быдлатӧ пыктӧ.
Мажбырӧй ныв.

Нораа ғылӧ,
Гораа кылӧ:
„Idtug ja-ӧӧлӧмӧй
Менам потласӧ,
Бікің ічӧт-вежӧрӧй
Јурын вошласӧ“.
Гінваыс вјјалӧ,
Коғув-моз біјалӧ.

III.

Гінјаснас ылалі,
Кытчӧкӧ кылалі:
Нывлунсӧ нуӧ,
долыдлун јуӧ
Томынк ныв.

Бытӧкӧ вӧтағӧ;
Кытӧкӧ кӧтағӧ,
Нылалӧм мунӧ,
Нем-кежлӧ вунӧ.
Коңӧрӧй ныв.

Нораа ғылӧ,
Гораа кылӧ
„Idtug ja-ӧӧлӧмӧй
Менам потласӧ,
Бікің ічӧт-вежӧрӧй
Јурын вошласӧ“.

Вірыс-тај вјјалӧ,
Җоріҗӧн біјалӧ.

IV.

Југыдыс пемдаӧ,
Пемыдыс вемдаӧ...
Чӧсмаӧӧ ӧӧлӧм,
Вечмаӧӧ олӧм,
Вежласӧ ғам.

Гінјасыс роммӧма.
Вір-җәйс сӧвмӧма.—
Мыкӧ-ӧд чужас,
Му-вылӧ вуҗас...
Мажбырӧй, мам!

✱ Нораа ғылӧ,
Гораа кылӧ:
„Idtug ja-ӧӧлӧмӧй
Менам потласӧ,
Бікің, ічӧт-вежӧрӧй
Јурын вошласӧ“.
Гінваыс вјјалӧ,
Җоріҗӧн біјалӧ.

V.

Чарлаыс вӧндалӧ,
Шепјасӧс чӧнтағӧ,
Іҗасӧ јірсӧ,
Мырӧ да шырӧ,—
Тырмӧ-тај ғам.
Гӧлӧмыс пығрасӧ,
Бытӧкӧ кымрасӧ,
Морӧссӧ сотӧ,
Рушкуыс потӧ.
Коңӧрӧй, мам!

Нораа ғылӧ,
Гораа кылӧ:
„Idtug ja-ӧӧлӧмӧй
Менам потласӧ,
Бікің ічӧт-вежӧрӧй,
Јурын вошласӧ“.
Гінваыс вјјалӧ
Зарнӧн біјалӧ.

VI.

Гӧлӧмыс потласӧ,
Вежӧрыс вошласӧ,
Гӧптын, со, ружтӧ:
Кагаӧс чужтӧ.
Коңӧрӧй, мам!

Кагаӧс тубыртіс,
Мышкусӧ копыртіс:
Бара-нын ыщкӧ,
Косаыс ыщкӧ.
Тырмӧ-тај ғам.

Нораа ғылӧ,
Гораа кылӧ:
„Idtug ja-ӧӧлӧмӧй
Менам потласӧ,
Бікің ічӧт-вежӧрӧй

Јурын вошлаџо“.

Вірыс-тај віјалџо,
Џоріџон біјалџо.

VII.

Лун і вој ужалџо,
Уж-вомџон вужалџо,
Кагаџс быдтџо,
Шогјассџо пџдтџо

Муџлытџом мам.
Кагаџс чџлџдџо,
Бурвылџо велџдџо,
дыр овны кевмџо,
Быдлаџо вевмџо
Мусањік мам.

Нораа ғылџо,
Гораа кылџо:
„Ідтус јіа-сџлџмџој
Менам потласџо,
Вікін ічџт-вежџрџој
Јурын вошлаџо“.

Турџбџн віјалџо
Сінваыс, біјалџо.

VIII.

Олџмыс јумласџо,
Чџскыда гумласџо.
Нылалџом сігмџо,
Мамавын кігмџо,—
Маммџдчџо ныв

Бурџа мамјаслы,
Мамалыс нывјаслы.
Нывјассањ јывџџо,
Мамјаслы ғывџо.
Сылџдчан-кыв.

Нораа ғывџо,
Гораа кывџо:

„Ідтус јіа-сџлџмџој
Менам потласџо,
Вікін ічџт-вежџрџој
Јурын вошлаџо“,
Вірџј-тај віјалџо,
Кывјасџн біјалџо.

Біја-Ўгыр.

Матрџн перјіс аслыс ғыелун.

Марја тџтлџн быдмџо зев міча џтка-ныв, Матрџн.

Матрџн ічџтысањыс вџлі зев тџлка, вежџра. Ај-мамыс Матрџнџс быдміг-чџжыс јона раџейтлісны, —мыј-пыџдџы і быдтџоны, мыјкџо вџлі јџзыдлы зачестасаањы Матрџнџн.

— Куџџм-пџ-џд міјан нылџој тџвка да шањ быдмџо...

Пыр вџлі мамыс шуџ Матрџнлы:

— Тенџ-пџ, нылџој, верџссајџо регыд ґетам. ґетам-џд, ґерт-жџо,
озыр-сајџо.

Кірџ-Мітџ-сајџо ґетам-дај. Најџо зев озырџо. Кык вџв, мџскыс карта-тырыс, ыжјасыслыс лыдсџо оз тџдны, да і керка-картаныс куџџм бур. Важ џањыс кык во тырмас.

Матрџнлы дасвіт арџс-нін тыріс. Ныв-зон-дінын Матрџн кутіс гажџдчыны.

Коркџо Марја-тџт севґа кывлас: нылыс-пџ ветлџо Сідџџр-Тікџн-кџд, сіјџ-пџ консумол. Марја-тџтлы зев јона чушас.

— Менґым-пџ нылџс пежалас.

Кутас Матрџнџс чіршџдлыны,

— Теныд-пö колö ветлыны Кирö-Миткöд. Кушöм-пö-öд озыр сijö! Век-пö гудöкөн ветлö. Көт-и неуна жуыштö, сijö-нинöм, һаныс, мажбыр, оз быр, тази долö пыр нывлы мамыс.

Матрөнöс Gidör-Тикöныд кутис нуöдлывлыны комсомол-собраһејас-вылö. Матрөнлы комсомолечјаслөн горһјас зев öлöм-вылас воö. Горһитöны сені нывјасöс сывны велöдöм-јылыс, да вiна јуöм-јылыс. Кызи дугö вiна мортöс.—Бур-горһјас нуöдöны том војтыр, комсомолечјаскöд.....

Матрөн сөгса щöщ гiжеис комсомолö. Собраһеј-вылö ветлö гуöн, мед ај-мамыс оз тöдны.

Коркö Марја-тöт кывлас: нылыс-пö комсомолечјаскöд ветлö, ачыс һин-пö щöщ пырöма консумолкаö. Кажöма-пö школаö собраһеј-вылö. Мајыш мунö öлöмыс Марја-тöтлөн:

— Ловсö-пö, коһөрöј, пежалöма.

Мунас котөрөн школаö. Нывтö богтас јуроiöдыс кыскас гор-тас. Јона-жö Матрөнöс вермис нöјтны секі мамыс.

Комсомолыс Матрөн ез ледчы. Олö-һин во-кымын комсомолын.

Ај-мамыс неуна лöһыштисны.....

Матрөн чорыда кутчигö комсомол-уж-бердö.

Полöм ај-мамыс дикöз быри, јавö-һин ветлö собраһејас-вылö. Гоз-мöдыс ветлис рајоннеј комсомол совешщанһеј-вылö. Гугмöдчö Матрөн. Прöст кадö лыфöдө һигајас, гылö-и. Газетјас сузöдö. Ај-мамыслы горөн лыфöдывлö. Најö оз-һин дöзмыны, öлöмыс кывзöны.

Агныс рытјасын щöктöны Матрөнöс лыфöдыны „Ордымыс“, „Комі Gиктыс“.

Матрөн зон һаж-һин чукöртöма һигајас да газетјас. Стенас серпасјас, гижöдјас (плакатјас) öшлöма.

Матрөн ветлис кык вежон-кежлö виҙму-уж велöдан курс-вылö. Сені велöдисны кызи колö буржыка виҙму-гöгөр ужавны.

Öнi мöсјассö виҙö агрономјас велöдöм-серти. Ај-мамыслы быд-тор виғтавлö, бурторјас-вылö велöдö.

Öнi ај-мамыслы зев һимкоф, бара радејтöны нывсö.

Мамсö Матрөн нулывлö делегаткајас-динö бур-горһи кывзыны.

Регыд Марја-тöтöс ассö бөрјисны делегаткаö. Кугіс щöщ ветлыны сijö собраһејас-вылö. Нылыс сені виғтавлö делегаткајаслы докладјас, нуöдö серһјас.

Батыс öнi сузöдö „Крестьянской газет“. Еһа-ныла öтув сузöдöны „делегатка“-журнал.

Öтчид делегаткајас-динö локтас Кирö-Мит, сағтöм код. Јöзыд кутасын серавны: Марјалөн-пö һатыс. Марја горöдас:

— Кушöм-пö менам һат тащöм жуыс-пјаһныкыд!..—Чужјалиг-тырјi тојлалас Митöс ывлö.

Öнi Марја-тöт важгыс зев јона јандыгö.—Во-чöжөн-пö мыккö Матрөнöс нöјтлывлi. Нылöј-пö, вöлöм, зев бур-торјö кутчiсöма.

Тикөн Öльксан.

Бішур-дорын.

Нѳжѳнѳк чусалѳ бішур,
Лечыда печлѳдлѳ кѳн.
Пѳрысѳс бозтѳма вугыр,¹⁾
Јѳрмѳгла гаркѳдчѳ пѳн.

Сѳд војѳ лѳнѳма-ѳ пујас,
Тѳдчылатѳ бѳ-дорса вѳр.
Гѳгѳрыс сывтырја козјас,—
Бытѳтѳкѳ ічѳтѳк јѳр.

Уѳмѳдчѳс бѳ-дорѳ пѳрыс,
Реѳ-увјѳ ѳшѳдѳс кыс²⁾
Вольпасѳ лѳгѳдѳс ѳщкыс,
Шѳбрасыс—пашкырја лыс.

Чѳскыда унмовгѳс сѳјѳ,
долыда шобрѳдлѳ вѳт.
Пармаас немсѳ-ѳн олѳ.
Пармаыс перјысѳ пѳт.

Бѳ-дорын кывзысѳ Качыс:
Оз-ѳ-пѳ матысмы ош..
Качысыд некѳр оз леѳлы
Малыштны пѳрыслыс тош.

Шынѳтѳв вѳр-пуыс уѳѳ,
Ун-јывсыс галкѳдчѳ јѳл.
Улыса лысваыс усѳ,—
Лысјасѳ ѳшјалѳ мол.

Асыввоѳ тѳвѳысѳ ывла,
Пуркѳдны мѳдѳдчѳс лым.
Лѳг-мунѳ нѳрѳма вужја,—
Шѳпапкысѳ јур-вылас—зым.

Тѳдлытѳг пѳрысыд кулі,—
Јур-кышыс прызнѳтѳс вѳм.
Бѳ-дорын гашкѳ-нѳ чужліс?
Бѳ-дорын помалѳс нем.

Мажырѳј, бѳ-дорын олѳм!
Љѳргѳмѳј, чѳвтлытѳг сѳн.
Турдѳгѳн кусѳмыс полѳм.
Жар-дырјѳ тѳвѳѳмыс кѳн.

1) Вугыр—ѳбыр.

2) Кыс—гѳна-јѳра кѳмкѳт.

Те-бердын гажыс-і шогыс,
 Те-бердын шонавлө ныр.
 Куслытөг өтмоза помыс,
 Чусалан мувылын дыр.

Те-гөгөр нывјас да зонјас...
 Кор нөрысыс мытчісас луд,
 Гылоны тувсовја војјас...
 Му-вылас мед-ыжыд шуд!

Аһагур сотігөн чельаф
 Җольёны рытгорув дыр.
 —Бі-моз-жө өзјоны чельаф,—
 Шудныс-тај јурвывтыс тыр!

Те-дорын тувсалыс шонтө
 Ва-пныс пет-мыгті кі.
 Бі-дорын чешјалө, јонтө,
 Пызрасө војвывса пі.

Сеҗ-војын те-бердө водө,
 Сіјө-жө куџушка ³⁾-морт.
 Космөм-мыгт унјывыс сотчө,
 Оз аҗыв, коңөрөј, горт.

Те-дорын кыјыгөлөн олөм,
 Те-дорын кольөдө вој.
 Ламөдлө унаөс пожөм...
 Төдлытөг лычөдас сој.

Те-бердын гажыс і шогыс.
 Те-бердын тільгам мі пыр.
 Куслытөг өтмоза помыс,
 Чусалан војвылын дыр.

Шаков Ө. Ј.

³⁾ Куџушка—бродвадз кџаөбма.

Мил. № 4

Редколлегия: { Ильчуков, Ф. Н. Попов, Н. П.
 Минин, М. П. Исаков, В. А. Редактор: Н. П. Попов.
 Надеев, А. Н.

ЈУӨРТАС.

Листбокјас.

Мукөд государствожас-костын олөмыс.	6
Март 8-өд лун. Н. Аңгисімова.	9
Сөвет-бердса гектсіјајаслөн ужыс Комі Мішө.	11
Том јөзөс гөрд арміјаө бөстөм. Заболотскеј.	14
Рајзонјас лөбөдлөм-јылыс. Н. П.	16

Міјан өіктјасын.

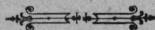
Віқму овмөс воыг-воө јонмө. Агроном Ы. І. Попов	21
Кызі ыжыджык докод бөстны шабді вөдөтөмыс. В. Ісаков.	25
Кутчөгөј бырөдны бјурократізм. А. К.	28
Кызі вердны да быдтыны кагаөс. Врач Кокаын.	33

Міјан коператсіја.

Віқму овмөс кыпөдөмлы уждысөм. С. Ф.	37
---	----

Комі гіжөдчукөр.

Ког-дырјі. Каров Өльксан.	38
Черікыјысјас. Ілла-Ваң.	40
Чапајев. Сің-Паш	41
Збыл кывбертјас. Ч. В. Ы.	43
Јона кевміс. Ыкөн-Өльксан	—
Гөрд арміја. Сің-Паш.	45
Кык час-мысгі. Ыт-Паш-Ваң.	49
Каға. Сің-Паш.	53
Нывбаба чукөрлы. Јарассв Боріс.	54
Воғө пыр мунө. Сім-Ваң.	55
Чојјас да вокјас. Јонө-Јепім Міш.	56
Пемыд гураныс—југыдлаң. Ілванпыс.	58
Ежва јі-улө. Сің-Паш.	59
Мам. Біја-Өгыр.	61
Матрөн перјіс аслыс суғлун. Ыкөн-Өльксан.	62
Біпур-дорын. Шаков Ө.	64

Крестьянский журнал на коми языке. Орган Коми Обкома ВКП (б).

№ 2 (17) — Февраль — 1928 год.

Устьысольск, Набережная, 41.

11448

НЗК Коми
1-1

Торја-номери и нӧбӧыеjasлы 50 ур.

СУЗӦДӦЈ СТАВНЫД

коми крестана-газет:

„КОМИ ГИКТ“

ЛЕЗӦ ВКП (б)-лӧн ОБКОМ, БЫД ВЕЖОНЫН ӦТЧЫД.

Газетын гижӧны: совет - власт да ВКП-партия
ужалӧм-жылыг, гиктса олӧм жы-
лыг, крестана олӧмсӧ да овмӧссӧ бурмӧдӧм-лӧбӧдӧм-
жылыг, коперативжас-жылыг, мукӧд государствожасын да
СССР-ын олӧм-жылыг да уна мукӧд тор.

Во-кежлӧ ӧтпыржӧн газет сузӧдые-
jasлы сетчӧ домбоеттӧг ыга:

„Кыжі крестаналы**кыпӧдны овмӧс“,**

лыбӧ мӧд ыма ыга:

„НЫВБАБА ВІГӦМЖАС“.

Газетлӧн доныс:	1 тӧ-3 тӧ- лыг лыг		6 тӧлыг	Во-кежлӧ	Газетлӧн доныс:
	учреждениеjasлы да организатсия- jasлы:	30 ур	90 ур	1 ш. 80 ур	
гражданалы: . . .	15 ур	45 ур	80 ур	1 ш. 50 ур	

Газет-вылӧ гижыны поӧ пиёмӧновлӧдлыеjas-
ордын да Коми ыга лезан-инын, Сыктывдинкар, Ва-
дорыв улӧч, 41.